

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**HOTUBA YA MHESHIMIWA DOTO MASHAKA
BITEKO (MB.), WAZIRI WA MADINI AKIWASILISHA
BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI
YA FEDHA KWA MWAKA 2021/2022**

DODOMA

APRILI, 2020

Mhe. Doto M. Biteko, Waziri wa Madini akiwa na watendaji wa Wizara pamoja na Taasisi zake wakati wa uzinduzi wa kitabu cha Mwongozo wa Uchukuaji wa Sampuli.

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**HOTUBA YA MHESHIMIWA DOTO MASHAKA
BITEKO (MB.), WAZIRI WA MADINI**

**Doto M. Biteko (Mb.),
Waziri Wa Madini**

**Prof. Shukrani E. Many (Mb.)
Naibu Waziri wa Madini**

**Prof. Simon S. Msanjila
Katibu Mkuu**

A. UTANGULIZI.....	1
B. MCHANGO WA SEKTA YA MADINI KATIKA PATO LA TAIFA.....	13
C. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2020/2021	13
I. MAPATO	14
II. MATUMIZI.....	14
III. VIPAUMBELE VILIVYOTEKELEZWA KWA MWAKA 2020/2021	15
IV. UTEKELEZAJI KATIKA MAENEO MENGINE	46
V. UTEKELEZAJI WA MIRADI YA MAENDELEO	59
VI. KAZI NYINGINE ZILIZOTEKELEZWA NA TAASISI ZILIZO CHINI YA WIZARA.....	59
D. MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2021/2022	99
I. TUME YA MADINI.....	106
II. TAASISI YA JIOLOJIA NA UTAFITI WA MADINI TANZANIA (GST).....	110
III. SHIRIKA LA MADINI LA TAIFA (STAMICO)	113
IV. TAASISI YA UHAMASISHAJI UWAZI NA UWAJIBIKAJI KATIKA RASILIMALI MADINI, MAFUTA NA GESI ASILIA (TEITI).....	116
V. KITUO CHA JEMOLOJIA TANZANIA (TGC).....	117
E. SHUKRANI.....	118
F. HITIMISHO	121

ORODHA YA PICHA

Na.	Maelezo ya Picha	Namba ya Picha
(a)	Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	1.
(b)	Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, alipokuwa akitoa hotuba baada ya kusainiwa kwa Hati ya Makubaliano ya kuanzishwa kampuni ya Twiga Minerals	2.
(c)	Baadhi ya mitambo ya kusafisha dhahabu katika kiwanda cha kusafisha dhahabu cha Mwanza Precious Metals Refinery	3.
(d)	Madini ya ujenzi (maarufu kama Tanga stone) yakiwa tayari kwa matumizi katika eneo la Mkinga mkoani Tanga	4.
(e)	Mchimbaji mdogo akiendelea na shughuli za uchenjuaji katika Mgodi wa Dhahabu wa Mwime Mkoani Geita	5.
(f)	Wataalam wakiwa katika ukaguzi wa machimbo ya almasi yaliyopo Wilaya ya Kishapu Mkoa wa Shinyanga	6.
(g)	Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akipokea gawio la zaidi ya Shilingi bilioni 100 kutoka Kampuni ya madini ya Twiga	7.
(h)	Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, aliposhiriki katika hafla ya utiaji saini kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Kampuni ya LZ Nickel Limited iliyofanyika Mjini Bukoba Tanzania	8.
(i)	Watoa mada na washiriki wa Mkutano wa Kimataifa wa Uwekezaji katika Sekta ya Madini uliofanyika kuanzia tarehe 21 hadi 23 Februari, 2021 Jiji Dar es Salaam	9.
(j)	Wataalamu kutoka Taasisi ya GST wakitoa elimu juu ya namna bora ya uchimbaji madini kwa wachimbaji wadogo – Nyamongo –	10.

	Tarime	
(k)	Baadhi ya vifaa vilivyonunuliwa kwa ajili ya Masoko ya Madini nchini	11.
(l)	Muonekano wa TV screen katika chumba cha kusimamia kamera zote -Mirerani	12.
(m)	Waziri wa Madini akitembelea mtambo wa kusafisha dhahabu wa mjini Mwanza	13.
(n)	Muonekano wa baadhi ya majengo ya mtambo wa kusafisha dhahabu wa Mwanza mjini.	14.
(o)	Moja ya ghala la kuhifadhia baruti	15.
(p)	Naibu Waziri wa Madini Prof. Shukrani Manya akizungumza wakati wa Uzinduzi wa ujenzi wa Mgodji Mpya wa Kati wa Singida Gold Mining.	16.
(q)	Mheshimiwa Prof. Shukrani E. Manya, Naibu Waziri wa Madini, akiwa katika mahojiano na kituo cha runinga Channel Ten	17.
(r)	Wataalam wa Mifumo ya Fedha wakifanya Ukaguzi wa Fedha katika Migodji	18.
(s)	Makatibu Wakuu na wataalam walipotembelea migodji ya Mirerani	19.
(t)	Mwenyekiti wa bodi ya STAMICO Jen Mstaafu Michael Isamuhyo akimkabidhi aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Hayati John Pombe Magufuli mfano wa Hundi ya Mchango wa Shirika	20.
(u)	Uchimbaji na Upakiaji wa makaa ya mawe ukiendelea Kabulo	21.
(v)	Katibu Mkuu wa Wizara ya Madini Prof. Simon Msanjila alipotembelea mgodji wa STAMIGOLD	22.
(w)	Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini wakikagua kiwanda cha kusafisha madini ya dhahabu cha Mwanza Precious metals.	23.
(x)	Utiaji Saini wa mkataba wa Uchorongaji kati ya STAMICO na TGDC	24.

(y)	Prof. Simon S. Msanjila, Katibu Mkuu Wizara ya Madini (wa pili kulia) akiwa pamoja na Dkt. Venance Mwase, Kaimu Mtendaji Mkuu wa STAMICO (wa kwanza kulia) katika uzinduzi wa mitambo mitatu mipya ya uchorongaji	25.
(z)	Matenzi ya kuchenjulia Dhahabu katika kituo cha Katente	26.
(aa)	A - Muonekano wa madini ya chokaa na B - Muonekano wa madini ya Jasi katika Wilaya ya Mkalama	27.
(dd)	Eneo la Kunduchi lililo bubujika tope (liquefaction)	28.
(bb)	Mgeni rasmi Mhe. Doto M. Biteko Waziri wa Madini akiwa na Waheshimiwa Madiwani wa Geita walishiriki katika warsha ya kuhusu matumizi ya Takwimu zilizopo katika ripoti za TEITI Mkoani Geita	29.
(cc)	Mjumbe wa Kamati ya TEITI - Bw. Donald Kasongi akitoa mada katika warsha kuhusu matumizi ya takwimu zilizopo katika ripoti za TEITI na kuwajengea uwezo Madiwani Mkoani Mwanza	30.
(dd)	Wanafunzi wakiwa darasani wakiendelea na mafunzo katika Kituo cha TGC	31.
(ee)	Baadhi ya Bidhaa za Urembo na Mapambo zinazozalishwa na Kituo cha TGC.	32.
(ff)	Chumba cha maabara ya utambuzi wa madini ya vito vya thamani katika Kituo cha TGC	33.

ORODHA YA MAJEDWALI

Na.	Maelezo ya Jedwali	Namba ya Jedwali
(a)	Makusanyo Halisi ya Maduhuli kwa kila Kituo kwa Mwaka 2020/2021 pamoja na Makadirio kwa Mwaka 2021/2022	1.
(b)	Kiasi cha Mrabaha na Ada ya Ukaguzi kilichokusanywa kutoka kwenye madini mbalimbali kuanzia mwezi Julai, 2020 hadi Machi, 2021	2.
(c)	Mapato yaliyopatikana kutokana na mauzo ya madini kwenye Masoko ya Madini kuanzia Julai 2020 hadi Machi, 2021	3.
(d)	Mapato yaliyopatikana kutokana na mauzo ya madini kwenye Masoko ya Madini kuanzia Julai 2020 hadi Machi, 2021	4.
(e)	Mapato yaliyopatikana kutokana na mauzo ya madini kwenye Masoko ya Madini kuanzia Machi, 2019 hadi Machi, 2021	5.
(f)	Mwenendo wa Mauzo na Mapato ya Dhahabu katika Masoko ya Geita, Chunya na Kahama kwa kipindi cha kuanzia Mwezi Julai 2020 hadi Machi, 2021	6.
(g)	Makusanyo ya maduhuli yaliyotokana na vyanzo mbalimbali katika kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021	7.
(h)	Mchango wa Madini katika makusanyo yatokanayo na Mrabaha na Ada ya Ukaguzi kwa mwaka 2020/21 (Julai 2020 hadi Machi, 2021)	8.
(i)	Matetemeko makubwa yaliyotokea kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021	9.

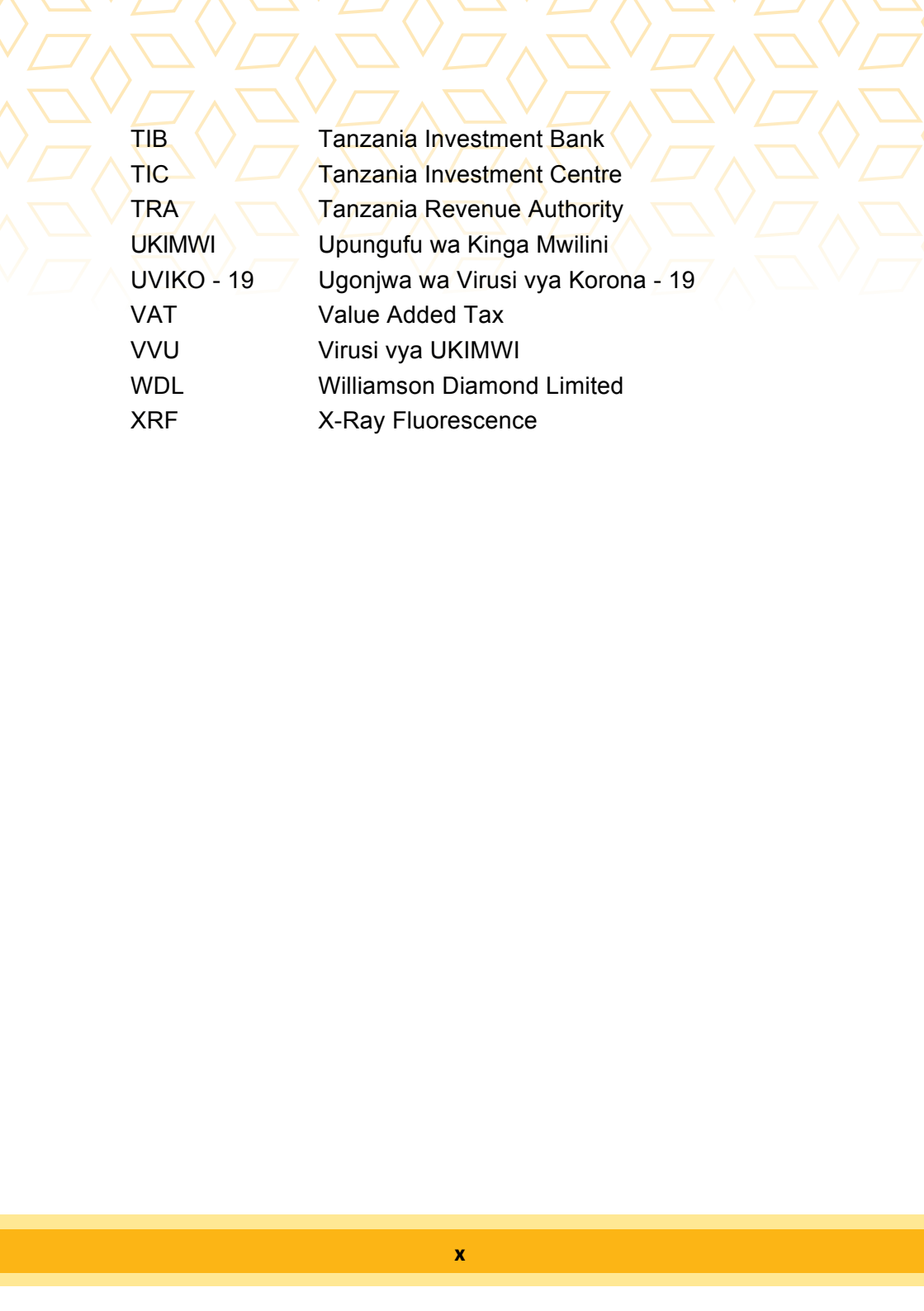
ORODHA YA VIELELEZO

Na.	Aina ya Kielelezo	Namba ya Kielelezo
(a)	Mwenendo wa Ukusanyaji wa Maduhuli Kuanzia Mwaka 2014/15 – 2019/20	1.
(b)	Mwenendo wa Makusanyo ya Maduhuli kwa kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021	2.
(c)	Makusanyo ya maduhuli kutokana na vyanzo mbalimbali kuanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021	3.
(d)	Mchango wa Madini katika makusanyo yatokanayo na Mrabaha na Ada ya Ukaguzi kuanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021	4.
(e)	Mwenendo wa ukuaji wa Sekta ya Madini kuanzia mwaka 2017 hadi 2019	5.
(f)	Mwenendo wa mchango wa Sekta ya Madini kwenye Pato la Taifa kuanzia mwaka 2014 hadi 2020	6.
(g)	Mapato yatokanayo na mauzo ya madini katika masoko	7.
(h)	Mwenendo wa Uzalishaji wa Madini ya Tanzanite kuanzia Mwaka 2016 – 2020	8.
(i)	Ramani inayoonesha vituo vya kupimia mitetemo ya ardhi	9.

ORODHA YA VIFUPISHO

BLs	Brokers Licences
BRELA	Business Registrations and Licensing Agency
CCTV	Closed-Circuit Television
CCM	Chama Cha Mapinduzi
CRDB	Cooperative and Rural Development Bank
CSR	Corporate Social Responsibility
CIL	Carbon in Leach
Dkt	Daktari
DLs	Dealers Licences
EGPS	Extractive Global Programmatic Support
EPZA	Export Processing Zones Authority
FEMATA	Federation of Miners Association of Tanzania
FYDP	Five Year Development Plan
GePG	Government electronic Payment Gateway
GDP	Gross Domestic Product
GGM	Geita Gold Mine
GN	Government Notice
GST	Geological Survey of Tanzania
ICGLR	International Conference on the Great Lakes Region
LAN	Local Area Network
Mb	Mbunge
MiMS	Minerals information Management Systems
MLs	Mining Licences
MoU	Memorandum of Understanding
MRI	Mineral Resource Institute

MROs	Mines Resident Officers
MSY	Magonjwa Sugu Yasiyoambukiza
NACTE	National Council for Technical Education
NBC	National Bank of Commerce
NMB	National Microfinance Bank
NTA	National Technical Award
OC	Other Charges
PCLs	Processing Licences
PLs	Prospecting Licences
PML	Primary Mining Licences
POS	Point of Sale
QDS	Quarter Degree Sheet
RMOs	Resident Mine Offices
SADC	Southern African Development Community
SADCAS	Southern African Development Community Accreditation Services
SL	Smelting Licence
SML	Special Mining Licence
SMMRP	Sustainable Management of Mineral Resources Project
TANESCO	Tanzania Electricity Supply Company
TARURA	Limited Tanzania Rural and Urban Roads Agency
TASAC	Tanzania Shipping Agencies Corporation
TEHAMA	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TEITA	Tanzania Extractive Industries Transparency Initiatives Act
TEITI	Tanzania Extractive Industries Transparency Initiative
TGC	Tanzania Geomological Centre

TIB	Tanzania Investment Bank
TIC	Tanzania Investment Centre
TRA	Tanzania Revenue Authority
UKIMWI	Upungufu wa Kinga Mwilini
UVIKO - 19	Ugonjwa wa Virusi vya Korona - 19
VAT	Value Added Tax
VVU	Virusi vya UKIMWI
WDL	Williamson Diamond Limited
XRF	X-Ray Fluorescence

HOTUBA YA MHESHIMIWA DOTO MASHAKA BITEKO (MB.), WAZIRI WA MADINI AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2021/2022

A. UTANGULIZI

1. Mheshimiwa Spika, kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo hapa Bungeni na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini iliyochambua bajeti ya Wizara ya Madini, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu sasa likubali kupokea, kujadili na kupitisha Taarifa ya Utekelezaji wa Majukumu kwa Mwaka 2020/2021 pamoja na Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Kawaida na ya Maendeleo ya Wizara ya Madini na Taasisi zake kwa Mwaka 2021/2022. Hotuba yangu yenye kurasa 152 naomba iingizwe yote kwenye kumbukumbu Rasmi za Bunge (Hansard) kama ilivyowasilishwa kwenye Ofisi za Bunge.

2. Mheshimiwa Spika, kwa unyenyekevu mkubwa namshukuru tena Mwenyezi Mungu kwa kunijalia afya njema na kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu kwa mara nyingine tena nikiwa Waziri wa Madini kuwasilisha Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha kwa mwaka 2021/2022 wa Wizara ya Madini.

3. Mheshimiwa Spika, kipekee nichukue fursa hii adhimu kutoa pole kwa **Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania** kwa msiba mzito uliolipata Taifa letu kwa kuondokewa na Jemedari, mchapa kazi, mpenda maendeleo na shujaa wa Afrika Hayati **Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, aliyekuwa Rais wa Awamu ya Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania**. Tunatambua jitihada na kujituma kwake katika kutekeleza majukumu yaliyolenga kuliendeleza Taifa kwani alikuwa ni mshauri wake wa kwanza. Msiba huu kwake ni pengo kubwa ambalo ni gumu kusahaulika kwa kuwa maelekezo na maagizo ya Hayati Magufuli yalikuwa ni sehemu ya maisha yake na yetu ya kila siku. Mwenyezi Mungu amtie nguvu na ustahimilivu.

4. Mheshimiwa Spika, naomba nichukue fursa hii pia kumpa pole Mama yetu mpendwa Mhe. Janeth Magufuli ambaye ni Mjane wa Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, watoto, mama mzazi, ndugu na jamaa kwa kumpoteza kipenzi chao. Naomba Mwenyezi Mungu aendelee kuwapa faraja na ustahimilivu.

5. Mheshimiwa Spika, aidha, nichukue fursa hii kumpa pole Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Waheshimiwa Mawaziri,

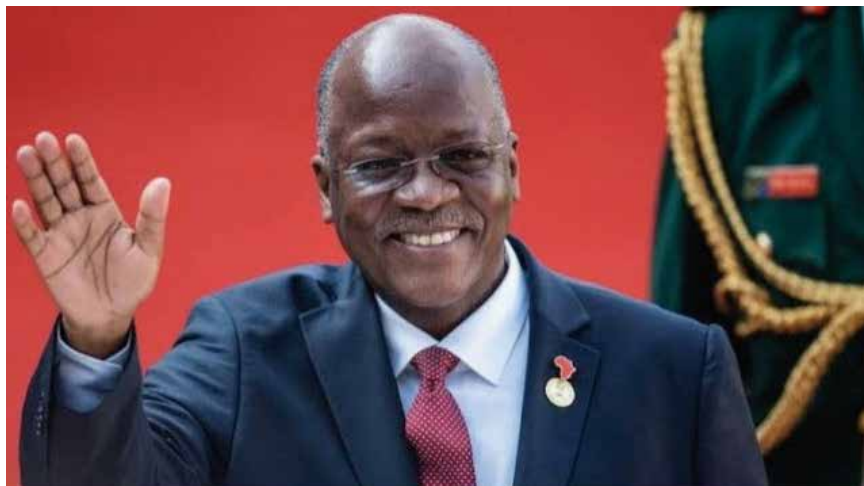
Viongozi wa Chama na Serikali kwa kumpoteza kiongozi shupavu mwenye maono, uthubutu na mpenda maendeleo.

6. Mheshimiwa Spika, vilevile, nitoe pole kwako wewe Mheshimiwa Job Yustino Ndugai (Mb.), Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mheshimiwa Tulia Ackson Mwansasu (Mb.), Naibu Spika, pamoja na Wabunge wote wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa msiba huu mzito. Nafahamu ushauri wenu kwa Rais katika masuala ya uendeshaji wa Serikali ulikuwa na lengo la kuleta maendeleo mkiendana na kasi na maono aliyokuwa nayo Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli. Ni imani yangu kuwa mtaendelea kutoa ushauri ambao utakuwa chachu katika kuwaletea watanzania maendeleo.

7. Mheshimiwa Spika, msiba huu si tu pigo kwa watanzania, bali umeigusa Afrika na Ulimwengu kwa ujumla hususan Jumuiya ya Afrika Mashariki, Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika na Jumuiya za Kimataifa. Haya yamedhihirishwa na hotuba mbalimbali zilizotolewa na Wakuu wa Nchi na Serikali waliohudhuria katika msiba huo. Hii ni kwa sababu Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli alikuwa kiongozi aliyejipambanua kushirikiana kwa dhati katika kuhakikisha ustawi na Maendeleo ya Kikanda na Kimataifa.

8. Mheshimiwa Spika, niwape pole watanzania wote kwani msiba huu umekuwa pigo na simanzi kubwa kwetu

kwa kumpoteza kiongozi wetu shupavu, mtetezi na rafiki wa wanyonge, mpenda maendeleo wa dharti, Mcha Mungu na Mzalendo wa kweli. Tunu hii ya pekee ingeliweza kuwa katika nchi yoyote duniani lakini Tanzania ilipendelewa zaidi. Hatuna budi kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa zawadi ya Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli katika Nchi ya Tanzania. Kazi aliyoitwa hapa duniani ya kutuonesha Dira, kufanya maamuzi magumu kwa maslahi ya Taifa, kukataa utegemezi, kuchukia na kupiga vita rushwa kwa vitendo ameifanya kwa moyo wa ujasiri. Hakika amevipiga vita vilivyo vizuri, mwendo ameumaliza na imani ameilinda. Apumzike kwa Amani.

Picha Na. 1: *Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.*

9. Mheshimiwa Spika, kwa masikitiko makubwa niungane na Waheshimiwa Wabunge wenzangu kutoa pole kwa ndugu, jamaa, marafiki na wananchi kwa kuondokewa na Viongozi Wakuu wa Nchi wakiwemo Mhe. Maalim Seif Sharif Hamad, aliyekuwa Makamu wa Kwanza wa Rais wa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar na Balozi Mhandisi John William Kijazi, aliyekuwa Katibu Mkuu Kiongozi. Aidha, niwape pole wananchi wa Jimbo la Muhambwe (Kigoma), kwa kuondokewa na aliyekuwa Mbunge wao Mhe. Atashasta Justus Nditiye na kwa wananchi wa Mkoa wa Manyara kwa kuondokewa na aliyekuwa Mbunge wa Viti Maalum (CCM), Mhe. Martha Jachi Umbulla. Vilevile, nitoe pole za dhati kwa wananchi kwa ujumla waliopoteza ndugu na mali zao kutokana na maradhi mbalimbali, ajali na maafa yaliyotokea sehemu mbalimbali hapa nchini. Ninaomba Mungu azilaze roho za marehemu mahali pema peponi. Amina.

10. Mheshimiwa Spika, naomba sasa nichukue wasaa huu kumpongeza kwa dhati ya moyo wangu **Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania** kwa kuapishwa kushika nafasi hii ya juu kabisa ya uongozi katika Taifa letu. Nampongeza kwa ujasiri mkubwa aliyouonesha katika kupokea majukumu haya mazito wakati ambapo Taifa limegubikwa na wimbi kubwa la simanzi na majonzi. Hakika ametupa heshima kubwa

kama Taifa kwa kuwa mwanamke wa kwanza katika ukanda wa Afrika Mashariki kushika nafasi ya urais.

11. Mheshimiwa Spika, Taifa limeshuhudia utendaji kazi wake uliotukuka kutokana na umahiri, ujasiri, juhudi, maarifa, ubunifu na uwajibikaji aliuonesha wakati akiwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Miongoni mwa kazi muhimu alizozifanya ni pamoja na kuhimiza uanzishwaji wa masoko ya madini, msisitizo wake juu ya umuhimu wa utunzaji wa mazingira, afya na usalama migodini na kuhamasisha na kuhakikisha kufanyika kwa mikutano na makongamano ya kitaifa na kimataifa ya madini. Ni dhahiri kuwa kazi nyingi nzuri alizozifanya Mheshimiwa Rais kwa kushirikiana na Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli zimechangia katika kuiwezesha nchi yetu kufikia Uchumi wa Kati wa chini kabla ya muda uliotarajiwa wa mwaka 2025. Nina imani kasi hii itaendelea zaidi na kuiwezesha nchi kufikia Uchumi wa Kati wa Juu katika siku za usoni. Kupitia Bunge lako Tukufu, naahidi kumpa ushirikiano wa dhati na niko tayari kupokea maelekezo na miongozo yake katika kuhakikisha kuwa rasilimali madini zinaendelezwa na kuwanufaisha ipasavyo Watanzania wote.

12. Mheshimiwa Spika, kupitia juhudi zao, mageuzi makubwa yamefanyika katika Sekta ya Madini na kuiwezesha Nchi kuongeza umiliki na ushiriki wa Nchi na

wananchi katika uwekezaji mkubwa na wa kati na hivyo kushuhudia mafanikio makubwa katika sekta hii ikiwa ni pamoja na:

- a) ongezeko la makusanyo ya Maduhuli ya Serikali kutoka **shilingi bilioni 168** mwaka 2014/2015 hadi **shilingi bilioni 528.24** mwaka 2019/2020;
- b) kuimarika kwa ulinzi wa Eneo Tengefu la Mirerani kwa kufunga kamera za ulinzi na taa kuzunguka eneo la ukuta. Kufuatia ujenzi wa miundombinu hiyo, mapato ya Serikali yameongezeka kutoka **shilingi milioni 165** kwa mwaka 2016 kabla ya ujenzi wa miundombinu hiyo hadi **shilingi bilioni 2.17** kwa mwaka 2020 baada ya ujenzi.
- c) mchango wa Sekta ya Madini kwenye Pato la Taifa umeongezeka kutoka asilimia 3.8 mwaka 2014 hadi kufikia asilimia 5.2 mwaka 2019. Aidha, katika kipindi cha Januari hadi Septemba, 2020, wastani wa mchango wa Sekta ya Madini katika Pato la Taifa ulifikia asilimia 6.4;.
- d) kasi ya ukuaji wa Sekta ya Madini imeongezeka na kufikia asilimia **17.7** Mwaka 2019;
- e) kuanzishwa kwa masoko 39 ya madini na vituo vya ununuzi wa madini 50 umeondoa changamoto ya ukosefu wa mahali pa kufanyia biashara ya madini hususan kwa wachimbaji wadogo, kuwahakikisha

- bei stahiki na mazingira salama ya ufanyaji biashara.
- f) kuanzishwa kwa Kampuni za ubia za Twiga Minerals Corporation Limited na Tembo Nickel Corporation Limited ambazo zimeongeza ushiriki wa Serikali katika shughuli za uwekezaji kwenye Sekta ya Madini kwa kumiliki hisa kwa kuanzia asilimia 16 kwenye kila kampuni;

Picha Na. 2: *Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, alipokuwa akitoa hotuba baada ya kusaini kwa Hati ya Makubaliano ya kuanzishwa kampuni ya Twiga Minerals.*

- g) kukamilika kwa ujenzi wa kiwanda cha usafishaji dhahabu cha Mwanza Precious Metal Refinery ambacho kitawezesha kusafisha dhahabu kiasi cha

kilo 480 kwa siku kwa kiwango cha asilimia 99.99 (999.9 purity).

Picha Na. 3. Baadhi ya mitambo ya kusafisha dhahabu katika kiwanda cha kusafisha dhahabu cha Mwanza Precious Metals Refinery

13. Mheshimiwa Spika, napenda kunukuu maneno ya Mwanamajumui wa Afrika Prof. PLO Lumumba kutoka Kenya aliyoyasema katika Mkutano wa Kimataifa wa Uwekezaji katika Sekta ya Madini 2021 uliofanyika jijini Dar es Salaam Februari, 2021 ya kwamba ***”ili rasilimali madini za nchi ziweze kuwanufaisha wananchi wa nchi husika, nchi husika inahitaji kuwa na kiongozi mwenye sifa kuu nne ambazo ni uzalendo, maono mazuri, ujasiri, na uthubutu”***. Niseme kuwa **Mhe. Samia Suluhu Hassan** anazo sifa hizo zote. Namuomba Mwenyezi Mungu

aendelee kumlinda na kumpa nguvu, afya na hekima ili azidi kutekeleza majukumu yake kwa uzalendo, ufanisi, umahiri na ushujaa katika kusimamia Sekta ya Madini na Sekta nyingine.

14. Mheshimiwa Spika, naomba pia kumpongeza **Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango** kwa kuaminiwa, kuteuliwa na kuthibitishwa kwa kura zote na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

15. Mheshimiwa Spika, kwa kuwa hili ni Bunge la Kwanza la Bajeti baada ya Uchaguzi Mkuu, naomba nimpongeze **Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.)** kwa kuendelea kuaminiwa na wananchi wa Jimbo la Ruangwa kwa kupita bila kupingwa na kuaminiwa na Hayati Dkt. John Pombe Magufuli na pia **Mhe. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na kuteuliwa kuendelea kuwa Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

16. Mheshimiwa Spika, naomba nikupongeze wewe binafsi kwa kuendelea kuaminiwa na wananchi wa Jimbo la Kongwa kwa kupita bila kupingwa na pia kuchaguliwa na waheshimiwa wabunge kuwa Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kipindi cha miaka mitano. Nitumie fursa hii pia kumpongeza **Mhe. Dkt. Tulia Ackson Mwansasu (Mb.)** kwa kuchaguliwa kwa kishindo na

wananchi wa Jimbo la Mbeya Mjini na kuchaguliwa na waheshimiwa wabunge kuwa Naibu Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

17. Mheshimiwa Spika, naomba kuchukua fursa hii kumpongeza **Mhe. Dunstan Luka Kitandula (Mb.)** kwa kuchaguliwa tena kuwa Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini. Aidha, nimpungeze **Mhe. Seif Khamis Gulamali (Mb.)** kwa kuteuliwa kuwa Makamu Mwenyekiti wa Kamati. Pia, niwapongeze wajumbe wote wa Kamati ya Kudumu ya Nishati na Madini kwa kuteuliwa kuwa wajumbe wa kamati hiyo. Naahidi kuwapa ushirikiano wa dhati ili kuifanya Sekta ya Madini iendelee kuwanufaisha Watanzania ipasavyo.

18. Mheshimiwa Spika, vilevile, nawapongeza Waheshimiwa Wabunge wote wa Bunge la 12 kwa kuwa sehemu ya Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Niombe ushirikiano wao katika kuiendeleza Sekta hii muhimu katika kujenga Uchumi Imara na Maendeleo Endelevu ya Taifa letu.

19. Mheshimiwa Spika, napenda kuchukua fursa hii kuwapongeza Waheshimiwa Mawaziri wote kwa kuaminiwa na kuteuliwa kwao kuongoza Wizara mbalimbali. Pia niwapongeze Viongozi wote Waandamizi wa Serikali walioaminiwa na kuteuliwa na **Mhe. Samia Suluhu Hassan,** Rais wa Jamhuri wa Muungano wa Tanzania

kushika nyadhifa mbalimbali, niwatakie utendaji mwema katika kutekeleza majukumu yao.

20. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee niwashukuru wananchi wema wa kusema na kutenda wa Jimbo la Bukombe kwa kuendelea kuniamini na kunichagua tena kuwa Mbunge wao. Nawaahidi ushirikiano wa pamoja katika kutekeleza shughuli za maendeleo ya Jimbo letu kwa ufanisi mkubwa.

21. Mheshimiwa Spika, kwa dhati kabisa naomba kuwapongeza Naibu Waziri Mheshimiwa Prof. Shukrani Many (Mb.) na Katibu Mkuu Prof Simon Samwel Msanjila kwa kuaminiwa na kuteuliwa na Mheshimiwa Rais katika nafasi zao na Prof Idris S. Kikula kwa kuendelea kuaminiwa kuwa Mwenyekiti wa Tume ya Madini Vilevile, ninawashukuru sana viongozi hawa wenzangu Wizarani kwa kunipa kila ushirikiano ninaouomba na kuhitaji kutoka kwao. Niwashukuru pia Mhandisi David Mulabwa - Kamishna wa Madini, Wakurugenzi, Wakuu wa Taasisi zilizo chini ya Wizara ya Madini na wafanyakazi wote kwa ushirikiano wao mkubwa wanaonipatia katika kutekeleza majukumu yangu. Kwa pamoja tunakiri na kuamini katika kaulimbiu yetu kuwa **'Sekta ya Madini kwa Uchumi Imara na Maendeleo Endelevu'** inawezekana.

22. Mheshimiwa Spika, mwisho lakini sio kwa umuhimu, ninamshukuru mke wangu mpenzi Benadetha Clement Mathayo kwa upendo wake na utayari wa kubeba baadhi ya

majukumu yangu ya kifamilia. Ninawashukuru wanangu wapendwa pamoja na familia yangu kwa ujumla kwa upendo na ushirikiano wao, uvumilivu na maombi yao wakati wote ninapotekeleza majukumu yangu. Wamekuwa nguzo muhimu kwangu wakati wote kwa kunihakikishia utulivu wa akili unaoniwezesha kufanya kazi zangu kwa umakini.

23. Mheshimiwa Spika, napenda sasa nijielekeze katika maeneo mahsusi ya hotuba hii ambayo ni: Ukuaji na Mchango wa Sekta katika Pato la Taifa; Mapitio ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021 na Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022.

B. MCHANGO WA SEKTA YA MADINI KATIKA PATO LA TAIFA

24. Mheshimiwa Spika, mchango wa Sekta ya Madini katika Pato la Taifa (GDP) umekuwa ukiimarika mwaka hadi mwaka kutokana na ongezeko la kasi ya ukuaji wa sekta ikishindanishwa na sekta nyingine za kiuchumi. Mchango wa Sekta ya Madini katika Pato la Taifa uliongezeka kutoka **asilimia 3.8** mwaka 2014 na kufikia **asilimia 5.2** mwaka 2019. Pia, mchango wa Sekta ya Madini katika Pato la Taifa kwa kipindi cha robo tatu za mwaka 2020 (Januari hadi Septemba) ulikuwa **asilimia 6.4**. Mwenendo huu wa mchango wa sekta kwenye Pato la Taifa unatupa imani ya

kufikia lengo la Wizara la kuchangia **asilimia 10** katika Pato la Taifa ifikapo mwaka 2025.

C. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2020/2021

I. Mapato

25. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka 2020/2021, Wizara ya Madini ilipangiwa kukusanya jumla ya **shilingi 547,735,863,597.00**. Kati ya fedha hizo, **shilingi 526,722,547,000.00** zilipangwa kukusanywa na kuwasilishwa Hazina na **shilingi 21,013,316,597** zilipangwa kukusanywa na kutumiwa na Taasisi zilizo chini ya Wizara. Hadi kufikia Machi, 2021 jumla ya **shilingi 445,176,864,174.16** zilikusanywa ambazo ni sawa na **asilimia 112.69** ya lengo la makusanyo la **shilingi 395,041,910,250.00** katika kipindi husika. Aidha, katika kipindi rejea, taasisi zilikusanya **shilingi 11,817,355,188.26** ambazo ni sawa na **asilimia 75** ya lengo la **shilingi 15,759,987,447.75**.

II. Matumizi

26. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Mwaka 2020/2021, Wizara ya Madini ilitengewa jumla ya **shilingi 62,781,586,000.00**. Bajeti hii inajumuisha **shilingi 54,281,586,000.00** sawa na **asilimia 86.46** ya bajeti yote kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **shilingi 8,500,000,000.00** sawa na **asilimia 13.54** kwa ajili ya

utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo ambazo ni fedha za ndani. Katika bajeti ya Fedha za Matumizi ya Kawaida, **Shilingi 33,235,659,000.00** zilitengwa kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na **Shilingi 21,045,927,000.00** kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi wa Wizara na Taasisi zake.

27. Mheshimiwa Spika, fedha za Matumizi ya Kawaida zilizopokelewa katika kipindi cha miezi tisa (9) ni **Shilingi 50,528,599,778.51**. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 13,091,015,553.81** ni kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi na **Shilingi 37,437,584,224.70** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo. Hata hivyo, kiasi cha **Shilingi 12,590,689,975** kutokana na matumizi mengineyo kilipokelewa na kutumika katika ununuzi wa madini ya tanzanite kutoka kwa Bw. Saniniu Kuriana Laizer.

III. **Vipaumbele Vilivyotekelezwa kwa Mwaka 2020/2021**

28. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2020/2021, Wizara ilipanga kutekeleza vipaumbele vifuatavyo: kuimarisha ukusanyaji wa Maduhuli ya Serikali yatokanayo na Rasilimali Madini; kuimarisha uhibitaji na usimamizi wa uchimbaji Mkubwa na wa Kati wa madini na kuweka mazingira bora yatakayohamasisha uwekezaji katika Sekta ya Madini; kuendelea kuwawezesha wachimbaji wadogo ili waweze kufanya shughuli zao kwa tija; kuendelea kusimamia mfumo wa ukaguzi wa shughuli za migodi na kukusanya takwimu za madini; kuimarisha na

kuhimiza uanzishwaji wa masoko ya madini na kuhakikisha upatikanaji wa huduma wezeshi katika masoko hayo; kudhibiti utoroshwaji na biashara haramu ya madini nchini; kuendelea kuweka mikakati ya kuimarisha soko la Tanzanite na madini mengine ya vito; kuhamasisha shughuli za uongezaji thamani madini; kuimarisha Taasisi zilizo chini ya Wizara; kuimarisha shughuli za kitafiti za jiosayansi; kuendeleza rasilimaliwatu na kuboresha mazingira ya kufanyia kazi.

(a) Kuimarisha Ukusanyaji wa Maduhuli ya Serikali Yatokanayo na Rasilimali Madini

29. Mheshimiwa Spika, katika kuendelea kuimarisha ukusanyaji wa maduhuli, Wizara ilitekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) imeweka Maafisa Migodi Wakazi katika migodi mikubwa, ya kati na maeneo mengine yenye uzalishaji mkubwa wa madini. Vilevile, Wizara imeweka Wakaguzi Wasaidizi wa Madini Ujenzi kwenye maeneo yenye madini ujenzi na viwandani. Hadi sasa, kuna Maafisa Migodi 13 na Wakaguzi Wasaidizi wa Madini Ujenzi 182. Aidha, mfumo wa ukusanyaji wa takwimu za madini umeboreshwa kwa kuanzisha mfumo mpya wa usimamizi wa madini ujenzi na madini ya viwandani ujulikanao kama *Minerals information Management Systems (MiMS)*. Mfumo huo mpya kwa sasa unafanyiwa majaribio

katika Mikoa ya Dar es Salaam na Mara na umeonesha matokeo chanya. Mfumo huu utakuwa unatumia *Point of Sales* (POS) kupokea takwimu sahihi za uzalishaji na mauzo hivyo kuwezesha upatikanaji wa mapato stahiki ya Serikali;

Picha Na. 4. *Madini ya ujenzi (maarufu kama Tanga stone) yakiwa tayari kwa matumizi katika eneo la Mkinga mkoani Tanga*

- (ii) imetoa hati za makosa 943 kwa leseni za Uchimbaji Mdogo, 64 kwa Leseni za Utafutaji wa Madini na sita (6) kwa Leseni za Uchimbaji wa Kati. Aidha, Leseni 587 za Uchimbaji Mdogo wa Madini, Leseni 16 za Utafutaji wa Madini na Leseni nne (4) za Uchimbaji wa Kati zimefutwa kutokana na kushindwa kurekebisha makosa mbalimbali;

- (iii) Wizara imeendelea kufuatilia wadaiwa mbalimbali ambapo hadi kufikia Machi, 2021 jumla ya **Dola za Marekani 277,049.33** zimekusanywa kutoka kwa wateja waliopewa Hati za Makosa. Ufuatiliaji wa madai kwa wale walioshindwa kulipa madeni kwa wakati unaendelea kabla ya kufuta leseni husika kwa mujibu wa sheria;
- (iv) imetambua na kurasimisha maeneo yote ya uchimbaji katika mikoa ya Kimadini; kusajili mialo na kuweka kumbukumbu za uzalishaji ambapo hadi kufikia Machi, 2021 jumla ya mialo 6,821 ya kuchenjua madini ya dhahabu imesajiliwa ili kuitambua na kudhibiti uzalishaji na uchenjuaji haramu pamoja na utoroshwaji wa madini hayo; Aidha, Wizara kupitia Tume ya Madini ilitoa vibali 2,920 vya kusafirisha madini kwenda nje ya nchi;

Picha Na.5: *Mchimbaji mdogo akiendelea na shughuli za uchenjuaji katika Mgodu wa Dhahabu wa Mwime Mkoani Geita*

- (v) kuanzisha na kuendelea kusimamia masoko na vituo vya ununuzi wa madini ambapo hadi Machi, 2021 kuna jumla ya masoko 39 na vituo vya ununuzi 50 katika maeneo mbalimbali ya nchi yetu. Kupitia uwepo wa masoko na vituo hivyo, madini yenye thamani ya shilingi **trilioni 3.19** yameuzwa na kuiwezesha Serikali kukusanya jumla ya **shilingi bilioni 222.07** kama mrabaha na ada ya ukaguzi tangu kuanzishwa kwake hadi kufikia Machi, 2021;

- (vi) kuendelea kushirikiana na vyombo vya ulinzi na usalama kudhibiti biashara haramu ya madini ili kuwezesha Serikali kupata mapato stahiki. Hadi kufikia Machi, 2021 madini yenye thamani ya **Dola za Marekani 161.01** na **shilingi bilioni 5.06** yalikamatwa katika maeneo mbalimbali nchini ikiwemo Mirerani, Chunya, Morogoro, Kyerwa, Kilimanjaro, Tabora, Mwanza, Iringa, Dodoma, Shinyanga na Katavi;
- (vii) kusimamia na kutumia mifumo ya kielektroniki ikiwemo ya usimamizi na utoaji wa leseni. Katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021 Wizara kupitia Tume ya Madini imeendelea na ujenzi wa mfumo mpya wa utoaji na usimamizi wa leseni ambapo tayari uchambuzi wa mahitaji na usanifu wa mfumo huo umefanyika. Aidha, Tume ya Madini imeboresha miundombinu ya mtandao katika ofisi za Afisa Madini Wakazi za Rukwa, Songwe, Mirerani na ofisi ya Tume ya Madini Makao Makuu - Dodoma kwa lengo la kuwa na mfumo madhubuti wa Usimamizi na Utoaji wa Leseni za Madini pamoja na mifumo ya ukusanyaji wa tozo na maduhuli ya Serikali.

30. Mheshimiwa Spika, kutokana na hatua hizo madhubuti zilizochukuliwa, hadi kufikia Machi, 2021 jumla ya **shilingi 445,176,864,174.16** zimekusanywa na

kuwasilishwa Hazina ambazo ni sawa na **asilimia 112.69** ya lengo la makusanyo la **shilingi 395,041,910,250.00** katika kipindi husika. Aidha, kiasi cha **shilingi 11,817,355,188.26** sawa na asilimia 75 ya lengo la makusanyo ya ndani la **shilingi 15,759,987,447.75** kwa kipindi husika zilikusanywa na kutumiwa na Taasisi.

(b) Kuimarisha Udhhibiti na Usimamizi wa Uchimbaji Mkubwa na wa Kati wa Madini na Kuweka Mazingira Bora Yatakayohamasisha Uwekezaji Katika Sekta ya Madini

31. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza kipaumbele hiki, Wizara imefanya kazi zifuatazo:

- (i) katika kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021 Wizara kupitia Tume ya Madini ilifanya yafuatayo: kufuatilia uzingatiaji wa masuala ya usalama na utunzaji wa mazingira katika migodi mikubwa sita (6) ya Bulyanhulu, Buzwagi, WDL, Stamigold, Mantra na North Mara; Migodi ya Kati 12 ikiwemo: Tancoal Energy, Shanta-Songwe, Cata Mining Co. Ltd, Ruvuma Coal, MMG, Mara Mine Development Ltd, ZEM (T) Co. Ltd, Busolwa Mine – Nyarugusu, Busolwa Mine - Ishokela na ZEM Development Ltd. Aidha, mitambo 31 ya uchenjuaji wa dhahabu na stoo na maghala 46 ya kuhifadha baruti yaligaliwa;

Picha Na. 6: *Wataalamu wakiwa katika ukaguzi wa machimbo ya almasi yaliyopo Wilaya ya Kishapu Mkoa wa Shinyanga*

Katika ukaguzi huo baadhi ya mapungufu yaliyobainika ni pamoja na kujaa kwa mabwawa ya kuhifadhia topesumu, kutokuwepo kwa mipango iliyohuishwa ya uendelezaji migodi na ufungaji migodi, uhifadhi usio salama kwa kuchanganya baruti na vilipuzi kwenye ghala moja, kutokuwa na vibali vya matumizi ya baruti na kutokuzingatiwa kwa uchimbaji salama na utunzaji wa mazingira kwenye shughuli za uchimbaji mdogo. Wamiliki wa leseni zilizokaguliwa na kubainika kuwa na mapungufu walielekezwa kurekebisha mapungufu hayo ambapo baadhi ya wamiliki wa leseni

wamerekebisha mapungufu hayo na wengine wapo katika hatua mbalimbali za kurekebisha mapungufu yaliyobainishwa;

- (ii) Wizara kupitia Tume ya Madini imefanya kaguzi za kiufundi kuhusu usanifu wa ujenzi na matumizi ya mabwawa ya kuhifadhia topesumu kwenye migodi nane (8) ya Bulyanhulu, MMG, RZ Union mining, Shanta - Songwe, Canaco Mining, El Hilal Minerals, Busolwa Mine - Nyarugusu na Busolwa Mine – Ishokela. Tume ya Madini ilitoa maelekezo ya kuboreshwa kwa taarifa za usanifu ujenzi wa mabwawa hayo. Aidha, vibali sita (6) vilivyooombwa kwa ajili ya ujenzi na matumizi ya mabwawa hayo vilitolewa isipokuwa kwa migodi ya Shanta – Songwe na RZ Union Mining ambapo wamiliki walielekezwa kuboresha taarifa za mabwawa hayo kwa kuzingatia tafiti za kisayansi ili kubaini njia bora na salama za ujenzi wa mabwawa hayo;
- (iii) Wizara kupitia Tume ya Madini imepitia na kuchambua mipango sita (6) ya ufungaji mgodi kwa Migodi Mikubwa na ya Kati ya GGM, North Mara, Buzwagi, Tanga Cement, Shanta – Songwe na WDL. Kati ya hiyo, mipango ya migodi ya GGM na Shanta - Songwe iliidhinishwa baada ya kukidhi vigezo. Aidha, majadiliano ya kuweka Hati Fungani kwa kuzingatia mipango iliyo idhinishwa

yanaendelea. Migodi minne (4) ambayo Mipango haikuidhinishwa ilielekezwa kufanya maboresho katika maeneo ambayo yalionekana kuwa na mapungufu;

- (iv) maboresho ya kuimarisha ulinganisho wa mrabaha kwa madini yanayosafirishwa nje ya nchi yamefanyika kwa kuanzisha dawati maalum. Dawati hilo linafanya uchambuzi wa taarifa kwa kuhakiki nyaraka zote za malipo ambapo majibu ya Maabara ya Tume ya Madini yanatumika sambamba na majibu ya migodi na ya mitambo ya kusafisha madini. Hii imewezekana baada ya kumpata mkandarasi ambaye analeta na kurudisha sampuli za mikuo ya dhahabu kwa kila mzigo unaosafirishwa nje ya nchi kwa migodi husika.
- (v) kuhakikisha Serikali inapata gawio stahiki linalotokana na hisa za Serikali katika Kampuni ya Twiga Minerals Corporation Limited ambapo kiasi cha takriban **shilingi bilioni 100** kilitolewa kwa mwaka wa fedha 2020/21.

Picha Na. 7: *Hayati Dkt. John Magufuli aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akipokea gawio la takriban shilingi bilioni 100 kutoka Kampuni ya madini ya Twiga.*

- (vi) kuboresha mikataba iliyokuwepo na inayotarajia kuanza utekelezaji kwa lengo la kuongeza ushiriki wa Serikali na uwazi katika Sekta ya Madini kwa kuendelea kufanya majadiliano na wadau na Kampuni mbalimbali za uchimbaji Mkubwa na wa Kati ili kuongeza ushiriki wa Serikali katika Sekta ya Madini. Kufuatia jitihada hizi, Serikali pia imefanikiwa kusaini Mikataba ya Ubia na Kampuni ya LZ Nickel ya nchini Uingereza ya kuanzisha Kampuni ya Tembo Nickel Corporation Limited yenye Kampuni tanzu mbili ambazo ni Kampuni ya uchimbaji wa madini ya *Tembo Nickel Mining Company Ltd* na Kampuni ya Usafishaji wa Madini ya *Tembo Nickel*

Refinery Company Ltd ambapo Serikali ina umiliki wa asilimia 16 za hisa katika kampuni hizo.

Picha Na. 8: *Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, aliyekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, aliposhiriki katika hafla ya utiaji saini kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Kampuni ya LZ Nickel Limited iliyofanyika Mjini Bukoba Tanzania.*

- (vii) kutoa elimu ya fursa zilizopo katika Sekta ya Madini kwa Taasisi za Fedha kwa lengo la kuzishawishi ziweze kuwakopesha wachimbaji wa madini na hivyo kuboresha mazingira ya uchimbaji na biashara ya madini ambapo baadhi ya taasisi za fedha tayari zimeanza kutoa mikopo katika Sekta ya Madini na

nyingine zinaendelea na taratibu za kuanza kuwakopesha;

- (viii) kuandaa Mkutano wa Kimataifa wa Uwekezaji katika Sekta ya Madini 2021 uliofanyika katika Kituo cha Mikutano cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNICC) jijini Dar es Salaam kuanzia tarehe 21 hadi 23 Februari, 2021. Kaulimbiu ya Mkutano huo ilikuwa ni **‘Sekta ya Madini kwa Uchumi Imara na Maendeleo Endelevu’**. Pamoja na masuala mengine, Mkutano huu uliwakutanisha wadau wa Sekta ya madini ambapo walijadili fursa za uwekezaji zilizopo, kubainisha changamoto mbalimbali zinazoikabili Sekta ya Madini na kuweka mikakati ya namna ya kuzitatua. Maazimio yaliyofikiwa katika mkutano huo yamewekewa mpango kazi wa utekelezaji na mengine yameshaanza kufanyiwa kazi. Aidha, mkutano huo uliambatana na maonesho ya madini, bidhaa za madini na elimu kuhusu teknolojia mbalimbali zinazotumika katika Sekta ya Madini. Matarajio ya matokeo ya Mkutano huo ni pamoja na kuongezeka kwa uwekezaji katika Sekta ya Madini, kupata malighafi madini kutoka nje ya nchi kwa ajili ya kusafishwa katika mitambo yetu ikiwemo wa STAMICO Mwanza, kuongezeka kwa mauzo ya madini kutoka nje ya nchi yatakayouzwa katika

masoko yetu ya madini na kuongeza nafasi za ajira kwa watazania kupitia uwekezaji.

Picha Na. 9: Watoa mada na washiriki wa Mkutano wa Kimataifa wa Uwekezaji katika Sekta ya Madini uliofanyika kuanzia tarehe 21 hadi 23 Februari, 2021 Jijini Dar es Salaam.

(c) Kuendelea Kuwawezesha Wachimbaji Wadogo ili Waweze Kufanya Shughuli zao kwa Tija

32. Mheshimiwa Spika, kwa kutambua umuhimu wa Sekta ya Uchimbaji Mdogo katika kuongeza fursa za ajira na uwekezaji kwa watazania na wageni ili kukuza Pato la Taifa na kufungamanisha uchumi wa madini na sekta zingine za kiuchumi. Wizara imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) Wizara iliongeza kasi ya urasimishaji na uwezeshaji wachimbaji wadogo, ambapo katika kipindi cha

Julai, 2020 hadi Machi, 2021, jumla ya leseni 3,540 za uchimbaji mdogo wa madini sawa na asilimia 56 ya leseni zote zilitolewa. Wizara pia ilitoa jumla ya Leseni 1,965 za biashara ndogo za madini; na Leseni 41 za Uchenjuaji wa Madini. Aidha, jumla ya maeneo nane (8) ya uchimbaji wa madini ya vito yaliyopo Mkoani Tanga yalifanyiwa ukaguzi na kutengwa kwa ajili ya kutolewa leseni kwa njia ya zabuni. Vilevile, maeneo mawili (2) katika Mkoa huo yamependekezwa kutengwa kwa ajili ya wachimbaji wadogo wa madini ya vito.

- (ii) kutoa elimu ya fursa zilizopo katika Sekta ya Madini kwa Taasisi za fedha (NMB, CRDB, TIB na NBC) kwa lengo la kuwashawishi waweze kuwakopesha wachimbaji wadogo na hivyo kuboresha mazingira ya uchimbaji na biashara ya madini ambapo Benki za NMB, CRDB, TIB na benki ya Azania tayari zimeanza kutoa mikopo katika Sekta ya Madini. Aidha, maeneo ambayo ni muhimu kwa uchimbaji na Biashara ya madini yametembelewa kwa lengo la kutatua changamoto zinazowakabili. Vilevile, vikao na FEMATA na TAMIDA vimefanyika kwa lengo la kutatua changamoto za biashara ya madini kwa wachimbaji wadogo;
- (iii) kutoa elimu kwa wachimbaji wadogo kuhusu faida za matumizi ya masoko ya madini yaliyoanzishwa

kupitia maonesho mbalimbali ikiwa ni pamoja na Maonesho ya Kimataifa ya Sabasaba ya mwaka 2020 yaliyofanyika katika Viwanja vya Mwalimu Nyerere jijini Dar es Salaam kuanzia tarehe 01 hadi 13 Julai, 2020 na Maonesho ya Tatu ya Teknolojia na Uwekezaji katika Sekta ya Madini yaliyofanyika katika Viwanja vya Bombambili mjini Geita kuanzia tarehe 17 hadi 27 Septemba, 2020 pamoja na vyombo vya habari kama vile runinga, magazeti, tovuti, mabango na viperushi na mitandao ya kijamii;

- (iv) kutoa mafunzo kwa vitendo na huduma za uchenjuaji kwa wachimbaji wadogo kupitia vituo vya mfano vya Lwamgasa, Katente na Itumbi ambapo jumla ya **wachimbaji wadogo 864** wamepata mafunzo ya uchimbaji na uchenjuaji salama na biashara ya madini. Aidha, jumla ya **tani 421.6** za mbale zilichenjuliwa na kuzalisha takriban **kilogramu 11.6** za dhahabu katika vituo hivyo. Uzalishaji huo umeiwezesha Serikali kukusanya maduhuli ya jumla ya **Shilingi 104,038,097.73**. Pia, mafunzo ya uchimbaji na uchenjuaji salama wa madini yalitolewa kwa wachimbaji wadogo viziwi waliopo Geita.

Picha Na. 10: Wataalamu kutoka Taasisi ya GST wakitoa elimu juu ya namna bora ya uchimbaji madini kwa wachimbaji wadogo – Nyamongo – Tarime.

(d) Kuendelea Kusimamia Mfumo wa Ukaguzi wa Shughuli za Migodi na Kukusanya Takwimu za Madini

33. Mheshimiwa Spika, katika kusimamia mfumo wa ukaguzi wa shughuli za migodi na kukusanya takwimu za madini Wizara ilitekeleza yafuatayo:

- (i) kufanya kaguzi za fedha na kodi kwa Kampuni 13 ambapo imebainika kuwa jumla ya kiasi cha **shilingi 6,202,648,657** kinatakiwa kulipwa na Kampuni hizo kama stahiki za Serikali. Kampuni nane (8) zimekubali kulipa kiasi cha **shilingi 3,589,321,328** ikijumuisha ada ya pango, Mrabaha na Ushuru wa

huduma. Majadiliano ya hoja hizo na Kampuni nyingine tano (5) yanaendelea ili kuhakikisha Serikali inapata tozo zake stahiki kwa mujibu wa Sheria;

- (ii) kusimamia mfumo wa ukaguzi wa shughuli za migodi, kukusanya takwimu za madini na kufuatilia maduhuli kwa kuweka Afisa Mgodi Mkazi katika Migodi Mikubwa na ya Kati ikiwemo mgodi wa Geita, North Mara, Bulyanhulu, Buzwagi na Shanta na maeneo yenye uzalishaji mkubwa wa madini kama Lugoba, Nyarugusu, Mbinga, Handeni na Mahenge. Lengo ni kuhakikisha taarifa sahihi za uzalishaji madini zinapatikana ili kuwezesha ukusanyaji wa mapato stahiki ya Serikali;
- (iii) kusimamia taarifa za ununuzi na uuzaji kwa kuweka Maafisa ambao wanaratibu biashara ya madini katika Vituo vyote vya Ununuzi na Masoko yote ya madini kwa ajili ya kuwezesha upatikaji wa taarifa sahihi za biashara kwa siku, wiki na mwezi. Hii ni kwa mujibu wa Kanuni 10(5) ya *the Mining (Minerals and Mineral Concentrates Trading) Regulations 2018* kwa wafanyabiashara wanaopeleka marejesho yao kwa Afisa Madini Wakazi; na
- (iv) kukagua migodi ya wachimbaji wadogo 1,729 katika maeneo yenye shughuli za uchimbaji wa madini

nchini katika mikoa ya Geita; Shinyanga; Singida; Ruvuma; Mbeya; Tanga; Morogoro; Pwani; Songwe; na Dodoma. Mapungufu yaliyobainishwa katika ukaguzi huo ni pamoja na kutokuzingatiwa kwa uchimbaji salama na utunzaji wa mazingira; kutokuwepo na wasimamizi migodi wenye uelewa kuhusu uchimbaji madini, uhifadhi wa baruti na uzimamizi wa mazingira na baadhi ya mitambo ya uchenjuaji kutokuwa na vibali stahiki. Baada ya kubaini hayo, wamiliki wa leseni hizo walielekezwa kurekebisha mapungufu yote yaliyobainika.

(e) Kuimarisha na Kuhimiza Uanzishwaji wa Masoko ya Madini na Kuhakikisha Upatikanaji wa Huduma Wezeshi katika Masoko

34. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha na kuhimiza uanzishwaji wa masoko ya madini na kuhakikisha upatikanaji wa huduma wezeshi katika masoko hayo, Wizara imefanya kazi zifuatazo:

- (i) Kuanzisha soko moja (1) jipya lililopo Kiteto mkoani Manyara na vituo tisa (9) vya ununuzi wa madini katika maeneo ya Nyang'wale mkoa wa Geita, Segese Wilaya ya Kahama, Ifwenkenya na Mwembeni Mkoa wa Songwe, Masasi Mkoa wa Mtwara, na vituo vya Mbugani, Kiwanja, Mwaoga na Mkola vilivyopo

Wilaya ya Chunya. Hii inafanya jumla ya masoko hadi Machi, 2021 kuwa 39 na vituo vya ununuzi 50. Aidha, vifaa maalum vinavyotumika kwa ajili ya utambuzi wa madini, kupima viwango vya madini na kupima uzito vimenunuliwa katika masoko hayo na yale yaliyokuwepo ili kuweka mazingira mazuri ya kibiashara. Vifaa vilivyonunuliwa ni pamoja na: mashine 24 za XRF, seti 15 za vifaa vya utambuzi wa madini ya vito (gemology mobile Kits), mizani 30 na mashine moja (1) ya kupima ubora wa almasi ghafi;

Picha Na. 11: Baadhi ya vifaa vilivyonunuliwa kwa ajili ya Masoko ya Madini nchini.

- (ii) kuimarisha masoko yote ya madini kwa kuhakikisha upatikaji wa huduma wezeshi ikiwemo benki ili kutoa huduma kwa wafanyabiashara na wachimbaji wa madini kwa uratibu wa Afisa Tawala wa Mkoa; na

(iii) Wizara imeendelea kuimarisha usimamizi wa masoko ya madini kwa kuhakikisha uwepo wa wataalamu wanaohitajika katika Masoko. Kwa sasa wataalamu wa madini ya metali wapo katika masoko yote nchini. Aidha, wataalamu wa Vito wapo katika baadhi ya masoko yenye uzalishaji mkubwa wa madini ya vito.

35. Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa shughuli hizi umeimarisha biashara ya madini nchini na kunufaisha Wachimbaji Wadogo wa madini. Kuanzia kipindi cha **Julai 2020 hadi Machi 2021**, Utendaji kazi wa masoko hayo umeendelea kuimarika ambapo kumekuwa na ongezeko la Maduhuli ya Serikali ambapo kiasi cha Shilingi **93,455,156,963.7901** kilikusanywa kama mrabaha na Shilingi **15,762,902,104.1082** kilikusanywa kama Ada ya Ukaguzi kutokana na mauzo ya madini kwenye masoko hayo.

36. Mheshimiwa Spika, aidha, uanzishwaji wa masoko ya madini umekuwa na manufaa makubwa ambapo toka kuanzishwa Machi, 2019 hadi Machi, 2021 jumla ya **tani 28.34** za dhahabu; **tani 2,803.97** za madini ya vito; **karati 30,367.44** za madini ya almasi; **tani 259.71** za madini ghafi ya tanzanite, **karati 222,070.40** za tanzanite iliyokatwa na kusanifiwa; **tani 91.20** za madini ya bati na **karati 39,570.40** za madini mengine ya vito yenye thamani ya **shilingi trilioni 3.19** yaliuzwa kupitia masoko hayo na

kuiwezesha Serikali kukusanya jumla ya **shilingi bilioni 222.07** ikiwa ni malipo ya mrabaha na ada ya ukaguzi.

37. Mheshimiwa Spika, vilevile uwepo wa masoko na vituo vya ununuzi wa madini umechangia kuondoa changamoto ya ukosefu wa eneo la kufanyia biashara ya madini hususan kwa wachimbaji wadogo na hivyo kuwahakikishia bei stahiki na mazingira salama ya kufanyia biashara. Pia masoko yamewezesha udhibiti wa utoroshaji wa madini na yameleta manufaa kwa wananchi ikiwemo kuzalisha fursa za ajira na kuongezeka kwa kipato cha wachimbaji wadogo.

(f) Kudhibiti Utoroshwaji na Biashara Haramu ya Madini Nchini

38. Mheshimiwa Spika, katika kudhibiti utoroshaji na biashara haramu ya madini nchini kwa kipindi cha Julai, 2020 hadi Februari, 2021 Wizara ilifanya yafuatayo:

- (i) imeendelea kushirikiana na Vyombo vya Ulinzi na Usalama kufanya ukaguzi wa kimkakati katika mikoa ya Manyara, Arusha, Mbeya, Dar es Salaam, Mwanza, Geita, Kagera, Shinyanga na Morogoro ili kuhakikisha kuwa madini yote yanafika na kuuzwa kwenye masoko rasmi.
- (ii) kuendelea kuimarisha udhibiti wa usafirishaji wa madini katika maeneo ya mipaka ya nchi kama

viwanja vya ndege, Bandari na mipakani kwa kufungua ofisi katika maeneo hayo; kuendelea kutumia vibali kama vibali vya kusafirisha madini nje ya nchi, *Kimberley Process Certification* (kutumika kwenye mauzo ya Almasi ghafi) na ICGLR Certification (hutumika kwenye 3T & G (Tin, Tungsten, Tantalum, and Gold)) ambavyo hukaguliwa mipakani kabla ya madini kwenda nje ya nchi; na kuweka mabango katika viwanja vyote vya ndege kuonesha taratibu mbalimbali zinazotakiwa kufuatwa kwa wanaotaka kusafiri na madini nje ya nchi; na

- (iii) kufanya kaguzi za mara kwa mara katika mialo ya kuchenjulia madini na kwa wafanyabiashara ya madini ili kuhakiki kama takwimu zilizopo kwenye vitabu vyao vya kumbukumbu zinawiana na taarifa zilizopo kwenye masoko;

39. Mheshimiwa Spika, katika kudhibiti utoroshwaji wa madini katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021 Wizara imeweza kukamata madini yenye jumla ya thamani ya **shilingi 2,797,916,259.83** na **Dola za Marekani 93,306.01**. Kati ya madini hayo, madini yenye thamani ya **shilingi 763,060,715.20** na **Dola za Marekani 33,617.48** yametaifishwa na madini yenye thamani ya **shilingi 2,034,855,544.63** na **Dola za Marekani 59,688.53** bado kesi zake zinaendelea mahakamani.

(g) Kuendelea Kuweka Mikakati ya Kuimarisha Soko la Tanzanite na Madini Mengine ya Vito

40. Mheshimiwa Spika, Katika kuimarisha soko la madini ya tanzanite na madini mengine ya vito Wizara imefanya yafuatayo:

- (i) kuendelea kuimarisha miundombinu na vifaa vya ulinzi katika eneo tengefu la Mirerani kwa kuweka vifaa vya kusaidia ulinzi kama vile kamera, usimikaji wa kangavuke kwa ajili ya kuzalisha umeme wa dharura pindi umeme wa Grid ya Taifa inapopata hitilafu, pamoja na ujenzi wa barabara ya ndani inayozunguka ukuta, kuongeza vyumba viwili vya upekuzi, njia za watembea kwa miguu na jengo la kupumzikia;

Picha Na. 12: Muonekano wa TV screen katika chumba cha kusimamia kamera zote Mirerani.

- (ii) kusimamia shughuli zote za uchimbaji na biashara ya madini ya Tanzanite kwa kuhakikisha inafanyika ndani ya ukuta kupitia jengo la *One-stop Centre*. Aidha, madini yote yanayopelekwa soko la Arusha na masoko mengine yanaratibiwa kwa kibali maalum kutoka kwa Afisa Madini Mkazi kwa kushirikiana na Vyombo vya Ulinzi na Usalama; kuandaa na kutoa bei elekezi ya madini ikiwemo madini ya vito kwa kuwashirikisha TAMIDA na FEMATA na kusimamia bei hiyo katika masoko ya madini; na
- (iii) kuongeza wataalam wa uthaminishaji madini, ambapo, Wizara ilipeleka masomoni watumishi 10 waliohitimu nchini India kwa lengo la kuongeza ufanisi katika uendeshaji wa masoko ya madini.
- (iv) kuondoa urasimu kwenye utoaji wa vibali vya usafirishaji madini ambapo kwa sasa kibali hutolewa ndani ya kipindi kisichozidi saa moja baada ya nyaraka za maombi kuwasilishwa

41. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kuhakikisha kuwa eneo tengefu la Mirerani linawekewa ulinzi thabiti na miundombinu imara kuhakikisha biashara ya madini ya Tanzanite inafanyika ndani ya ukuta. Lengo la uwekezaji huo wa Serikali ni kudhibiti utoroshwaji ili kuongeza mapato yatokanayo na madini hayo.

(h) Kuhamasisha Shughuli za Uongezaji Thamani Madini

42. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha shughuli za uongezaji thamani madini nchini zinaimarika na kuongeza mchango wa Sekta ya Madini katika Pato la Taifa, Wizara ilifanya yafuatayo:

- (i) kuendelea kuhamasisha shughuli za uongezaji thamani madini ya vito ambapo madini ghafi ya vito yenye uzito wa zaidi ya gramu 2 yanaongezewa thamani ndani ya nchi kabla ya kusafirishwa nje ya nchi;
- (ii) kuendelea kutoa elimu na kuhamasisha matumizi ya madini ya viwandani yanayotumika katika uzalishaji wa bidhaa mbalimbali ambapo kwa sasa uzalishaji wa madini ya chokaa, jasi, udongo mwekundu wenye madini ya chuma (red soil) na *Bauxite* yanayotumika kutengeneza *clinker* ambayo inatumika kuzalisha saruji umeongezeka; na
- (iii) kuanza maandalizi ya awali ya mradi wa majaribio wa kuzalisha makaa ya mawe kwa matumizi ya nyumbani (Coal Briquettes) chini ya STAMICO. Kwa kuanzia Shirika litasimika mtambo wenye uwezo wa kuzalisha tani 2 kwa saa kufuatia kukamilika kwa majaribio ya awali ambayo yameonesha matokeo chanya. Mradi huo utakuwa katika eneo la TIRDO

jijini Dar es Salaam na unatarajiwa kuanza robo ya nne ya mwaka wa fedha 2020/2021. Shirika limeainisha mtambo unaohitajika sambamba na kutenga fedha za mradi kiasi cha **Shilingi 450,000,000**.

43. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa viwanda viwili (2) vya kusafisha madini (*refinery*) Mkoani Mwanza na Dodoma umekamilika. Kiwanda cha Eyes of Africa Ltd kilichopo Dodoma kina uwezo wa kusafisha kilo 35 za dhahabu kwa siku na kimeanza uzalishaji Machi, 2021. Aidha, kiwanda cha Mwanza Precious Metals Refinery kinachomilikiwa na ubia baina ya STAMICO, Kampuni ya Rozella General Trading ya Dubai na Kampuni ya ACME Consultant Engeneers PTE Ltd ya nchini Singapore chenye uwezo wa kusafisha dhahabu kilo 480 kwa siku kwa kiwango cha kimataifa cha **asilimia 99.9 (999.9 purity)** ambacho tayari kimeanza uzalishaji Aprili, 2021. Vilevile, ujenzi wa kiwanda cha *Geita Gold Refinery* Mkoani Geita na Kiwanda cha kuyeyeyusha madini ya Bati cha Tanzaplus Company Limited umekamilika, hali kadhalika kiwanda cha African` Top Minerals Ltd kipo katika hatua ya kusimika mitambo ili ifanyiwe majaribio. Viwanda hivi vipo Wilaya ya Kyerwa, Mkoani Kagera.

Picha Na. 13: *Waziri wa Madini akitembelea mtambo wa kusafisha dhahabu wa mjini Mwanza*

44. Mheshimiwa Spika, Hatua hii ya ujenzi wa viwanda vya uyeyushaji na usafishaji itawezesha kuongeza thamani ya madini yetu na kuongeza fursa za ajira. Usafishaji wa dhahabu utasaidia kupata madini ambata yaliyopo kwenye mbale husika kama vile madini ya Fedha, Shaba na Palladium ambayo hutumika kama malighafi ya viwanda vingine ikiwemo usonara. Aidha, upatikaji wa dhahabu iliyosafishwa kwa viwango vya Kimataifa itaifanya nchi yetu iweze kununua dhahabu na kuhifadhi katika mfumo wa fedha ambayo itaiimarisha sarafu yetu na kuiongezea nchi uwezo wa kukopesheka. Hatua hii pia itaiwezesha Serikali kuanza kupokea mrabaha kwa dhahabu halisi theluthi moja ya mrabaha utakaotolewa.

Picha Na. 14: Muonekano wa jengo la kiwanda cha kusafisha dhahabu jijini Mwanza

(i) Kuimarisha Taasisi Zilizochini ya Wizara

45. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kuziimarisha taasisi zake ili ziweze kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi kwa kufanya masuala yafuatayo:

- (i) kuanza ujenzi wa jengo la Makao Makuu ya Ofisi za Tume ya Madini jijini Dodoma;
- (ii) ununuzi mashine tano (5) za XRF kwa ajili ya masoko na vituo vya ununuzi wa madini ambavyo vimeanzishwa na ambayo yalikuwepo ili kuhakikisha biashara ya madini inafanyika kwa ufanisi na Serikali inapata mapato stahiki;

- (iii) Kuzisimamia taasisi katika kuandaa Mipango na Bajeti kwa mwaka 2021/2022 ili kuhakikisha kuwa mipango na bajeti zao zinaakisi vipaumbele vya Wizara katika kufika malengo yanayotarajiwa;
 - (iv) Kuzipatia Taasisi jumla ya watumishi 41 ambapo watumishi 27 walipelekwa Tume ya Madini, 13 STAMICO, saba (7) GST, na wanne (4) TGC; na
 - (v) ununuzi wa magari sita (6) kwa GST kwa ajili ya shughuli za utafiti. Aidha, Wizara imeendelea kuijengea uwezo GST kwa kuiwezesha kupata fedha zaidi za kununulia magari mengine manne (4) kwa ajili ya kuimarisha zaidi shughuli za kitafiti, ununuzi wa vifaa mbalimbali vya jiofizikia na maabara.
- (j) Kuendeleza Rasilimaliwatu na Kuboresha Mazingira ya Kufanyia Kazi**

46. Mheshimiwa Spika, kwa kutambua umuhimu wa rasilimaliwatu katika kuwezesha rasilimali nyingine kutumika kwa tija na kuleta mafanikio katika Sekta zote za uchumi ikiwemo Sekta ya Madini, hadi kufikia Machi, 2021 Wizara imeendelea kuongeza weledi na ufanisi wa utendaji kwa kuwezesha watumishi 13 kuhudhuria mafunzo ya muda mrefu katika ngazi mbalimbali ikiwemo Shahada katika fani za Uhasibu, Uhandisi Migodi, Jiolojia, Mazingira, Ununuzi

na Ugavi, TEHAMA, Uchumi wa Madini na Utawala na Utumishi, Stashahada ya Uzamili, Shahada ya Uzamili na Shahada ya Uzamivu. Vilevile, Wizara imewezesha Watumishi 19 kupata mafunzo ya muda mfupi katika fani za Utunzaji Kumbukumbu, Usanifu Picha, Utawala na Utumishi, Mfumo wa Ununuzi, Jemolojia, Usafirishaji na Utendaji wa Makatibu Mahsusni.

47. Mheshimiwa Spika, aidha, Wizara ilitoa mafunzo kwa makundi mbalimbali kwa watumishi wake kuhusu uandaaji wa Mkataba wa Utendaji Kazi kwa Taasisi, uandaaji wa bajeti, miongozo ya uandishi wa nyaraka mbalimbali za Serikali, na mafunzo ya awali kwa waajiriwa wapya (induction course).

48. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa uboreshaji wa mazingira ya kufanyia kazi Wizara imenunua magari matatu (3) kwa ajili ya ufuatiliaji wa utekelezaji wa majukumu mbalimbali, kompyuta, printa, vichwa vya simu (intercom) kwa ajili ya kuimarisha mawasiliano ya ndani, runinga, projekta, skana, viti, makabati ya kutunzia kabrasha, mfumo wa biometric kwa ajili ya mahudhurio ambao hauweki kidole kwa ajili ya kuzuia maambukizi ya UVIKO - 19, pamoja na vifaa vya afya kama mizani ya kupimia uzito, kifaa cha kupima sukari, vifaa vya kupimia shinikizo la damu, na shajala za ofisi.

IV. Utekelezaji katika Maeneo Mengine

(a) Ukaguzi wa Kimkakati

49. Mheshimiwa Spika, Wizara kwa kushirikiana na Vyombo vya Ulinzi na Usalama imeendelea kudhibiti utoroshaji wa madini nchini kwa kufanya operesheni maalum ili kuhakikisha kuwa madini yote yanafika na kuuzwa kwenye masoko rasmi. Hatua hiyo inatarajiwa kuongeza maduhuli ya Serikali na hatimaye kuiwezesha Sekta ya Madini kuchangia ipasavyo katika Pato la Taifa. Katika kipindi cha kuanzia mwaka 2019 hadi Machi, 2021 Wizara ilifanya ukaguzi wa kimkakati mikoa ya Manyara, Arusha, Mbeya, Dar es Salaam, Mwanza, Geita, Kagera, Shinyanga na Morogoro ambapo ilifanikiwa kukamata madini ya aina mbalimbali yenye thamani ya **shilingi 34,139,011,565.15** na **Dola za Marekani 29,509,821.84**. Wahusika wa Madini yaliyokamatwa walifikishwa Mahakamani na hukumu ya utafishwaji kutolewa.

(b) Uendelezaji na Uboreshaji wa Eneo Tengefu la Mirerani

50. Mheshimiwa Spika, katika kuendelea kuimarisha ulinzi ndani ya Eneo Tengefu la Mirerani, Wizara imekamilisha usimikaji wa jenereta nne (4) kwa ajili ya kuzalisha umeme wa dharura. Aidha, Wizara kwa kushirikiana na TARURA inaendelea na ujenzi wa barabara kuzunguka eneo lote ndani ya ukuta. Pia, Wizara kupitia Tume ya Madini inaendelea na upanuzi wa eneo la ukaguzi

pamoja na eneo la kupumzikia wadau wa madini wakati wakisubiri ukaguzi. Ujenzi wa miundombinu hii unatarajia kukamilika ndani ya mwaka huu wa fedha.

(c) Ujenzi wa Kituo cha Pamoja katika Mpaka wa Manyovu (Manyovu One Stop Border Post)

51. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kutoa ushirikiano katika ujenzi wa Kituo cha Pamoja cha Mpaka wa Manyovu Mkoani Kigoma. Lengo la ujenzi wa kituo hicho ni kurahisisha shughuli za kuvuka mipaka ili kuvutia biashara kati ya Tanzania na nchi jirani za Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, Burundi na Rwanda ambapo Wizara itashiriki katika kudhibiti utoroshaji wa madini kwa kuweka miundombinu ya ukaguzi wa madini. Miundombinu hiyo ni pamoja na ofisi mbalimbali, maabara na ghala la kuhifadhia madini ghafi.

(d) Kusimamia Shughuli za Baruti na Utekelezaji wa Sheria ya Baruti.

52. Mheshimiwa Spika, kwa kutambua umuhimu wa baruti katika shughuli za uchimbaji wa madini, Wizara iliendelea kutoa vibali na leseni mbalimbali ikiwemo: leseni moja (1) ya mtambo wa kuzalisha baruti aina ya *emulsion* Mkoa wa Mara; Leseni mbili (2) ya kufanya biashara ya baruti; leseni nane (8) za maghala ya kuhifadhia baruti (explosives magazines); vibali 261 vya kuingiza baruti nchini na vibali sita (6) vya kusafirisha baruti nje ya nchi.

Aidha, Wizara iliidhinisha vibali 23 vya kupitisha baruti nchini kwenda nchi nyingine (transit permit). Kutolewa kwa vibali hivyo kumeiwezesha Wizara kukusanya jumla ya **Dola za Marekani 148,700 na shilingi 8,000,000.**

53. Mheshimiwa Spika, ili kuhakikisha usalama wa matumizi na uhifadhi wa baruti kwa kuzingatia Sheria ya Baruti ya Mwaka 1963 na Kanuni zake, Wizara ilifanya ukaguzi wa maghala na stoo za kuhifadha baruti na kufuatilia shughuli za matumizi ya baruti katika mikoa ya Mara, Mbeya, Songwe, Tanga na Pwani. Aidha, ukaguzi huo ulihusisha ufuatiliaji wa matumizi haramu ya baruti kwenye shughuli za uvuvi katika mwambao wa Bahari ya Hindi kwenye mikoa ya Pwani na Tanga ambapo ilibainika kuwa kwa sasa matumizi haramu ya baruti katika shughuli za uvuvi yamedhibitiwa kwa kiasi kikubwa. Timu za kaguzi ziliwaelekeza wamiliki wa maghala ya baruti watumie na kutunza baruti kwa kufuata Sheria na Kanuni za baruti ikiwa ni pamoja na kutunza kumbukumbu za uingizaji, utoaji na matumizi ya baruti kwa usahihi na kusafisha mazingira yanayozunguka maghala.

54. Mheshimiwa Spika, ukaguzi pia ulifanyika katika Stoo tano (5) Mkoa wa Dodoma, stoo tatu (3) mkoa wa Singida, maghala 15 mkoa wa Mbeya, maghala 15 mkoa wa Songwe na maghala nane (8) mkoa wa Geita. Wamiliki wa Stoo 4 hizo ni: ESEH Investment Ltd, Mbogo Mining &

General Supply Ltd, Umoja Polisi SACOSS and Lwamgasa Gold Mining SACOSS. Timu ya wakaguzi ilibaini kuwa baadhi ya wamiliki wa maghala ya kuhifadhia baruti kutozingatia matakwa ya Sheria na Kanuni za Baruti kama vile; utunzaji wa baruti na vilipuzi katika ghala moja; kutokuwepo utaratibu wa kutunza kumbukumbu za uingizaji na utoaji wa baruti kwenye maghala; mifumo mibovu ya kutoa maji (drainage system) kutoka kwenye maghala; Uwepo wa nyasi nyingi kuzunguka maeneo ya maghala kwa baadhi ya wamiliki wa maghala ya kuhifadhia baruti.

Picha Na. 15: *Moja ya ghala la kuhifadhia baruti*

55. Mheshimiwa Spika, kufuatia mapungufu yaliyobainika, Timu ya ukaguzi ilitoa maelekezo yafuatayo: kampuni ya ESEH Investment Ltd kuhakikisha mfumo wa utoaji maji katika ghala la kuhifadhia baruti unajengwa ambapo tayari mfumo huo umeshajengwa; kampuni ya Mbogo Mining & General Supply walielekezwa kufanya usafi mara kwa mara kuzunguka maghala ya kuhifadhia baruti; Umoja Polisi SACCOS pia walielekezwa kufuata taratibu za Sheria ya Baruti juu ya matumizi salama ya baruti kwa kuhakikisha wanakuwa na vielelezo vyote vinavyohitajika katika biashara ya baruti; na kampuni ya Lwamgasa Gold Mining SACCOS ilielekezwa kutenganisha viwashio na baruti zilizokuwa zimehifadhiwa katika ghala moja na walielekezwa wanunue vilipuzi kulingana na matumizi ya wakati huo ili kuepuka utunzaji usio salama.

(e) Ushirikishwaji wa Watanzania katika Sekta ya Madini na Uwajibikaji wa Wamiliki wa leseni za madini kwa jamii

56. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Februari, 2021 Wizara kupitia Tume ya Madini ilipokea na kuchambua jumla ya mipango 113 ya Ushirikishwaji wa Watanzania katika Sekta ya Madini kutoka kwa wamiliki wa leseni za madini na watoa huduma migodini, ambapo mipango 110 kati ya hiyo ilikidhi vigezo na kuidhinishwa. Aidha, mipango mitatu (3) haikukidhi

vigezo na wahusika walielekezwa kufanya maboresho kwa mujibu wa Sheria ya Madini.

57. Mheshimiwa Spika, Kati ya Kampuni 113 zilizowasilisha na kuidhinishiwa mipango ya Ushirikishwaji wa Watanzania kampuni nne (4) zinamiliki leseni ya uchimbaji mkubwa, nane (8) zinamiliki leseni za uchimbaji wa kati, mbili (2) zinamiliki leseni za uchimbaji mdogo, tano (5) zimeomba leseni za utafutaji wa madini, moja (1) ni ombi la leseni ya uchenjuaji na 93 ni Kampuni za watoa huduma migodini (Contractors and Sub-contractors).

Picha Na. 16: Naibu Waziri wa Madini Prof. Shukrani Manya akizungumza wakati wa Uzinduzi wa ujenzi wa Mgoji Mpya wa Kati wa Singida Gold Mining.

58. Mheshimiwa Spika, Wizara ilikagua na kufuatilia utekelezaji wa ushiriki na umiliki wa wazawa katika shughuli za uchimbaji madini (Local Content) na wajibu wa makampuni katika kuchangia shughuli za kiuchumi na huduma kwa jamii (CSR). Ukaguzi huo ulihusisha wamiliki wa leseni kubwa na kati za madini za GGM, North Mara, Shanta – Songwe, na Tancoal, ambapo mambo mbali mbali yalikaguliwa kama vile bidhaa zinazozalishwa na huduma zinazotolewa na watanzania au kampuni za kitanzania (Supply of goods and services), Uwiano wa ajira kati ya watanzania na wageni, uwiano wa mishahara kati ya watanzania na wageni, Mafunzo na Uhuishaji wa teknolojia (Training and technology transfer) pamoja na uwajibikaji wa migodi kwa jamii inayozunguka Migodi (CSR). Aidha, katika kaguzi hizo ilibainika kuwa wamiliki wa leseni wamekuwa wakiwahusisha watanzania katika fursa mbalimbali za uchimbaji madini, ambapo karibia asilimia 90 ya ajira katika migodi hiyo ni watanzania: mathalani mgodi wa New Luika (Shanta) wa mkoani Songwe ni mgodi unaoongoza kwa kuwa na wafanyakazi 761 sawa na asilimia 100 ya waajiriwa watanzania wanaofanya kazi katika mgodi huo. Vilevile katika Mgodi wa TANCOAL kwa asilimia 95 umekuwa ukitumia bidhaa zinazozalishwa na huduma zinazotolewa na watanzania au kampuni za kitanzania.

59. Mheshimiwa Spika, Wajibu wa Makampuni kwa Jamii zinazozunguka migodi (CSR) umekuwa wa tija ili

kuwawezesha wananchi kiuchumi, ambapo makampuni yamekuwa yakitenga fedha kwa ajili ya maendeleo ya jamii zinazowazunguka. Wizara ilibaini kuwa Mgodini wa GGM unaongoza kwa kuchangia jamii, ambapo kwa mwaka 2020/2021 GGM imetenga kiasi cha shilingi bilioni 5.1 kwa halmashauri ya mji wa Geita na imeshiriki katika ujenzi wa kituo cha uwekezaji cha EPZA na Soko la Katundu lililo gharimu shilingi bilioni moja, ambayo yamekuwa na tija kwa wananchi wa Geita. Aidha, barabara kutoka mgodini wa Bulyanhulu kwenda Geita iko kwenye mchakato wa kujengwa kwa kutumia fedha za CSR ambazo kampuni ya Barrick iliahidi kuzitoa kupitia makubaliano yake na Serikali (Framework Agreement).

60. Mheshimiwa Spika, Kufuatia ufuatiliaji wa utekelezaji wa Sheria ya LC & CSR, ilibainika uwepo wa changamoto mbalimbali kama vile: kukosekana kwa watanzania wenye weledi katika baadhi ya fani zinazohitajika migodini, ukosefu wa weledi wa kutosha kuendesha na kutumia fursa za biashara zilizopo migodini, ukosefu wa mitaji kuweza kutumia fursa za biashara zilizopo migodini, pamoja na uelewa mdogo wa watanzania juu ya fursa za biashara zilizoanishwa na Sheria ya Madini kwa lengo la kuwawezesha watanzania kwenye Sekta ya Madini. Sambamba na hayo baadhi ya miradi ya CSR kutokuwa na ubora ukilinganisha na fedha zilizotumika na uwepo wa migongano katika usimamizi wa miradi.

61. Mheshimiwa Spika, Wizara imeshughulikia changamoto hizo kwa kuwataka wamiliki wa leseni kuandaa mpango wa mwaka wa urithishwaji (Succession Plan), ili kupata wazawa wenye weledi kwa baadhi ya fani zinazohitajika migodini. Sambamba na hilo Wizara imewakutanisha wazawa na taasisi za fedha zitakazowawezesha kupata mitaji, ili waweze kutumia fursa za biashara zilizopo migodini. Aidha Wizara imeendelea kutoa elimu kupitia makongamano, mikutano na warsha mbalimbali itakayowajengea uwezo wadau mbalimbali waweze kujua fursa za biashara zilizopo katika Sekta ya Madini. Kwa ujumla kaguzi za mara kwa mara zimekuwa zikitekelezwa na Wizara ili kujiridhisha juu ya utekelezaji wa mipango iliyokubaliwa na jamii zinazo zunguka migodi, pamoja na kutathmini juu ya thamani halisi ya miradi iliyofanyika.

(f) Kufuatilia Masuala ya Usalama Migodini na Utunzaji wa Mazingira

62. Mheshimiwa Spika, shughuli za uchimbaji na uchenjuaji wa madini huambatana na athari za usalama, afya na uharibifu wa mazingira. Ili kuhakikisha shughuli za madini zinakuwa na tija na athari zake zinadhibitiwa, katika kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Februari, 2021 Wizara kupitia Tume ya Madini ilifanya yafuatayo: kufuatilia uzingatiaji wa masuala ya usalama na utunzaji wa mazingira katika migodi mikubwa sita (6) ya Bulyanhulu,

Buzwagi, WDL, Stamigold, Mantra na North Mara; migodi ya kati 12 ikiwemo: Tancoal Energy, Shanta Songwe, Cata Mining Co. Ltd, Ruvuma Coal, MMG, Mara Mine Development Ltd, ZEM (T) Co. Ltd, Busolwa Mine - Nyarugusu na ZEM Development Ltd. Vilevile, migodi midogo 1,500 na mitambo miwili (2) ya uchenjuaji wa dhahabu ilikaguliwa na kufuatiliwa. Aidha, migodi mikubwa mitatu (3) ya Bulyanhulu, Buzwagi na North Mara imekamilisha taratibu za kuweka hati fungani za mazingira na mgodi wa Geita Gold mine upo katika hatua za mwisho za kukamilisha taratibu zinazohusika na uwekaji wa hati hiyo kama dhamana ya utunzaji wa mazingira.

63. Mheshimiwa Spika, pia Wizara kupitia Tume ya Madini imefanya kaguzi za kiufundi kuhusu usanifu wa ujenzi na matumizi ya mabwawa ya kuhifadhia topesumu kwenye migodi nane (8) ya Bulyanhulu, MMG, RZ Union mining, New Luika Gold Mine (Shanta), Canaco Mining, El Hilal Minerals, Busolwa Mine - Nyarugusu na Busolwa Mine – Ishokela. Aidha, kati ya vibali nane (8) vilivyooombwa vibali saba (7) vilitolewa kwa ajili ya ujenzi na matumizi ya mabwawa hayo isipokuwa kwa mgodi wa Shanta Songwe, ambapo wanaendelea kufanya tafiti za kisayansi kubaini njia bora na salama za kuongeza ukubwa wa bwawa hilo.

(g) Uboreshaji wa Sheria, Kanuni na Miongozo katika Sekta ya Madini

64. Mheshimiwa Spika, ili kusimamia ushiriki wa nchi katika umiliki wa hisa za Serikali, Wizara imetunga Kanuni za Madini (Ushiriki wa Serikali), 2020 Tangazo la Serikali Na. 939 la tarehe 30 Oktoba, 2020 (The Mining (State Participation) Regulations, 2020 GN. 939 of 30 October, 2020). Kanuni hizi zinalenga kusimamia utekelezaji wa umiliki wa Hisa za Serikali zisizopungua asilimia 16 katika Kampuni za madini zinazomiliki Leseni za Uchimbaji wa Kati na Mkubwa wa Madini kama ambavyo umebainishwa katika Kifungu cha 10 cha Sheria ya Madini, Sura ya 123. Kanuni hizi zimeweka utaratibu wa kufuata utakaowezesha Serikali kumiliki hisa katika mitaji ya kampuni hizo kwa kuzingatia viwango vya uwekezaji, mamlaka ya kusimamia hisa za Serikali, utaratibu wa ulipaji wa faida inayotokana na hisa za Serikali, haki za Serikali kama mwanahisa na kwamba hisa za Serikali kwa kampuni zitakuwepo kwa kipindi chote cha uhai wa leseni.

65. Mheshimiwa Spika, Wizara pia imefanya Marekebisho ya Kanuni za Madini (Haki Madini), 2018 Tangazo la Serikali Na. 1 la Mwaka 2018 (The Mining (Mineral Rights) Regulations, 2018 GN No. 1 of 2018) kwa kuainisha utaratibu na masharti ya Leseni za Uchimbaji wa Kati na Mkubwa wa Madini. Marekebisho hayo yamefanyika kwenye Kanuni za Madini (Haki Madini), 2020 Tangazo la

Serikali Na. 937 la tarehe 23 Oktoba, 2020 (The Mining (Mineral Rights) (Amendments) Regulations, 2020 GN. No. 937 of 23 October, 2020) ili kuingiza maudhui ya Leseni za Uchimbaji wa Kati na Mkubwa katika Kanuni hizo.

(h) Kuelimisha Umma Kuhusu Sekta ya Madini

66. Mheshimiwa Spika, Viongozi wakuu wa Wizara na Taasisi walishiriki katika Vipindi na mahojiano mbalimbali na vyombo vya habari ili kuwezesha umma kuhabarishwa kuhusu masuala yanayohusu Sekta ya Madini. Elimu iliyotolewa ilihusisha masuala anuai ikiwemo fafanuzi mbalimbali kutolewa kwa Umma kuhusu Sekta ya Madini ikiwemo: Sheria ya Madini, Wajibu wa Kampuni za Madini kwa jamii (CSR), Ushiriki wa Watanzania katika Sekta ya Madini (Local Content), Leseni za Madini, Masoko ya Madini, uwekezaji, na Usalama, Afya na Utunzaji wa Mazingira.

Picha Na. 17: *Mheshimiwa Prof. Shukrani E. Manya, Naibu Waziri wa Madini, akiwa katika mahojiano na kituo cha runinga Channel Ten.*

(i) Masuala Mtambuka

67. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kutoa huduma kwa watumishi wanaoishi na Virusi vya UKIMWI waliojitokeza kwa kutoa fedha kwa ajili ya lische bora, madawa na vifaa kinga ili kuimarisha afya zao. Wizara imeendelea kutoa mafunzo kuhusu kudhibiti Magonjwa Sugu Yasiyoambukiza (MSY) kwa watumishi na upimaji wa hiari umekua ukifanyika mara kwa mara. Aidha, mabonanza ya michezo mbalimbali yamekuwa yakifanyika kwa lengo la kuboresha afya za watumishi na kuimarisha ushirikiano mahali pa kazi. Vilevile, Wizara imeendelea kuelekeza

watumishi kuzingatia maelekezo yanayotolewa na wataalam wa afya kuhusu jinsi ya kujikinga na maambukizi mapya ya Ugonjwa wa Virusi vya Korona (UVIKO -19).

V. Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo

68. Mheshimiwa Spika, Wizara ilipangiwa kiasi cha **Shilingi 8,500,000,000** kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo. Hadi kufikia Machi, 2021 Wizara imepokea fedha za maendeleo jumla ya **shilingi 1,764,627,046.27** sawa na **asilimia 27.68** ya fedha zilizotarajiwa kupokelewa katika kipindi cha miezi tisa (9) ambazo ni **shilingi 6,375,000,000**. Fedha hizo zilitumika kwa ajili ya ujenzi wa barabara kuzunguka ukuta ndani ya migodi ya Eneo Tengefu la Mirerani, ununuzi wa vifaa vya mawasiliano kwa ajili ya kuimarisha ulinzi na ununuzi wa magari manne (4) kwa ajili ya shughuli za utafiti wa madini. Aidha, fedha hizo zilitumika kuendelea na ujenzi wa vituo vitatu (3) vya umahiri vya Songea, Chunya na Mpanda.

VI. Kazi Nyingine Zilizotekelezwa na Taasisi Zilizo Chini ya Wizara

69. Mheshimiwa Spika, Wizara inasimamia taasisi tano (5) ambazo ni: Tume ya Madini; Taasisi ya Jiolojia na Utafiti wa Madini Tanzania (GST); Shirika la Madini la Taifa (STAMICO); Taasisi ya Uhamasishaji Uwazi na Uwajibikaji katika Rasilimali za Madini, Mafuta na Gesi Asilia (TEITI) na Kituo cha Jemolojia Tanzania (TGC).

1) Tume ya Madini

70. Mheshimiwa Spika, kazi zilizotekelezwa na Tume ya Madini kwa mwaka 2020/2021 ni pamoja na: kuimarisha Usimamizi wa Sekta ya Madini na ukusanyaji wa maduhuli ya Serikali yatokanayo na rasilimali madini; kuimarisha ukaguzi wa usalama, afya, na utunzaji wa mazingira katika shughuli za madini; kufuatilia uzalishaji wa madini katika migodi Midogo, ya Kati na Mikubwa; kusimamia ushiriki wa watazania katika Sekta ya Madini; kuendeleza rasilimaliwatu na kuboresha mazingira ya kufanyia kazi; na kuelimisha Umma na kuboresha mawasiliano kati ya Tume na wadau mbalimbali kuhusu masuala ya Madini.

(i) Uzalishaji Madini na Ukusanyaji wa Maduhuli

71. Mheshimiwa Spika, Tume ya Madini imeendelea kuimarisha usimamizi wa uzalishaji wa madini katika maeneo mbalimbali nchini. Kwa kipindi kinachoanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021 jumla ya **Kilogramu 42,084.76** za dhahabu zenye thamani ya **shilingi 5,337,395,790,264.35** zilizalishwa na Migodi Mikubwa, Migodi ya Kati na Migodi Midogo. Aidha, **Kilogramu 12,650.24** sawa na **asilimia 30.05** za dhahabu zenye thamani ya **shilingi 1,587,698,305,067.90** zilizalishwa na wachimbaji wadogo wa madini nchini. Pia Jumla ya **kilogramu 38,561.21** za madini mengine ya metaliki yenye

thamani ya **shilingi 28,194,495,600.97** na **Tani 7,612.06** za makinikia ya shaba yenye thamani ya **shilingi 149,791,154,705.97** zilizalishwa na kuuzwa.

72. Mheshimiwa Spika, katika kipindi rejewa Wachimbaji Wadogo wa madini ya Tanzanite walizalisha na kuuza **Kilogramu 5,964.82** za Tanzanite ghafi, **Karati 111,054.33** za Tanzanite iliyokatwa na kusanifiwa na **Kilogramu 52,657.06** za Tanzanite yenye ubora wa chini (magonga). Aidha, katika kipindi hicho jumla ya **Karati 45,022.85** za madini ya almasi zilizalishwa na kuuzwa ambapo kiasi cha **Karati 30,448.97** zilizalishwa na Mgodu wa Almasi wa Mwaui (WDL) na **Karati 14,573.88** sawa na **asilimia 32.36** zilizalishwa na Wachimbaji Wadogo. Pia, madini mengine ya vito kiasi cha **tani 15,587.53** kilizalishwa katika maeneo mbalimbali nchini.

73. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa madini ya viwandani hususan makaa ya mawe, jumla ya **tani 563,887.95** zilizalishwa kwenye Migodi mbalimbali ya madini hayo nchini na kuuzwa. Kati ya hizo, **tani 560,022.28** zilizalishwa katika Migodi ya Ruvuma Coal Ltd, Tancoal Ltd, Godmwanga Gems Ltd na wachimbaji wadogo mkoani Ruvuma; **tani 1,202.93** mkoani Songwe; **tani 762.83** katika migodi iliyopo Mkoani Rukwa; **tani 1,679.01** kutoka katika migodi iliyopo Mkoani Njombe na **tani 220.90** kutoka Mkoani Tanga. Aidha, katika kipindi

tajwa jumla ya **tani 17,971,504.00** za madini ya ujenzi na **tani 8,279,564.68** za madini mengine ya viwandani zilizalishwa ambapo thamani ya madini hayo ni **shilingi 610,964,652,907.55**

74. Mheshimiwa Spika, uzalishaji huo umechangia jumla ya makusanyo ya **shilingi bilioni 445.18** katika kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021 ambapo ni sawa na **asilimia 84.52** ya lengo la mwaka la **shilingi bilioni 526.72** ambayo yametokana na mrabaha, ada ya ukaguzi, ada ya mwaka, ada za jiolojia; adhabu mbalimbali; na mapato mengineyo.

(ii) Usimamizi wa Masoko ya Madini Nchini

75. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi 2021, jumla ya **Kilogram 12,529.83** za dhahabu; **Karati 11,605.35** za madini ya almasi; **tani 221.56** za madini ghafi ya Tanzanite, **Karati 109,907.39** za Tanzanite zilizokatwa na kusanifiwa; **tani 67.48** za madini ya bati; tani **1,207.22** za madini ghafi ya vito na **Karati 22,519.13** za madini ya vito yaliyokatwa na kusanifiwa yaliuzwa kupitia masoko hayo na kuipatia Serikali jumla ya **shilingi bilioni 109.22**.

(iii) Huduma za Maabara

76. Mheshimiwa Spika, Tume ya Madini pia ina jukumu la ukaguzi wa ubora na kiasi cha madini yaliyozalishwa pamoja na kuchunguza sampuli za madini yaliyozalishwa na wachimbaji Wakubwa, wa Kati na Wadogo. Majukumu hayo yanatekelezwa kwa kupitia maabara yake iliyoko jijini Dar es Salaam.

77. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021 Tume ya Madini imefanya uchunguzi wa sampuli 532 za mikuo ya dhahabu kutoka migodi mikubwa na kuripoti ubora na kiasi cha madini kilichomo. Zoezi hilo lilikwenda sambamba na uchunguzi wa sampuli 74 za makinikia ya shaba ambapo sampuli 55 ni kutoka Migodi ya Bulyanhulu na Buzwagi na sampuli 19 kutoka Katavi Mining Ltd ya Katavi. Taarifa za uchunguzi huo zilitumika kukokotoa mapato ya Serikali.

78. Mheshimiwa Spika, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa Tume ya Madini imeanzisha dawati maalum la kufanya ulinganisho wa mrabaha na ada ya ukaguzi ili kujiridhisha na kiasi cha mapato kinachostahili kulipwa na kilicholipwa. Ulinganisho huu unafanyika baada ya kupata matokeo ya uchunguzi wa sampuli na mapato ya mauzo ya mwisho yaliyofanyika ikilinganishwa na malipo ya awali. Kazi hiyo inafanyika kwa migodi mikubwa ya Bulyahulu, Buzwagi, North Mara, Geita na New Luika. Aidha,

Tume ya Madini imeendelea kuimarisha maabara yake kwa kusimika mifumo kulingana na matakwa ya ISO/IEC 17025 ili kupata ithibati na kutambulika kimataifa.

(iv) Ukaguzi wa Fedha, Kodi na Ushirikishwaji wa Watanzania

79. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021, Tume ya Madini ilifanya ukaguzi wa masuala ya fedha, mapitio ya kodi na ushirikishwaji wa Watanzania kwenye kampuni 21 zinazojihusisha na uchimbaji wa madini. Madhumuni ya ukaguzi ni kuhakiki iwapo kampuni hizo zinalipa stahiki zote za Serikali na zinafuata Sheria katika masuala ya fedha, kodi na ushirikishwaji wa Watanzania katika Sekta ya Madini.

80. Mheshimiwa Spika, ukaguzi huo ulibaini yafuatayo: baadhi ya Kampuni kutolipa kiwango stahiki cha mrabaha, ada ya ukaguzi, ushuru wa huduma; kutolipa ada ya pango la leseni; na kutokufuata matakwa ya Sheria na Kanuni za Ushirikishwaji wa Watanzania pamoja na matakwa ya Sheria ya uwajibikaji wa makampuni kwa jamii. Aidha, kaguzi zilibaini kuwa jumla ya kiasi cha **shilingi 6,513,645,762** kinatakiwa kulipwa na kampuni hizo.

Picha Na. 18: *Wataalam wa Mifumo ya Fedha wakifanya Ukaguzi wa Fedha katika Migodi*

(v) Utoaji wa leseni za Madini

81. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021 Tume ya Madini ilitoa jumla ya leseni 6,314 ikilinganishwa na leseni 5,935 zilizotolewa katika kipindi kama hiki mwaka 2019/2020 katika mchanganuo ufuatao: Leseni 10 za Uchimbaji wa Kati wa Madini (ML); 114 za Utafutaji wa Madini (PL); 3,540 za Uchimbaji Mdogo wa Madini (PML); moja (1) ya Uyeyushaji wa Madini (SL), 41 za Uchenjuaji wa Madini (PCL); Leseni Kubwa za Biashara ya Madini 643 (DL); na Leseni Ndogo za Biashara ya Madini 1,965 (BL). Pia, jumla ya maeneo nane (8) ya uchimbaji wa madini ya vito yaliyopo

Mkoani Tanga yalifanyiwa ukaguzi na kutengwa kwa ajili ya kutolewa leseni kwa njia ya zabuni. Maeneo mawili (2) yamependekezwa kutengwa kwa ajili ya wachimbaji wadogo wa madini ya vito.

82. Mheshimiwa Spika, kati ya leseni zote zilizotolewa, leseni **3,540** sawa na **asilimia 56** zilikuwa za uchimbaji mdogo. Hatua hii inaonesha kuwa pamoja na kuboresha mazingira ya uwekezaji mkubwa kutoka nje, Serikali imeendelea kuwajali Watanzania kwa kuhakikisha kuwa wanahusishwa kikamilifu katika shughuli za kukuza uchumi wa Taifa.

(vi) **Ukaguzi wa Viwanda vya Uyeyushaji (Smelter Plant)**

83. Mheshimiwa Spika, katika kipindi kinachorejewa mtambo maalum wa uyeyushaji wa Madini ya shaba uliopo Wilaya ya Kibaha Mkoa wa Pwani ulifanyiwa ukaguzi. Lengo la ukaguzi huo ilikuwa ni kutathmini uwezo wa mtambo huo katika kuhakikisha Mradi unakidhi Sheria na taratibu za nchi. Ukaguzi huu ulibaini kwamba ujenzi wa mtambo umekamilika na una uwezo wa kuyeyusha **tani 20,000** za shaba kwa mwezi. Kwa sasa wamiliki wameshapewa leseni na wanaendelea na uyeyushaji ambapo hadi sasa tani 20 zenye thamani ya **shilingi 153,418,938** yalizalishwa na kusafirishwa nje ya nchi

na kuipatia Serikali mapato ya **shilingi 10,739,326.45** kutokana na mrabaha na ada ya ukaguzi.

(vii) Ukaguzi wa Migodi, Mazingira na Baruti

84. Mheshimiwa Spika, Tume ya Madini imefanya ukaguzi kwenye maghala ya kuhifadhia baruti katika mikoja ya Morogoro; Geita; Mbeya; Songwe; Ruvuma; Shinyanga; Mara; na Dodoma. Ukaguzi huo ulibaini mapungufu yafuatayo kwa baadhi ya wamiliki wa maghala: utunzaji usio salama wa baruti na vilipuzi katika ghala moja; kutotunza kumbukumbu sahihi za uingizaji na matumizi ya baruti na kutokuwa na watu wenye sifa na uelewa katika masuala ya utunzaji na usimamizi wa baruti. Wamiliki wa maghala na stoo yaliyobainika kuwa na mapungufu walielekezwa kurekebisha mapungufu hayo. Aidha, hati za makosa zilitolewa kwa mujibu wa Sheria ya Baruti ya Mwaka 1963 na Kanuni zake za mwaka 1964.

85. Mheshimiwa Spika, pamoja na majukumu mengine, Tume pia ina jukumu la kuhakikisha mazingira yanabaki salama baada ya kukamilika kwa shughuli za uchimbaji. Katika kutekeleza hilo, Tume ya Madini ilichambua Mipango ya Ufungaji migodi kutoka kwenye migodi ya GGM, North Mara, Buzwagi, Bulyanhulu, Shanta, WDL, Twiga Portland Cement na Tanga Cement. Kati ya hiyo, mipango ya migodi ya

GGM na Shanta iliidhinishwa ambapo majadiliano ya kuweka Hati Fungani (*Rehabilitation Bond*) yanaendelea. Aidha, migodi ya Buzwagi, Bulyanhulu, North Mara, Twiga Portland Cement na Tanga Cement walielekezwa kurekebisha mipango yao.

Picha Na. 19: Makatibu Wakuu na wataalam walipotembelea migodi ya Mirerani

(viii) Kusogeza Huduma Karibu na Umma

86. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Machi, 2021 Tume ya Madini imeanzisha jumla ya Ofisi 28 za Maafisa Madini Wakazi (RMOs) katika Mikoa yote nchini na Ofisi 13 za Maafisa Migodi Wakazi (MROs) ili kusogeza huduma karibu na Wananchi. Hivyo, nitoe wito kwa Wadau wa Sekta ya Madini nchini kuzitumia

ipasavyo Ofisi hizo ili kuwa na uchimbaji salama unaozingatia Sheria, Kanuni na Taratibu stahiki na kuepusha migogoro isiyokuwa ya lazima.

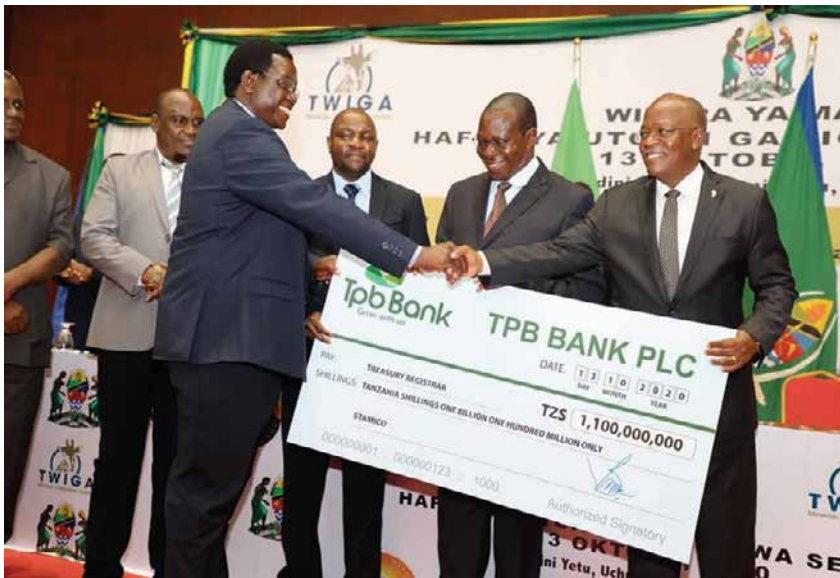
2) Shirika la Madini la Taifa (STAMICO)

87. Mheshimiwa Spika, Shirika la Madini la Taifa (STAMICO) lilianzishwa kwa lengo la kuendeleza rasilimali madini kwa niaba ya Serikali. Majukumu makuu ya STAMICO ni pamoja na: kuwekeza kwenye miradi ya kimkakati ya utafutaji, uchimbaji, uchenjuaji na uongezaji thamani madini; kutoa huduma za kibiashara za uchorongaji wa miamba na utafutaji wa madini; ushauri wa kijiolojia, kihandisi na kimazingira pamoja na kuratibu uendelezaji wa wachimbaji wadogo nchini kwa kutoa ushauri wa kitaalamu kwa wachimbaji.

88. Mheshimiwa Spika, nafurahi kukutaarifu kuwa katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021 Shirika limefanikiwa kukusanya kiasi cha **shilingi 11,235,837,822** sawa na **asilimia 77** ya lengo kwa kipindi husika ikilinganishwa na kiasi cha **shilingi 5,870,450,257.89** kwa kipindi kama hiki mwaka uliopita. Vilevile, utegemezi wa fedha kutoka Serikalini kwa ajili ya kutekeleza shughuli zake umepungua kutoka **asilimia 89** ya Mwaka 2018/2019 hadi **asilimia 16.6** kwa mwaka 2021/2022. Pamoja na mafanikio hayo, Wizara inaendelea kufanya jitihada za

kuhakikisha kuwa Shirika linaongeza ukusanyaji wa mapato na kupunguza utegemezi kutoka Serikalini.

89. Mheshimiwa Spika, Shirika limeendelea kuimarika na kuongeza mchango wake Serikalini. Kutokana na Mapato yake katika shughuli za uwekezaji na utoaji huduma katika Sekta ya Madini Shirika liliweza kutoa mchango wa **shilingi bilioni 1.1** Agosti 2020 Serikalini. Aidha, kwa 2019/20 Shirika lilitoa kiasi cha **shilingi bilioni 1.0**

Picha Na.20 Mwenyekiti wa Bodi ya STAMICO Jen Mstaafu Michael Isamuhyo akimkabidhi aliekuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Hayati John Pombe Magufuli mfano wa Hundi ya Mchango wa Shirika

Utekelezaji wa Shughuli za Shirika

90. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021 Shirika limeendelea kutekeleza shughuli ambazo zinahusisha kuwekeza katika utafiti, uchimbaji, uongezaji thamani na uuzaji wa madini kupitia miradi, kampuni tanzu na kampuni za Ubia. Aidha, Shirika limeendelea kutoa huduma za kibiashara katika Sekta ya Madini zinazohusisha uchorongaji na kutoa huduma za kitaalamu na mafunzo kwa wachimbaji wadogo.

Miradi Inayomilikiwa na Shirika

a) Mradi wa Makaa ya Mawe wa Kabulo - Kiwira

91. Mheshimiwa Spika, uchimbaji wa Makaa ya mawe umeendelea katika leseni ya Shirika eneo la Kabulo -Kiwira mkoa wa Songwe. Katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021, makaa ya mawe yaliyouzwa ni tani 11,346 zikijumuisha tani 6,369.2 za kiasi kilichochimbwa hadi Machi, 2021 na tani 4,978.8 ya kiasi cha bakaa ya mwaka wa fedha 2019/2020. Jumla ya thamani makaa yote ni **shilingi 979,385,448**. Kutokana na mauzo hayo Shirika liliweza kulipa jumla ya **shilingi 42,113,574** kama malipo ya mrabaha, ada ya ukaguzi na tozo ya huduma. Vilevile, Shirika linaendelea kutafuta wateja wapya wa makaa linayozalisha ili kuongeza mapato yatokanayo na mauzo ya makaa ya mawe.

Picha Na. 21. Uchimbaji na Upakiaji wa makaa ya mawe ukiendelea Kabulo

92. Mheshimiwa Spika, Shirika kwa kushirikiana na TANESCO limeandaa Rasimu ya Makubaliano ya Awali (MoU) ya kuendeleza mradi wa uzalishaji umeme wa Kiwira wa zaidi ya *Megawatts* 200. Katika makubaliano hayo, Shirika litakuwa na jukumu la kuchimba makaa ya mawe na TANESCO itakuwa na jukumu la kujenga na kuendesha mtambo wa kuzalisha umeme.

b) Kampuni Tanzu na Miradi ya Ubia

(i) Mgoji wa Dhahabu wa STAMIGOLD

93. Mheshimiwa Spika, Mgoji wa STAMIGOLD umeendelea kufanya utafiti katika leseni yake na kuthibitisha uwepo wa **tani 1,556,039** za mashapo ya

dhahabu yenye **kiwango cha 1.23 g/t** ambazo ni sawa na **wakia 61,324** za dhahabu zinazotarajia kuchimbwa kwa miaka mitatu na nusu. Aidha, mgodi umeendelea na uzalishaji ambapo kwa kipindi cha Julai, 2020 hadi February, 2021 mgodi umefanikiwa kuzalisha na kuuza jumla ya **wakia za dhahabu 8,683.34** na **wakia za madini ya fedha 1,544.53** vyote vikiwa na thamani ya jumla **Shilingi 37,514,949,249.91** na kulipa Serikali jumla ya **Shilingi 2,738,591,294.77** kama mrabaha, ada ya ukaguzi na ushuru wa huduma.

Picha Na. 22: *Katibu Mkuu wa Wizara ya Madini Prof. Simon Msanjila alipotembelea mgodi wa STAMIGOLD.*

94. Mheshimiwa Spika, mgodi wa STAMIGOLD unakabiliwa na changamoto ya gharama kubwa za uzalishaji zinazochangiwa na matumizi ya kangavuke katika kuzalisha umeme kutokana na kukosekana kwa umeme wa Gridi ya Taifa. Ili kutatua changamoto hiyo, Wizara kwa kushirikiana na TANESCO imeendelea na jitihada za kuunganisha umeme kutoka kwenye Gridi ya Taifa ambapo tayari kazi ya ujenzi wa njia ya umeme imekamilika. Ujenzi wa kituo cha kupokelea umeme (sub station) unaendelea na unatarajiwa kukamilika kabla ya mwaka wa fedha kuisha. Kupatikana kwa umeme wa uhakika katika Mgodi huu kutapunguza gharama za uzalishaji kwa zaidi ya **shilingi milioni 700** kwa mwezi. Pamoja na changamoto zilizopo STAMIGOLD imeendelea kufanya kazi kwa ufanisi na kuweza kupata hati safi ya ukaguzi katika mwaka wa fedha wa 2019/2020 kama ilivyokuwa kwa Kampuni mama ya STAMICO

(ii) **Kiwanda cha Kusafisha dhahabu, Mwanza**

95. Mheshimiwa Spika, STAMICO kwa kushirikiana na Kampuni za Rozzela ya Umoja wa Falme za Kiarabu (Dubai) na ACME Consultant Engineers PTE ya Singapore, kwa pamoja zimeunda Kampuni ya ubia ya **Mwanza Precious Metal Refinery (MPMR)**. Kampuni hiyo ya ubia imekamilisha ujenzi wa kiwanda cha kisasa cha kusafisha

dhahabu kilichopo jijini Mwanza kwa gharama za uwekezaji wa awali wa **Dola za Marekani milioni 58**. Kiwanda hicho kina uwezo wa kusafisha **kilogramu 480** kwa siku kwa kiwango cha **asilimia 99.99 (999.9 purity)**.

Picha Na. 23: *Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini wakikagua kiwanda cha kusafisha madini ya dhahabu cha Mwanza Precious metals.*

96. Mheshimiwa Spika, kujengwa kwa kiwanda hiki kitaiongezea Serikali mapato kupitia mrabaha na kodi mbalimbali pamoja na kutoa ajira mbalimbali kwa watanzania. Kupitia kiwanda hiki, dhahabu inayozalishwa Tanzania itatambulika kimataifa na kuwa na nembo yake maalum (**originality mark**). Aidha, Benki Kuu ya Tanzania itaweza kununua dhahabu kama Sheria ya nchi inavyoelekeza.

97. Mheshimiwa Spika, ili kukiwezesha kiwanda kupata malighafi ya kutosha, Shirika limeainisha maeneo ya upatikanaji wa dhahabu kutoka kwa wachimbaji wadogo nchini. Kadhalika, kiwanda kinatarajia kupokea dhahabu kutoka kwa wachimbaji wakubwa, wa kati na vyanzo vingine kutoka ndani na nje ya nchi.

(iii) Mradi wa Dhahabu wa Buhemba

98. Mheshimiwa Spika, Shirika kwa kushirikiana na Kampuni ya Ubia ya Goodfield DMC ya Dubai imeunda Kampuni ya ubia ya **Buhemba Gold Company** kwa ajili ya kuendeleza mradi wa uchimbaji dhahabu wa Buhemba uliopo Butiama mkoa wa Mara. Jumla ya **tani milioni 5.12** za mashapo ya dhahabu yenye **kiwango cha 2.5g/t** sawa na **wakia 600,000** za dhahabu ambazo zinazotarajia kuchimbwa kwa miaka mitano (5). Mradi huu unatarajiwa kuanza Septemba, 2021.

99. Mheshimiwa Spika, shughuli zilizotekelezwa katika mradi huo ni pamoja na ujenzi wa miundombinu ya mgodi na TANESCO imeshaanza kuunganisha umeme katika eneo la mgodi. Uanzishwaji wa mgodi huu utakuwa na manufaa kwa Taifa letu kupitia malipo ya mrabaha, ada ya ukaguzi, ushuru wa huduma, kodi na tozo nyingine, fursa za biashara, ajira na kuboreshwa kwa huduma za jamii kupitia miradi ya CSR.

(iv) **Mradi wa Buckreef**

100. Mheshimiwa Spika, nafurahi kukutaarifu kuwa STAMICO na Mbia mwenza Kampuni ya TANZAM 2000 ambao kwa pamoja wanamiliki kampuni ya dhahabu ya Buckreef wamekubaliana kuendeleza mgodi wa Buckreef. Mradi huu una jumla ya **tani milioni 37.38** za mashapo ya dhahabu yenye **kiwango cha 1.35 g/t** sawa na **wakia 1,619,332.42** za dhahabu ambazo zinataraajia kuchimbwa kwa miaka 18. Aidha, katika kipindi husika mgodi umesimika mtambo wa majaribio ambao unaendelea na uzalishaji. Katika kipindi husika uchenjuaji wa tani 5 za mbale zenye jumla ya **wakia 885,523.20** za dhahabu zilipatikana zenye thamani ya **shilingi 3,996,662,374**. Kupitia mapato hayo, mgodi uliweza kulipa mrabaha, tozo ya huduma na ada ya ukaguzi zenye jumla ya **shilingi 291,756,353**.

101. Mheshimiwa Spika, lengo la mtambo huu ni kufanya majaribio ya uchenjuaji wa mashapo ya *Oxide* kwa kutumia *Carbon in Leach* (CIL) kabla ya ujenzi wa mtambo mkubwa wa kuchenjua tani 40 kwa saa. Maandalizi ya kununua mtambo huo yameshaanza baada ya kupatikana fedha za kuendesha mradi huo.

c) **Miradi Mingine Inayotekelezwa na Shirika**
(i) **Mradi wa Makaa ya Kupikia - Coal Briquettes**

102. Mheshimiwa Spika, katika kipindi husika Shirika limeanza maandalizi ya awali ya mradi wa kuzalisha makaa ya mawe kwa matumizi ya nyumbani (Coal Briquettes) kwa kuanza na mtambo wenye uwezo wa kuzalisha tani mbili (2) kwa saa kufuatia kukamilika kwa majaribio ya awali ambayo yameonesha matokeo chanya. Mradi huu wa majaribio utakuwa katika eneo la TIRDO jijini Dar es Salaam na unatarajiwa kuanza robo ya nne ya mwaka wa fedha 2020/2021. Aidha, Shirika limeainisha mahitaji ya mtambo unaohitajika sambamba na kutenga fedha za mradi kiasi cha **shilingi milioni 450**.

(ii) **Mradi wa Kokoto Chigongwe**

103. Mheshimiwa Spika, Shirika limefanikiwa kukamilisha utafiti na kuanza maandalizi ya mradi wa kokoto katika eneo la Chigongwe mkoa wa Dodoma kwa kuanza ulipuaji wa jumla ya **tani 52** za mawe. Shirika limepanga kuanza na mradi wa majaribio utakaogharimu kiasi cha **Shilingi milioni 112** kwa kutumia mtambo wenye uwezo wa kusaga **tani 55** kwa saa unaotarajia kuanza katika robo ya nne ya mwaka wa Fedha 2020/2021. Aidha, mradi huu utakapoanza uzalishaji mkubwa utapunguza kwa kiasi kikubwa changamoto ya upatikanaji wa kokoto kwa ajili

ya ujenzi wa makazi na miundombinu mbalimbali katika Jiji la Dodoma na mikoa ya jirani.

d) Huduma Zitolewazo na Shirika

(i) Huduma ya Kibiashara ya Uchorongaji

104. Mheshimiwa Spika, Shirika limeendelea na Kandarasi ya uchorongaji katika maeneo mawili (2) kwa sasa ambayo ni Mgodini wa GGM na eneo la kampuni ya Uendelezaji Jotoardhi (Tanzania Geothermal Development Company - TGDC) mkoani Mbeya. Uchorongaji katika Mgodini wa GGM unahusisha kuchoronga jumla ya **mita 15,000** zenye thamani ya **shilingi bilioni nane (8)** na uchorongaji wa **mita 900** zenye thamani ya **shilingi bilioni 1.1** katika kampuni ya TGDC unahusisha utafutaji wa jotoardhi kwa ajili ya kuzalisha umeme na tayari utekelezaji umeanza.

Picha Na. 24: Utiaji Saini wa mkataba wa Uchorongaji kati ya STAMICO na TGDC

105. Mheshimiwa Spika, ili kujiimarisha katika biashara ya uchorongaji, Shirika limefanikiwa kununua mitambo mitatu (3) mipya ya kisasa yenye thamani ya **Shilingi bilioni 5.4**. Mitambo hiyo imenunuliwa kutokana na mapato kutoka vyanzo vya ndani vya Shirika. Vilevile, Shirika limepanga kununua mitambo mingine miwili (2) mipya kutoka katika vyanzo vyake vya ndani katika mwaka huu wa fedha 2020/2021 na tayari taratibu za ununuzi zimeanza.

Picha Na. 25: Prof. Simon S. Msanjila, Katibu Mkuu Wizara ya Madini (wa pili kulia) akiwa pamoja na Dkt. Venance Mwase, Kaimu Mtendaji Mkuu wa STAMICO (wa kwanza kulia) **katika** uzinduzi wa mitambo mitatu mipya ya uchorongaji

(ii) Kuwezesha na Kuhamasisha Shughuli za Uchimbaji Mdogo wa Madini Nchini

106. Mheshimiwa Spika, Shirika limeendelea kuwezesha na kuhamasisha shughuli za uchimbaji mdogo kwa kutoa huduma za kitaalamu kwa wachimbaji wadogo katika nyanja za utafutaji, uchimbaji na uchenjuaji wa madini, biashara ya madini pamoja na utunzaji wa mazingira. Shirika limeendelea kutekeleza wajibu wake wa kulea wachimbaji wadogo ili kufikia uchimbaji madini wa kati.

107. Mheshimiwa Spika, kufuatia kukamilika kwa ujenzi wa Vituo vya Mfano vya Lwamgasa, Katente na Itumbi, jumla ya **wachimbaji wadogo 864** wameweza kupata

mafunzo kwenye nyanja za uchimbaji, uchenjuaji na biashara ya madini katika vituo hivyo. Aidha, jumla ya **tani 421.6** za mbale za dhahabu ziliweza kuchenjuliwa katika vituo hivyo na kuzalisha takribani **kilogramu 11.6** za dhahabu ambapo Serikali ilikusanya maduhuli ya jumla ya **Shilingi 104,038,097.73**. Pia, Shirika limeweza kutoa mafunzo kwa wachimbaji wadogo viziwi 52 waliopo Wilaya ya Geita katika nyanja ya uchimbaji na uchenjuaji salama wa madini.

Picha Na. 26: *Matenki ya kuchenjulia Dhahabu katika kituo cha Katente*

108. Mheshimiwa Spika, Shirika lilirejea tena kwenye biashara ya kununua madini ya bati kutoka kwa wachimbaji wadogo walioko Wilayani Kyerwa Mkoa wa Kagera. Katika kipindi husika jumla ya **kilogramu 3,184.15** za madini ya bati zilinunuliwa na Shirika kwa **shilingi milioni 61.1**. Lengo la kurejea katika biashara hii ni kuwezesha kufungua soko

la biashara ya madini hayo ambapo wachimbaji wadogo walikuwa wamekaa na madini ya bati kwa zaidi ya miezi sita bila kuuza madini yao. Hatua hii ya Shirika kurejea katika biashara, imefungua soko na sasa madini yananutuliwa kwa bei shindani.

e) Leseni za Shirika

109. Mheshimiwa Spika, Shirika limeweza kupata leseni tatu (3) za uchimbaji ambazo ni leseni ya madini ya dhahabu iliyopo Wilayani Bukombe mkoani Geita, leseni ya madini ya shaba iliyopo Wilaya ya Mwanga mkoani Kilimanjaro na leseni ya Makaa ya Mawe iliyopo Ilima Wilaya ya Rungwe mkoa wa Mbeya. Hatua hii itaongeza ushiriki wa Serikali katika kuendeleza rasilimali zake za madini.

f) Kuendeleza Rasilimaliwatu

110. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Machi, 2021, Shirika limewawezesha watumishi 15 kupata mafunzo ya muda mfupi katika fani mbalimbali na watumishi wanne (4) wanaendelea na mafunzo ya muda mrefu katika ngazi shahada ya uzamili katika fani za Rasilimaliwatu, *Geology, Earth Science Engineering* na *Business Administration in Marketing*.

3) Taasisi ya Jiolojia na Utafiti wa Madini Tanzania (GST)

111. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2020/2021 GST ilitekeleza kazi zifuatazo: kuboresha kanzidata ya

jiosayansi na rasilimali madini; kuwaendeleza wachimbaji wadogo kwa kufanya tafiti za jiosayansi; kuboresha na kuendelea kutoa huduma za maabara kwa wadau wa Sekta ya Madini; kufanya tafiti maalum za jiosayansi; kuratibu majanga ya asili ya jiolojia; kuchapisha na kusambaza habari na taarifa za jiosayansi na upatikanaji madini; na kuboresha vitendea kazi na kujenga uwezo kwa watumishi.

112. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Machi, 2021 GST ilikuwa imekusanya jumla ya **shilingi 464,982,186.26** kutoka katika vyanzo vyake vya ndani. Kiasi hiki ni sawa na **asilimia 91.46** ya lengo la makusanyo la mwaka la **shilingi 508,386,000** na **asilimia 122** ya kipindi cha miezi tisa (9).

(i) Kuboresha Kanzidata ya Jiosayansi na Rasilimali Madini

113. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2020/2021 GST imeendelea kuboresha Kanzidata ya Jiosayansi na rasilimali madini ili kuongeza uelewa wa Jiolojia ya nchi na kuchochea uwekezaji katika Sekta ya Madini kwa kukamilisha ugani na utafiti wa jiolojia katika QDS 279 iliyoko Mpigamiti, Ndapata na kwenye hifadhi ya wanyamapori ya Selous na Hifadhi ya Taifa ya Mwalimu Nyerere Wilayani Liwale; *field checks* katika QDS 75 (Wilaya ya Kasulu), QDS 264 (Wilaya ya Malinyi) na QDS 316 (Wilaya ya

Nanyumbu). Matokeo ya awali ya utafiti huo yameonesha uwepo wa madini ya agate katika kijiji cha Ndapata na ndani ya hifadhi; urani ndani ya hifadhi, dhahabu katika kijiji cha Lubanga Malinyi; chokaa huko Makere na hifadhi ya Moyowosi Game Controlled area; na dhahabu na *marble* katika maeneo ya Lukwika na Missuguru Wilayani Nanyumbu.

114. Mheshimiwa Spika, pia kampuni sita (6) zinazojihusisha na kazi za utafutaji na uchimbaji wa madini Tanzania ambazo ni Shanta Gold Mining Co. Ltd (Songwe), Sunshine Mining Ltd (Songwe), Mbeya Cement Company Ltd, Tancoal Energy Ltd, Ruvuma Coal na Marmo Granito zilitembelewa kwa ajili ya kukusanya taarifa, kukagua miamba chorongwe (cores) iliyopo pamoja na kuwakumbusha wajibu na utaratibu wa kisheria wa uwasilishaji wa taarifa na takwimu za kijiosayansi. Aidha, GST imekamilisha ukusanyaji na uchakataji wa taarifa na takwimu za uwepo wa madini ya aina mbalimbali katika Mikoa ya Mbeya, Ruvuma, Lindi, Simiyu na Tanga. Lengo ni kuboresha kanzidata ya madini yapatikanayo nchini na kuboresha **kitabu cha Madini Yapatikanayo Tanzania.**

(ii) **Kuwaendeleza wachimbaji wadogo kwa kufanya tafiti za Jiosayansi**

115. Mheshimiwa Spika, GST imefanya tafiti za Jiosayansi katika maeneo ya Nyamongo Mkoani Mara na Mkalama Mkoani Singida na kutoa mafunzo kwa wachimbaji wadogo 250. Mafunzo hayo yalihusu namna ya kutambua ulalo wa miamba yenye mashapo na namna bora ya uchimbaji na uchenjuaji wa madini kutoka kwenye mbale. Matokeo ya utafiti uliofanywa Mkalama – Singida yalionesha kuwa kuna kiwango kikubwa cha madini ya chokaa na jasi yenye ubora mkubwa ambayo yanafaa kwa matumizi ya viwandani.

Picha Na. 27: A - Muonekano wa madini ya chokaa na B - Muonekano wa madini ya jasi katika Wilaya ya Mkalama

116. Mheshimiwa Spika, GST pia imeandaa na kuchapisha Mwongozo wa namna bora ya uchenjuaji na uchukuaji wa sampuli kwa ajili ya uchunguzi katika

maabara. Muongozo, ulitumika katika mafunzo yaliyofanyika Dodoma katika ofisi za GST ambapo jumla ya viongozi 40 wa FEMATA walishiriki mafunzo hayo. Mafunzo kwa wachimbaji wadogo yanatarajiwa kufanyika kwenye maeneo yao ya uchimbaji mara baada ya kukamilika kwa maandalizi. Mwongozo huo utatumika kufundishia wachimbaji wadogo wa madini hapa nchini. **Nitoe rai kwa wachimbaji wadogo kuitumia Taasisi ya GST katika kutambua tabia za mbale za eneo husika ili kuweza kutumia njia sahihi ya uchenjuaji kwa lengo la kuongeza tija katika uzalishaji.**

(iii) Kuboresha na Kuendelea Kutoa Huduma za Maabara kwa Wadau wa Sekta ya Madini

117. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha kuwa GST inaendelea kutoa huduma za maabara zinazokidhi viwango vya kimataifa, maboresho ya mifumo ya uendeshaji yalifanyika ikiwa ni pamoja na kufanya uchunguzi wa sampuli tatu (3) za malinganisho (proficiency tests) kutoka kampuni ya Geostat ya Australia. Napenda kulitaarifu Bunge lako tukufu kuwa matokeo ya uchunguzi huo yalionesha kuwa GST ipo kwenye viwango vinavyo himilika vya utoaji majibu ya uchunguzi unaofanywa na maabara mbalimbali zenye ithibati duniani. Aidha, ukaguzi katika utendaji kazi kwa mujibu wa taratibu za kimataifa (ISO Standards) ulifanyiywa na taasisi ya SADCAS

inayosimamia ubora wa huduma za maabara katika Ukanda wa SADC na **GST iliweza kuendelea kukidhi vigezo vya kubaki na ITHIBATI katika uchunguzi wa dhahabu kwa njia ya tanuru.**

(iv) Tafiti Maalum za Jiosayansi

118. Mheshimiwa Spika, tafiti maalum ni zile ambazo zinafanywa kutatua changamoto za kijiolojia zilizojitokeza katika maeneo mbalimbali ya nchi. Mfano kwenye maeneo mapya yaliyogundulika/kusadikika kuwa na madini na kuvamiwa na Wachimbaji (mineral rush); uhitaji wa taarifa zaidi za jiosayansi kwenye eneo maalum; maagizo au maelekezo kutoka kwa viongozi mbalimbali pamoja na maombi ya wananchi kwa ujumla. Katika kipindi husika, imekamilisha tafiti maalum mbili (2) za jiosayansi zilizolenga kubaini ubora wa madini ya jasi yaliyo katika maeneo ya Mpindiro, Mandwa, Mkomore na Hotel Tatu Mkoani Lindi; na uwepo wa madini ya dhahabu katika maeneo ya Ngoheranga, Milima ya Furuu, Milima ya Mbarika, Kwa Mpepo, Kwa Omari Nyama na Luwegu katika Wilaya ya Malinyi. Matokeo ya utafiti huo yamebaini uwepo wa dhahabu katika kiwango cha kuanzia 0.01g/t hadi 4g/t.

(v) Kuratibu Majanga ya Asili ya Jiolojia

119. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na majanga ya asili ya jiolojia na kutoa ushauri wa namna bora ya kupunguza madhara yanayoweza kutokana na majanga hayo, GST ilikusanya takwimu za matetemeko ya ardhi

kutoka katika vituo vya kuratibu matetemeko ya ardhi vya Mtwara, Arusha, Mbeya, Geita na Dodoma. Katika kipindi husika, maeneo yaliyokumbwa na mitetemo yenye kiwango cha juu ni Dar es Salaam lenye ukubwa wa 5.9 katika kipimo cha *Richter* ambapo kitovu chake kilikuwa ndani ya Bahari ya Hindi; na Ziwa Nyasa lenye ukubwa wa 5.0 katika kipimo cha *Richter* na kitovu chake kilikuwa ndani ya Ziwa Nyasa. Taarifa za matukio hayo yote zilitolewa kwa Umma kupitia vyombo vya habari ili wananchi waweze kuwa na uelewa wa madhara yanayotokana na majanga ya asili ya jiolojia na kuweza kujikinga.

120. Mheshimiwa Spika, GST pia ilikamilisha utafiti wa jiosayansi kwa lengo la kubaini kilichoripotiwa kuwa ni mlipuko wa volkano katika kijiji cha Lahoda Wilaya ya Chemba Mkoani Dodoma iliyotokea Septemba, 2020 na Kunduchi Wilayani Kinondoni katika Mkoa wa Dar es Salaam iliyotokea Novemba, 2020. Uchunguzi ulibaini kwamba kulikuwa na tabaka la tope lililochanganyika na maji ambalo lilibubujika na kusukumwa kuja juu ya uso wa ardhi. Tukio hilo kitaalam huitwa *Liquefaction* na siyo volkano kama ilivyotolewa taarifa kabla ya utafiti.

Picha Na. 28: Eneo la Kunduchi lililo bubujika tope (liquefaction)

(vi) Kuchapisha na Kusambaza Habari na Taarifa za Jiosayansi na Upatikanaji Madini

121. Mheshimiwa Spika, GST ilishiriki katika maonesho kwenye Mkutano wa Kimataifa wa Uwekezaji katika Sekta ya Madini 2021 uliofanyika jijini Dar es Salaam na Maonesho ya Tatu ya Teknolojia na Uwekezaji katika Sekta ya Madini yaliyofanyika katika Viwanja vya Bombambili mkoani Geita kwa lengo la kuendelea kuelimisha Umma juu ya huduma zinazotolewa na GST na kutangaza rasilimali madini zinazopatikana katika maeneo mbalimbali ya nchi.

(vii) Kuboresha vitendea kazi na kujenga uwezo kwa watumishi

122. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi husika, GST imeboresha mazingira ya kufanyia kazi na kuendeleza raslimaliwatu kama ifuatavyo: Watumishi 15 wamewezeshwa kupata mafunzo ya muda mrefu. Kati ya watumishi hao, mtumishi mmoja amemalisha shahada ya uzamili, watumishi wawili (2) wanaendelea shahada ya uzamivu, watumishi kumi (10) waendelea na shahada ya uzamili na watumishi wawili (2) wanasoma shahada ya kwanza. Aidha, katika kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi, GST ilipata magari 6 kwa kazi za ugani na magari manne pamoja na vifaa mbalimba vya maabara, vifaa vya kuratibu majanga ya asili ya jiolojia na ugani vipo katika hatua mbalimbali za ununuzi.

4) Taasisi ya Uwazi na Uwajibikaji katika Rasilimali Madini, Mafuta na Gesi Asilia (TEITI)

123. Mheshimiwa Spika, katika kuendelea kuimarisha na kuboresha uwazi na uwajibikaji katika usimamizi wa rasilimali madini, mafuta na gesi asilia, TEITI inaendelea kukamilisha ripoti kwa kipindi cha Mwaka 2018/2019 ya Malipo ya Kodi kutoka katika Kampuni za Madini, Mafuta na Gesi Asilia. Mtaalamu Mshauri (M/S Mzumbe University) alisaini mkataba kwa ajili ya kuandaa ripoti hiyo. Ripoti hiyo ya ulinganishi wa mapato ya Serikali na malipo ya kampuni za Madini, itaweka wazi malipo ya kodi yaliyofanywa na

kampuni za Madini, Mafuta na Gesi Asilia kwa kipindi cha 2018/2019. Ripoti hii inatarajiwa kukamilika na kuwekwa wazi kwa Umma Juni, 2021.

124. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza kifungu cha 16(1) (b) cha Sheria ya TEITA 2015 kuhusu uwekaji wazi wa majina ya wamiliki wa Hisa katika kampuni za Madini, Mafuta na Gesi Asilia, TEITI ilikutana na uongozi wa BRELA kujadili namna bora ya uwekaji wazi wa majina ya watu wanaomiliki hisa katika kampuni za Madini, Mafuta na Gesi Asilia (Beneficial Ownership Disclosure). Kikao hiki kilipitia kifungu 16 cha Sheria ya TEITA, 2015 na Kanuni zake za mwaka 2019 pamoja na Marekebisho ya Sheria mbalimbali yaliyofanywa na Sheria ya Fedha ya Mwaka 2020 na kukubaliana kuwa kampuni ziwasilishe taarifa hizo kulingana na Sheria ya TEITA ya mwaka 2015. Taarifa hizo zitawekwa wazi kupitia ripoti ya TEITI ya mwaka 2018/19 inayotarajiwa kukamilika Juni 2021.

125. Mheshimiwa Spika, kwa kushirikiana na wadau mbalimbali, TEITI iliandaa Mpango Kazi wa uwekaji wazi mikataba ya Madini, Mafuta na Gesi Asilia. Aidha, Sheria mbalimbali zilipitiwa ili kubaini kama kuna marekebisho ya Kisheria yaliyofanyika juu ya uwekaji wazi wa mikataba; na kuainisha mikataba na leseni za Madini, Mafuta na Gesi Asilia iliyo hai ambayo ipo wazi na isiyo wazi; na kutoa mapendekezo ya namna bora ya uwekaji wazi wa mikataba

hiyo. TEITI kwa kushirikiana na Wizara ya Madini inafanyia kazi mapendekezo hayo ili kutekeleza matakwa ya kimataifa ya EITI ambayo yanazitaka nchi wanachama wa EITI kuweka wazi mikataba hiyo kuanzia Januari, 2021. Aidha, mawasiliano kati ya Wizara ya Madini na Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kuhusu namna bora ya kutekeleza takwa hili yanaendelea.

126. Mheshimiwa Spika, TEITI iliendesha vipindi mbalimbali katika vyombo vya habari ili kuhamasisha matumizi ya takwimu zinazotolewa na TEITI, kuitangaza TEITI na majukumu yake pamoja na kuibua mijadala kwa ajili ya kuboresha na kuhamasisha uwajibikaji katika usimamizi wa Rasilimali Madini, Mafuta na Gesi Asilia.

127. Mheshimiwa Spika, TEITI pia ilishiriki katika maonesho mbalimbali yakiwemo Maonesho ya 44 ya Kimataifa ya Biashara ya Sabasaba na Mkutano wa Kimataifa wa Uwekezaji Katika Sekta ya Madini uliofanyika Februari, 2021 Dar es Salaam. Aidha, TEITI iliendesha warsha katika mikoa ya Mwanza na Geita kuhamasisha matumizi ya takwimu zilizopo katika ripoti za TEITI na kuwajengea uwezo madiwani, asasi za kiraia, Halmashauri za Tarime, Mwanza, Biharamuro, Geita, Kahama na Kishapu. TEITI ilitumia maonesho, warsha na mikutano hiyo kuelezea majukumu yake na kujitangaza.

Picha Na. 29: Mgeni rasmi- Mhe. Doto Biteko- Waziri wa Madini akiwa na Waheshimiwa Madiwani wa Geita walishiriki katika warsha ya kuhusu matumizi ya Takwimu zilizopo katika ripoti za TEITI Mkoani Geita.

Picha Na 30: Mjumbe wa Kamati ya TEITI-Bw. Donald Kasongi akitoa mada katika warsha kuhusu matumizi ya takwimu zilizopo katika ripoti za TEITI na kuwajengea uwezo Madiwani Mkoani Mwanza.

5) Kituo cha Jemolojia Tanzania (TGC)

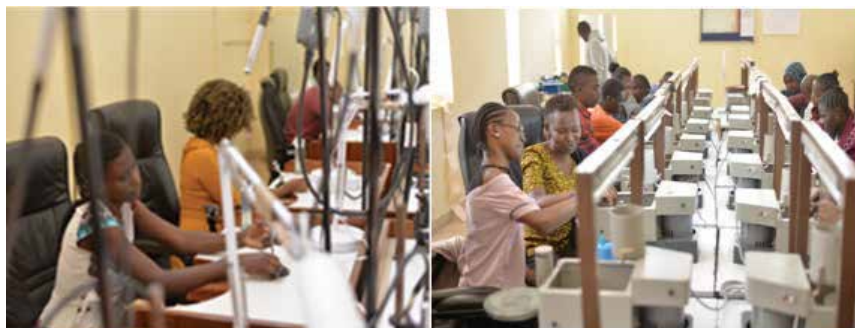
128. Mheshimiwa Spika, majukumu ya Kituo cha Jemolojia Tanzania (TGC) ni pamoja na: Kutoa mafunzo kwa ngazi ya Cheti na Stashahada (Diploma) katika fani ya teknolojia ya madini na usonara (gem and jewellery technology); kutoa mafunzo ya muda mfupi katika fani za *gemmology, gem identification, synthetic & treated gem identification, coloured gem grading & pricing, diamond grading & pricing, lapidary, gem & rock carving and jewellery design & manufacturing.*

129. Mheshimiwa Spika, Kituo pia kinatoa huduma za kusanifu madini ya vito na miamba; kutoa huduma za kimaabara kwa madini ya vito na bidhaa za usonara kwa kutoa vyeti vya uthibitisho (Certificate of Authenticity); utengenezaji wa bidhaa za mapambo na urembo, ushauri elekezi; kufanya tafiti za kuyaongezea madini thamani; na Kuhamasisha shughuli za uongezaji thamani madini nchini. Katika kipindi rejewa kituo kimeteteleza yafuatayo:

a) Kuendelea Kutoa Mafunzo kwa Ngazi ya Cheti Katika Fani za Teknolojia ya Madini na Usonara

130. Mheshimiwa Spika, katika kipindi rejewa, Kituo kimedahili wanafunzi 78 kwa Mafunzo ya Muda Mrefu katika ngazi ya Cheti (NTA Level 4, 5 na 6) katika fani ya Teknolojia ya Madini na Usonara. Aidha, wanafunzi 21 walidahiliwa kujiunga na mafunzo ya muda mfupi (miezi

mitatu na sita) katika fani za utambuzi wa madini ya vito, ukataji na ung'arishaji madini ya vito ambao kati yao, wanafunzi 10 walihitimu mafunzo hayo na wengine wanaendelea na masomo. Hivyo, kufanya jumla ya wahitimu 188 waliohitimu tangu kituo kianze kutoa Mafunzo hayo.

Picha Na. 31: *Wanafunzi wakiwa darasani wakiendelea na mafunzo katika Kituo cha TGC*

b) Kuzalisha Bidhaa za Urembo na Mapambo

131. Mheshimiwa Spika, Kituo kilizalisha bidhaa mbalimbali za urembo na mapambo kama vile vinyago,

pete, hereni, vinyago vya mayai, *table tray*, *table mats*, vidani, bangili, Ramani ya Tanzania, tuzo na vito vilivyokatwa. Bidhaa hizi ziliuzwa kituoni na katika mikutano na makongamano mbalimbali.

Picha Na. 32: Baadhi ya Bidhaa za Urembo na Mapambo zinazozalishwa na Kituo cha TGC.

c) Kuendelea kutoa Huduma kwa Wadau

132. Mheshimiwa Spika, Kituo kinaendelea kutoa huduma mbalimbali za uongezaji thamani madini kwa wadau ikiwa ni pamoja na utambuzi na usanifu wa madini ya vito, uchongaji wa vinyago vya miamba pamoja na ung'arishaji. Aidha, wadau wa ndani ya nchi wameanza

kuonesha mwitikio wa kutumia bidhaa zinazozalishwa kituoni ikiwa ni kielelezo cha uelewa wa thamani ya bidhaa zitokanazo na madini zinazozalishwa hapa nchini. ***Nitoe rai kwa Waheshimiwa Wabunge na wananchi kwa ujumla kuendelea kutumia bidhaa zinazozalishwa na Kituo hiki kwa lengo la kukuza shughuli za uongezaji thamani nchini na kukitangaza.***

Picha Na. 33: Chumba cha maabara ya utambuzi wa madini ya vito vya thamani katika Kituo cha TGC

d) Kujitangaza na Kuhamasisha Shughuli za Uongezaji Thamani Madini

133. Mheshimiwa Spika, Kituo cha Jemolojia kiliendelea kujitangaza na kuhamasisha shughuli za uongezaji thamani

madini nchini kwa kushiriki katika maonesho mbalimbali ikiwemo Maonesho ya Sabasaba na Mkutano wa Madini uliofanyika Jijini Dar es Salaam, Maonesho ya Nanenane yaliyofanyika kikanda Jijini Arusha na Maonesho ya Madini Mkoani Geita. Mikutano na maonesho hayo yalitoa fursa kwa Kituo kuonesha bidhaa mbalimbali za kisonara zinazozalishwa na kutoa elimu kwa wananchi juu ya uongezaji thamani madini ya vito. Pia, Kituo kilitumia vyombo mbalimbali vya habari kujitangaza kama vile vituo vya runinga, redio na tovuti za kituo. Kupitia jitihada hizo maombi ya wanafunzi kujiunga na Kituo yameongezeka kutoka katika mikoa mbalimbali hapa nchini tofauti na hapo awali ambapo maombi yalikuwa yanatoka katika mkoa wa Arusha pekee.

D. MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2021/2022

134. Mheshimiwa Spika, maandalizi ya Mpango na Bajeti ya Wizara kwa Mwaka 2021/2022, yamezingatia miongozo mbalimbali ya Kitaifa ikiwemo: Mwongozo wa Kitaifa wa Maandalizi ya Mpango na Bajeti wa Mwaka 2021/2022; Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya Mwaka 2020, Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2021/2022 – 2025/2026; Sera ya Madini ya Mwaka 2009; Dira ya Taifa ya Maendeleo ya Mwaka 2025; Hotuba ya Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, aliyekuwa Rais wa Awamu ya

Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania wakati wa uzinduzi wa Bunge la 12 Novemba, 2020 pamoja na hotuba ya Mhe.Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania alipolihutubia Bunge tarehe 22 Aprili 2021, na maelekezo ya viongozi pamoja na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini yaliyotolewa kwa nyakati tofauti.

135. Mheshimiwa Spika, Wizara ya Madini kwa mwaka 2021/2022 imepanga kutekeleza maeneo ya kipaumbele yafuatayo: kuimarisha ukusanyaji wa maduhuli na kuongeza mchango wa Sekta ya Madini kwenye Pato la Taifa; kuwaendeleza wachimbaji wadogo na kuwawezesha wananchi kushiriki katika uchumi wa madini; kuhamasisha shughuli za uongezaji thamani madini; kuhamasisha biashara na uwekezaji katika Sekta ya Madini; kusimamia mfumo wa ukaguzi wa shughuli za migodi; kuhamasisha na kuvutia ufanyaji biashara ya madini na nchi nyingine za Afrika hasa za kanda za EAC, SADC na Maziwa Makuu ili kuifanya Tanzania kuwa kitovu cha biashara ya Madini kuzijengea uwezo taasisi zilizo chini ya Wizara ili ziweze kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi; na kuendeleza rasilimaliwatu na kuboresha mazingira ya kufanyia kazi.

I. Kuimarisha Ukusanyaji wa Maduhuli na Kuongeza Mchango wa Sekta ya Madini kwenye Pato la Taifa

136. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha ukusanyaji wa maduhuli ya Serikali, Wizara imepanga kutekeleza kazi zifuatazo: kuimarisha udhibiti na usimamizi wa uchimbaji mkubwa na wa kati wa madini ili uweze kufaidisha Taifa na wawekezaji kwa usawa; kutekeleza mikakati itakayowezesha kudhibiti vitendo vya utoroshaji wa madini kwenda nje ya nchi na biashara haramu ya madini nchini; kuimarisha masoko ya madini nchini; kuanzisha na kuimarisha soko la dhahabu la Kalema; kufungua na kusimamia migodi ya uchimbaji mkubwa na kuweka msisitizo katika uchimbaji wa madini ya kinywe (graphite) na madini mengine; kuendeleza mikakati ya kuimarisha soko la Tanzanite na vito vingine hapa nchini ili kuongeza mapato yatokanayo na madini hayo na madini mengine ya vito; na kuhakikisha migodi yote mikubwa na ya kati inaajiri, inanunua huduma na bidhaa kutoka hapa nchini kwa kiwango cha kuridhisha kwa kadiri ya upatikanaji wake na kutoa huduma za kijamii katika maeneo husika.

137. Mheshimiwa Spika, kufuatia hiyo mikakati itakayotekelezwa, Wizara katika mwaka 2021/2022, inapanga kukusanya jumla ya **shilingi 696,441,872,667** ikilinganishwa na **shilingi 547,735,863,597** kwa mwaka 2020/2021. Kati fedha zitakazokusanywa, **shilingi**

650,010,002,000 sawa na **asilimia 93.33** zitakusanywa na kuwasilishwa Hazina na **shilingi 46,431,870,667** sawa na **asilimia 6.67** zitakusanywa na kutumika na Taasisi zilizo chini ya Wizara.

II. Kuwaendeleza Wachimbaji Wadogo na Kuwawezesha Wananchi Kushiriki katika Uchumi wa Madini

138. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza kipaumbele hiki Wizara itafanya yafuatayo: kubuni na kuimarisha utekelezaji wa mipango ya kuwawezesha wachimbaji wadogo ili waweze kufanya shughuli zao kwa tija kwa kuwatengea maeneo au kuwapatia leseni kwenye maeneo ambayo yana taarifa za msingi za kijiolojia; kuwaunganisha na mabenki ili waweze kupata mikopo; kutoa huduma za utafiti kwa gharama nafuu, kuwaendeleza Wachimbaji Wadogo kuwa wa Kati na hatimaye Wakubwa, na kuwapa mafunzo yanayohitajika kuhusu uchimbaji, uchenjuaji na biashara ya madini; kuzifuta leseni za baadhi ya watu ambao wamepewa leseni na hawajazifanyia kazi, na maeneo hayo kuyagawa kwa wachimbaji wengine, hususan wachimbaji wadogo; na kusimamia utekelezaji wa Sheria inayowataka wamiliki wa leseni za utafutaji, uchimbaji na uchenjuaji kutoa ajira kwa wazawa, kununua huduma na bidhaa kutoka hapa nchini na kuwasilisha mpango wa ushirikishwaji wa Watanzania katika Sekta ya Madini.

III. Kuhamasisha Shughuli za Uongezaji Thamani Madini

139. Mheshimiwa Spika, katika kuhamasisha shughuli za uongezaji thamani, Wizara itafanya yafuatayo: kuhamasisha ujenzi wa viwanda vinavyotumia teknolojia ya kisasa vya uchenjuaji, uyeyushaji, usafishaji na utengenezaji wa bidhaa za madini; kusimamia na kuhamasisha uwekezaji katika shughuli za uongezaji thamani madini ikiwemo ujenzi wa viwanda vya uyeyushaji (*smelters*) na usafishaji (*refineries*); kuendelea kutoa mafunzo ya uongezaji thamani madini; na kuhamasisha biashara ya madini kwenye masoko kwa kuvutia nchi jirani kuyatumia masoko yetu kufanya biashara ili kuongeza wigo wa upatikanaji malighafi kwa ajili ya viwanda vya uongezaji thamani madini.

IV. Kuhamasisha Biashara na Uwekezaji katika Sekta ya Madini

140. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza kipaumbele hiki, Wizara itafanya yafuatayo: kuweka mazingira yatakayohamasisha uwekezaji katika Sekta ya Madini bila ya kuathiri ustawi na matarajio ya nchi kutokana na uwekezaji huo; kubuni na kutekeleza mikakati ya kuhamasisha uwekezaji katika Sekta ya Madini kwa kufanya tafiti za madini ya kimkakati, viwandani na metali; kujenga imani kwa biashara ya madini nchini kwenye

nyanja za kimataifa kwa kutekeleza wajibu wa nchi yetu kama wanachama wa EITI; na kushiriki mikutano na makongamano mbalimbali ndani na nje ya nchi kwa lengo la kutangaza fursa za uwekezaji zilizopo katika Sekta ya Madini.

V. Kuzijengea uwezo Taasisi Zilizochini ya Wizara ili Ziweze Kutekeleza Majukumu yake kwa Ufanisi

141. Mheshimiwa Spika, Wizara itatekeleza kipaumbele hiki kwa kufanya yafuatayo: kuendelea kuliimarisha Shirika la Taifa la Madini (STAMICO) ili lishiriki kikamilifu na kuwekeza kwenye shughuli za madini kwa maslahi mapana ya nchi; kuwawezesha wachimbaji wadogo, ikiwa ni pamoja na kuwatengea maeneo ya uchimbaji, kuwapatia mafunzo, mikopo pamoja na vifaa; kuimarisha Tume ya Madini iweze kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi ikiwa ni pamoja na usimamizi wa Sekta ya Madini ili kuwezesha maendeleo endelevu ya kiuchumi na kijamii kutokana na uboreshaji wa ukusanyaji wa maduhuli na upatikanaji wa takwimu za madini; kuimarisha Taasisi ya Jiolojia na Utafiti wa Madini Tanzania (GST) kufanya utafiti wa madini kwa lengo la kukusanya taarifa za jiosayansi zitakazosaidia kuhamasisha uwekezaji katika Sekta ya Madini; kuimarisha Kituo cha Jemolojia Tanzania (TGC) ili kuweza kutoa mafunzo ya uongezaji thamani madini na kufanya shughuli za uongezaji thamani madini; na kuimarisha TEITI ili kuongeza uwazi na uwajibikaji katika usimamizi wa Sekta ya Uzidujaji.

VI. Kusimamia Mfumo wa Ukaguzi wa Shughuli za Migodi

142. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza kipaumbele hiki Wizara itaimarisha kaguzi katika masuala ya afya, usalama na utunzaji wa mazingira katika shughuli za utafutaji, uchimbaji na uchenjuaji wa madini. Aidha, Wizara itaendelea kuimarisha ukaguzi wa uzalishaji wa madini na hesabu za uwekezaji (Capex and Opex) kwenye shughuli za madini ili kuhakikisha nchi inapata mapato stahiki.

VII. Kuendeleza Rasilimaliwatu na Kuboresha Mazingira ya Kufanyia Kazi

143. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza kipaumbele hiki, Wizara itafanya yafuatayo: kuendelea kuajiri watumishi wa kutosha wenye sifa kwa kadri ya upatikanaji wa vibali; kuwapatia vitendea kazi na kuboresha mazingira ya kufanyia kazi; kuwajengea uwezo watumishi kupitia mafunzo ya muda mrefu na mfupi; kuboresha maslahi na stahili za watumishi; kuendelea kutoa elimu na vifaa kinga kwa ajili ya kuzuia maambukizi mapya ya VVU/UKIMWI na MSY pamoja na kuwahudumia wanaoishi na VVU na kuendelea kutekeleza Mpango Mkakati wa Wizara dhidi ya Rushwa wa Mwaka 2017/2022.

Kazi Zitakazotekelezwa na Taasisi Zilizochini ya Wizara kwa Mwaka 2021/22

i. Tume ya Madini

144. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka 2021/22, Tume ya Madini inatarajia kutekeleza shughuli zifuatazo:- kuimarisha usimamizi wa Sekta ya Madini na ukusanyaji wa maduhuli ya Serikali yatokanayo na rasilimali madini; kuimarisha ufuatiliaji wa ukaguzi wa usalama, afya, mazingira na uzalishaji wa madini kwa wamiliki wote wa leseni, kuendelea kuboresha mazingira ya kuwawezesha wananchi kufaidika na rasilimali madini; kuelimisha Umma na kuboresha upatikanaji wa taarifa mbalimbali kwa wadau wa Sekta ya Madini; kuboresha ushirikiano kati ya Tume ya Madini na wadau mbalimbali kuhusu uendelezaji Sekta ya Madini; na kuendeleza rasilimaliwatu na kuboresha mazingira ya kufanyia kazi.

Kuimarisha Usimamizi wa Sekta ya Madini na Ukusanyaji wa Maduhuli ya Serikali Yatokanayo na Rasilimali Madini

145. Mheshimiwa Spika, katika kuendelea kuboresha ukusanyaji wa maduhuli yatokanayo na rasilimali madini nchini, Tume ya Madini itaendelea kuongeza kasi ya utoaji wa leseni kwa kuimarisha Mfumo wa Utoaji na usimamizi wa Leseni; kuboresha usimamizi wa uzalishaji wa madini

ujenzi kwa kuhakikisha Mfumo wa Ukusanyaji wa maduhuli yatokanayo na madini haya (MiMS) unatumika nchi nzima; kuendelea kuboresha huduma katika masoko ya Madini nchini ikiwa ni pamoja na kudhibiti mianya ya utoroshaji wa madini kwa kushirikiana na Mamlaka nyingine za Serikali pamoja na kusajili mialo ya Wachimbaji wadogo wa dhahabu nchini.

Kuimarisha Ufuatiliaji wa Ukaguzi wa Usalama, Afya, Mazingira na Uzalishaji wa Madini kwa Wamiliki Wote wa Leseni,

146. Mheshimiwa Spika, ili kuwa na uchimbaji madini salama na unaozingatia utunzaji bora wa mazingira, Tume ya Madini itaendelea kufanya ukaguzi ikiwa ni pamoja na ukaguzi wa miundombinu ya migodi kama vile Mabwawa ya kuhifadhia topesumu, mashimo ya uchimbaji, maeneo ya kutunzia miambataka; maghala na stoo za kuhifadhia baruti, shughuli za ukarabati wa mazingira migodini, uchimbaji salama hususan kwa Wachimbaji Wadogo pamoja na ukaguzi wa mitambo ya uchenjuaji madini. Aidha, Tume itaendelea kusimamia utekelezaji wa Mipango ya uendelezaji migodi na ufungaji migodi kwa wamiliki wa leseni kubwa na za kati; na kubuni miradi ya mfano ya uchimbaji madini salama na utunzaji wa mazingira kwa ajili ya Wachimbaji Wadogo.

Kuendelea Kuboresha Mazingira ya Kuwawezesha Wananchi Kufaidika na Rasilimali Madini;

147. Mheshimiwa Spika, Tume ya Madini itaendelea kutenga maeneo kwa ajili ya wachimbaji wadogo nchini, kusimamia ushirikishwaji wa wananchi kwenye shughuli za madini kwa mujibu wa Sheria, kuhakikisha Kampuni za uwekezaji katika Sekta ya Madini zinatumia malighafi zinazozalishwa hapa nchini pamoja na huduma zinazotolewa na Watanzania, na kusimamia utekelezaji wa Miradi ya Kijamii (CSR). Aidha, Tume ya Madini itaendelea kuzishawishi Taasisi za kifedha kuendelea kutoa mikopo kwa wachimbaji wadogo.

Kuelimisha Umma na Kuboresha Upatikanaji wa Taarifa Mbalimbali kwa Wadau wa Sekta ya Madini

148. Mheshimiwa Spika, Tume ya Madini itaendelea kutoa elimu kwa umma kwa kutumia njia mbalimbali ikiwa ni pamoja na kushiriki katika maonesho, makongamano pamoja na midahalo mbalimbali ndani nan je ya nchi ili kuhakikisha elimu juu ya uendeleazaji wa Sekta ya Madini unawafikia watanzania pamoja na wadau wengine wa Sekta ya Madini. Pia, itaendelea kuimarisha Kitengo cha Habari ikiwa ni pamoja na kuendelea kuboresha tovuti ya tume ya madini ili kuharakisha upatikanaji wa taarifa mbalimbali za Sekta ya Madini kwa wadau.

Kuboresha Ushirikiano Kati ya Tume ya Madini na Wadau Mbalimbali Kuhusu Uendelezaji Sekta ya Madini

149. Mheshimiwa Spika, Tume ya Madini itaendelea kushirikiana na Mamlaka zingine za Serikali zinazofungamana katika usimamizi wa Sekta ya Madini nchini kama vile Baraza la Taifa la Usimamizi na Uhifadhi wa Mazingira (NEMC), Shirika la Uwakala wa Meli Tanzania (TASAC), Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA), Taasisi za Fedha, pamoja na wadau wa ndani na nje ya nchi ili kuhakikisha changamoto mbalimbali kama vile changamoto za kisheria, mitaji, upatikanaji wa vibali na kodi ambazo zimekuwa zikiwakabili Wadau hao zinatatulilwa kwa wakati na kwa maridhiano.

Kuendeleza Rasilimaliwatu na Kuboresha Mazingira ya Kufanyia Kazi

150. Mheshimiwa Spika, katika kuendelea kuimarisha uwezo wa Tume ya Madini, Serikali itaendela kuboresha vitendea kazi na mazingira ya kazi; kuendeleza watumishi kwa kuwapatia mafunzo mbalimbali ya muda mfupi na muda mrefu kwa lengo la kuimarisha utendaji kazi wao; kuboresha Muundo wa Tume ya Madini.

ii. Taasisi ya Jiolojia na Utafiti wa Madini Tanzania (GST)

151. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Mwaka 2021/2022, Taasisi ya Jiolojia na Utafiti wa Madini Tanzania (GST) inatarajia kutekeleza kazi zifuatazo: kuboresha Kanzidata ya Jiosayansi ya Taifa ili kuongeza uelewa wa Jiolojia ya nchi na kuchochea uwekezaji katika Sekta ya Madini nchini; kuwaendeleza wachimbaji wadogo kwa kufanya tafiti za jiosayansi katika utafutaji, uchimbaji, uchenjuaji salama na uhifadhi wa mazingira; kuboresha Huduma za Maabara kwa Wadau wa Sekta ya Madini, Kilimo na Ujenzi; kuratibu Majanga ya Asili ya Jiolojia na kuelimisha wananchi namna bora ya kujikinga na majanga; na kuimarisha uwezo wa Taasisi katika kutoa huduma.

Kuboresha Kanzidata ya Jiosayansi ya Taifa ili Kuongeza Uelewa wa Jiolojia ya nchi na Kuchochea Uwekezaji katika Sekta ya Madini nchini

152. Mheshimiwa Spika, katika kuboresha kanzidata ya Jiosayansi nchini, GST inakusudia kufanya ugani wa jiolojia katika QDS 278 na 290 Lindi, Ruvuma na Morogoro na kuchora ramani zake katika skeli ya 1: 100,000. Aidha, GST itafanya ugani wa jiochemia katika QDS 125 Dodoma na QDS 126 Manyara, tafiti maalum za jiosayansi angalau nne (4), tafiti za madini ya viwandani na kuboresha kitabu cha madini ya viwandani; kuchora ramani 55 na kunakili

(*scanning*) machapisho 1,000 kutoka katika mfumo wa karatasi na kwenda katika mfumo wa kielektroniki. Vilevile, Taasisi itakusanya taarifa na takwimu mbalimbali za jiosayansi kutoka kwa watafiti na wachimbaji wa madini na kuzihifadhi katika kanzidata ya Taifa. Aidha, uhakiki wa madini yapatikanayo nchini utafanyika katika mikoa 10 ambayo ni Kilimanjaro, Manyara, Kigoma, Mtwara, Tabora, Rukwa, Dodoma, Arusha, Singida na Njombe; na kuboresha kitabu cha madini yapatikanayo nchini na vitabu vya madini katika mikoa kumi.

Kuwaendeleza Wachimbaji Wadogo kwa Kufanya Tafiti za Jiosayansi

153. Mheshimiwa Spika, katika kuwaendeleza wachimbaji wadogo wa madini, GST inakusudia kufanya mambo yafuatayo: utafiti wa jiolojia, jiofizikia na jiokemia kwa lengo la kutambua ulalo, muelekeo na tabia za mbale katika maeneo manne (4) ya wachimbaji wadogo yaliyotengwa; Utafiti wa jiosayansi katika maeneo mawili (2) yatakayotengwa kwa ajili ya wachimbaji wadogo.

Kuboresha Huduma za Maabara kwa Wadau wa Sekta ya Madini, Kilimo na Ujenzi

154. Mheshimiwa Spika, katika kuboresha huduma za maabara, GST imepanga kufanya yafuatayo:- kufanya uchunguzi wa sampuli 15,000; kuzalisha vyungu vikubwa

(crucibles) 40,000 na vidogo (cuples) 10,000; kuendeleza programu mbalimbali za kusimamia ubora wa huduma za maabara ikiwa ni pamoja na kupata **ITHIBATI** ya uchunguzi wa madini ya kinywe na makaa ya mawe pamoja na metali (chuma, shaba, kobalti na manganese); na kuboresha miundombinu, mitambo na vifaa vya maabara na kuwajengea uwezo watumishi wa maabara. Aidha, GST itaanzisha vituo viwili vya kutoa ushauri wa jiosayansi na huduma za maabara katika Wilaya za Geita na Chunya ili kuwawezesha wachimbaji wadogo kupata huduma hizo kwa karibu.

Kuratibu Majanga ya Asili ya Jiolojia na Kuelimisha Wananchi namna Bora ya Kujikinga na Majanga

155. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na majanga ya asili ya jiolojia kama vile matetemeko ya ardhi, maporomoko ya ardhi, na milipuko ya volkano, GST inakusudia kufanya mambo yafuatayo: kukusanya takwimu na kuzichakata kutoka katika vituo vyote vitano (5) na kuhuisha ramani inayoonesha vitovu vya matetemeko ya ardhi nchini; kuunganisha vituo vitano (5) vya kupimia mitetemo katika mfumo mubashara (*real time*) ili kuwezesha upatikanaji wa taarifa kwa wakati mara tetemeko linapotokea; na kutoa elimu kwa Umma juu ya namna bora ya kujikinga au kupunguza athari za majanga ya asili ya jiolojia kupitia machapisho, semina na vyombo vya habari.

Kuimarisha Uwezo wa Taasisi katika Kutoa Huduma

156. Mheshimiwa Spika, ili kuimarisha uwezo wa Taasisi katika kutoa huduma na ukusanyaji wa mapato, GST inakusudia kufanya yafuatayo: kuboresha vitendea kazi na mazingira ya kazi; kuendeleza watumishi kwa kuwapatia mafunzo mbalimbali kwa lengo la kuimarisha utendaji kazi wao; kuboresha muundo wa GST ili kuongeza ufanisi na kununua mtambo wa kutengeneza vyungu vya kuyeyushia sampuli za dhahabu na fedha.

iii. Shirika la Madini la Taifa (STAMICO)

157. Mheshimiwa Spika, Shirika katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 limepanga kuongeza mapato kupitia shughuli za uwekezaji na kandarasi mbalimbali katika Sekta ya Madini na Uzidujaji. Utekelezaji wa shughuli hizi unategemewa kuliwezesha Shirika kuongeza mchango kwa Serikali kutoka **shilingi bilioni 1.2** kwa mwaka 2020/2021 hadi kufikia **shilingi bilioni 3.5** mwaka 2021/2022

158. Mheshimiwa Spika, katika kufikia lengo hilo Shirika litatekeleza kazi zifuatazo: kuongeza uchimbaji wa makaa ya mawe; kuongeza usimamizi wa miradi; kuimarisha shughuli za uchorongaji; kutekeleza miradi mipya ya kimkakati; kuanzisha na kuendeleza mradi wa kuuza vilipuzi/baruti; kuanzisha na kuendeleza mradi wa kuuza kemikali za madini; na kuratibu shughuli za wachimbaji wadogo.

i. Kuongeza Uchimbaji wa Makaa ya Mawe

159. Mheshimiwa Spika, Shirika linatarajia kuanza utekelezaji wa majukumu yake kwa kuongeza uchimbaji wa makaa ya mawe katika leseni za Shirika za Ivogo na Kabulo mkoani Songwe. Kazi hiyo itahusisha ukarabati wa miundombinu ya mgodi wa Kiwira. Aidha, Shirika litakarabati barabara ya Kiwira hadi Kabulo na kuanza kuchimba katika leseni mpya ya Ilima. Utekelezaji wa shughuli hizi utaenda sambamba na kutangaza biashara ya makaa ya mawe ili kuweza kupata wateja wa ndani na nje ya nchi.

ii. Kuimarisha Usimamizi wa Miradi

160. Mheshimiwa Spika, ili kuongeza ufanisi na tija katika kukuza mapato yanayotokana na uwekezaji, Shirika linatarajia kuimarisha usimamizi katika miradi yake ikiwemo mradi wa dhahabu na Kampuni Tanzu ya STAMIGOLD na miradi ya ubia ya Buckreef, Buhemba na Kiwanda cha kusafisha dhahabu cha Mwanza.

iii. Kuimarisha Shughuli za Uchorongaji

161. Mheshimiwa Spika, ili kuongeza mapato Shirika limepanga kuongeza mitambo mingine minne (4) ya uchorongaji. Kwa mipango iliyopo, Shirika linatarajia kupata kandarasi tatu (3) zenye tija ili kuongeza mapato. Aidha, Shirika limepanga kuwajengea uwezo wataalamu wake

katika kitengo cha uchorongaji ili waweze kufanya kazi zao kwa weledi na ufanisi.

iv. Utekelezaji wa Miradi Mipya

a) Mradi wa Kuuza Vilipuzi na Baruti

162. Mheshimiwa Spika, Shirika linatarajia kuanza utekelezaji wa mradi mpya wa uuzaji baruti na vilipuzi katika migodi ya wachimbaji wadogo nchini ili kuweza kuwapatia huduma bora na kwa bei shindani.

b) Mradi wa Kuuza Kemikali za Madini

163. Mheshimiwa Spika, Shirika linatarajia kuongeza uwekezaji wake katika Sekta ya Madini kwa kuanza mradi wa kuuza kemikali zinazohitajika katika shughuli za uchenjuaji madini.

v. Kuratibu Shughuli za Uchimbaji Mdogo

164. Mheshimiwa Spika, Shirika litaendelea kuboresha vituo vya mfano vya Lwamgasa, Katente na Itumbi kwa kuviongezea uwezo ili kuendelea kutoa huduma na elimu kwa vitendo ya uchimbaji na uchenjuaji kwa wachimbaji wadogo nchini.

165. Mheshimiwa Spika, kwa kushirikiana na GST, Chuo Kikuu cha Dar es Salaam na Benki za CRDB na NMB, Shirika limeandaa Mkakati wa Uendelezaji Wachimbaji Wadogo ili kuongeza uzalishaji. Mkakati huu utawawezesha wachimbaji wadogo kupata taarifa sahihi za kijiolojia na

kukopa mitaji na vifaa vya kisasa kwa ajili ya uchimbaji na uchenjuaji wa madini. Aidha, Shirika limepanga kununua mitambo mipya mitano (5) ya uchorongaji maalumu kwa ajili ya wachimbaji wadogo.

vi. Kuboresha Mazingira ya Kazi na Maslahi ya Wafanyakazi

166. Mheshimiwa Spika, Shirika litaendelea kuboresha mazingira ya kazi na maslahi ya wafanyakazi kwa kuwapatia vifaa vinavyohitajika sambamba na kuboresha maslahi yao. Aidha, Shirika limepanga kutoa mafunzo mbalimbali ili kuongeza ufanisi katika utendaji kazi.

iv. Taasisi ya Uhamasishaji Uwazi na Uwajibikaji katika Rasilimali Madini, Mafuta na Gesi Asilia (TEITI)

167. Mheshimiwa Spika, kazi zitakazotekelezwa na TEITI katika Mwaka 2021/2022 ni kama ifuatavyo: ukamilishaji na utoaji kwa Umma ripoti kuhusu tozo, kodi na malipo mengine yanayofanywa na Kampuni za Madini, Mafuta na Gesi Asilia kwa Serikali kwa kipindi cha mwaka 2019/2020; kuendelea kuelimisha umma juu ya matumizi ya takwimu zinazotolewa katika ripoti za TEITI ili waweze kutumia takwimu hizo katika kuhoji uwajibikaji wa Serikali kwa njia ya warsha, matangazo, vipindi vya redio, televisheni na makala; na kuweka wazi majina na mikataba

ya watu wanaomiliki hisa katika kampuni za Madini, Mafuta na Gesi Asilia.

168. Mheshimiwa Spika, kupitia Mradi wa *Extractive Global Programmatic Support (EGPS)* wa Benki ya Dunia, TEITI imepanga kutekeleza kazi zifuatazo: kutekeleza majukumu yatakayoiwezesha nchi yetu kukidhi viwango vya kimataifa vya EITI na kuwajengea uwezo wadau mbalimbali kuhusu matumizi ya takwimu zinazopatikana katika ripoti za TEITI; kuimarisha ushirikano kati ya Serikali na Sekta Binafsi ili kuongeza manufaa yatokanayo na Sekta ya Uziduaaji hapa nchini; na kuanzisha mfumo wa kielektroniki utakaotumiwa na kampuni pamoja na Taasisi za Serikali kuripoti malipo yaliyofanywa na kampuni hizo kwa Serikali.

v. Kituo cha Jemolojia Tanzania (TGC)

169. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka 2021/2022, Kituo cha Jemolojia Tanzania kinatarajia kutekeleza kazi zifuatazo:-

Kutoa mafunzo na Uzalishaji wa Bidhaa

170. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza jukumu hili, Kituo kitaongeza udahili wa wanafunzi wa muda mrefu na muda mfupi katika fani mbalimbali za uongezaji thamani madini, kutoa ushauri kwa wadau wa madini; kufanya tafiti za kuongeza thamani madini; kuhamasisha shughuli za uongezaji thamani madini nchini na kutengeneza bidhaa za mapambo na urembo (usonara). Aidha, Kituo pia

kinakusudia kutoa mafunzo ya stadi za ufundi kwenye tasnia ya uongezaji thamani madini kwa vijana waliohitimu elimu ya msingi ili waweze kujajiri kwenye Sekta ya Madini;

Kuimarisha Kituo cha TGC

171. Mheshimiwa Spika, Katika mwaka 2021/2022, Kituo kupitia Wizara kinatarajia kusomesha watumishi wawili (2) nje ya nchi katika vyuo vilivyobobea katika utoaji wa mafunzo ya uongezaji thamani madini. Aidha, Wizara imepanga kuajiri watumishi tano (5) katika kada mbalimbali ambao watakuwa wakufunzi katika Kituo cha TGC.

E. SHUKRANI

172. Mheshimiwa Spika, nakiri kuwa juhudi kubwa zinazofanywa na Serikali ya Awamu ya Tano zimeifanya nchi yetu kufikia uchumi wa kati mwaka 2020 ikiwa ni mitano (5) kabla ya muda uliotarajiwa wa mwaka 2025. Ni imani yangu kuwa kutokana na kasi kubwa aliyoanza nayo **Mhe. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania,** nchi yetu itaweza kufikia uchumi wa kati wa juu muda si mrefu.

173. Mheshimiwa Spika, ninamuomba Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema amjalie Mheshimiwa Rais afya njema ili aweze kusimamia utekelezaji wa Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano wenye dhima kuu ya **Nchi ya Uchumi wa Kati na Maendeleo ya Watu** na ahadi za Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya Mwaka 2020.

174. Mheshimiwa Spika, ninaomba nitumie nafasi hii kuwashukuru **Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango** Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, **Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.)** Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa miongozo na maelekezo yao wanayotupatia katika utekelezaji wa majukumu yetu. Kipekee nimshukuru **Mhe. Prof. Shukrani Elisha Manya (Mb.)**, Naibu Waziri wa Madini kwa namna anavyonipa ushirikiano katika kusimamia Sekta ya Madini.

175. Mheshimiwa Spika, napenda pia kumshukuru Prof. Simon Samwel Msanjila, Katibu Mkuu wa Wizara ya Madini kwa namna anavyosimamia utekelezaji wa majukumu ya Wizara. Aidha, niwashukuru Mha. David Robson Mulabwa Kamishna wa Madini, Prof. Idris Suleiman Kikula Mwenyekiti wa Tume ya Madini, Prof. Justinian Rwezaula Ikingura Mwenyekiti wa Bodi ya GST, Meja Jenerali (Mstaafu) Michael Wambura Isamuhyo Mwenyekiti wa Bodi ya STAMICO, Bw. Ludovic Utouh Mwenyekiti wa Kamati ya TEITI; Dkt. George Mofuru Mwenyekiti wa Bodi ya Kituo cha Jemolojia Tanzania (TGC) na Makamishna wa Tume ya Madini na wajumbe wa Bodi zote kwa kusimamia kwa umakini uendeshaji wa Sekta ya Madini.

176. Mheshimiwa Spika, vilevile, ninawashukuru Wakuu wa Taasisi, Wakurugenzi, Wakuu wa Vitengo, Wafanyakazi wote wa Wizara na Taasisi zake kwa ushirikiano mkubwa wanaonipatia pamoja na kujituma kwao katika kuhakikisha

kuwa majukumu ya Wizara ya Madini yanatimizwa ipasavyo na hivyo kuifanya Sekta ya Madini kuzidi kuimarika.

177. Mheshimiwa Spika, niendeleo kuishukuru Benki ya Dunia kwa ushirikiano wake ambao kwa namna moja au nyingine umeiwezesha Wizara kufikia malengo yake.

178. Mheshimiwa Spika, napenda pia kuwashukuru wadau wa Sekta ya Madini wakiwemo watafutaji, wachimbaji, wenye mitambo ya uchenjuaji, na wafanyabiashara wa madini. Aidha, nizishukuru Taasisi za Fedha, vyombo vya ulinzi na usalama bila kusahau vyombo vyote vya habari kwa ushirikiano waliotupatia katika kuendeleza Sekta ya Madini.

179. Mheshimiwa Spika, shukrani zangu za pekee na za dhati pia naomba nizitoe tena kwa wananchi wema wa Bukombe ambao kwa muda wote wameendelea kuniamini na kunituma tena kuwakilisha maoni na matarajio yao yanayohusu maendeleo ya Jimbo na Taifa kwa ujumla. Pia nawashukuru kwa ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza majukumu yangu ya kijimbo na kitaifa na wakati mwingine kunivumilia kwa kukosa huduma yangu ninapokuwa nikitekeleza majukumu ya kitaifa. Niendeleo kuwaahidi na kuwahakikishia kuwa nitazidi kuwatumikia kwa kasi zaidi kwa kadri Mwenyezi Mungu atakavyonijalia katika kuleta maendeleo ya Jimbo letu na Taifa kwa ujumla.

180. Mheshimiwa Spika, naomba sasa nichukue fursa hii adhimu kumshukuru kwa dhati kipenzi changu Benadetha

Clement Mathayo pamoja na watoto wangu Elshadai, Elvin, Elis, Abigael, Amon, Abishai na Moses kwa kunivumilia, kuniunga mkono na kuniombea kwa Mwenyezi Mungu ili niweze kutekeleza majukumu niliyopewa na Mheshimiwa Rais katika kujenga na kutetea maslahi ya Taifa letu.

F. HITIMISHO

181. Mheshimiwa Spika, naomba Bunge lako Tukufu sasa liridhie na kupitisha makadirio ya Jumla ya **shilingi 66,816,467,000** kwa ajili ya Matumizi ya Wizara na Taasisi zake kwa Mwaka 2021/2022 kama ifuatavyo:-

- (i) Bajeti ya Maendeleo ni **shilingi 15,000,000,000** ambazo zote ni fedha za ndani; na
- (ii) Bajeti ya Matumizi ya Kawaida ni **shilingi 51,816,467,000** ambapo **shilingi 18,480,807,000** ni kwa ajili ya Mishahara na **shilingi 33,335,660,000** ni Matumizi Mengineyo.

182. Mheshimiwa Spika, naomba kwa mara nyingine nitoe shukrani zangu za dhati kwa Waheshimiwa Wabunge wote kwa kunisikiliza. Kwa rejea, hotuba hii pia inapatikana katika Tovuti ya Wizara kwa anuani ya www.madini.go.tz. Vilevile, hotuba hii imeambatana na majedwali na vielelezo mbalimbali kwa ajili ya kutoa ufafanuzi wa masuala na takwimu muhimu kuhusu Sekta ya Madini.

183. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

VIAMBATISHO

MAJEDWALI KWA AJILI YA HOTUBA YA BAJETI 2020/21

Jedwali Na. 1: Makusanyo Halisi ya Maduhuli kwa Kila Kituo cha mauzo ya madini kwa Mwaka 2020/2021 (Julai, 2020 hadi Machi, 2021) pamoja na Makadirio kwa Mwaka 2021/2022

Na.	Mkoa/Kituo cha Makusanyo	Malengo ya Maku-sanyo 2020/21	Makusanyo Halisi kufikia Februari, 2021	Asilimia ya makusanyo 2020/21	Malengo ya maku-sanyo 2021/22
1	Makao Makuu	20,000,000,000.00	15,629,591,272.92	78.15	20,800,000,000.00
2	Simiyu	250,000,000.00	4,486,432,992.52	1,794.57	3,000,000,000.00
3	Katavi	1,250,000,000.00	4,784,101,649.01	382.73	3,500,000,000.00
4	Manyara	1,000,000,000.00	616,150,951.55	61.62	1,500,000,000.00
5	Rukwa	1,000,000,000.00	275,789,099.45	27.58	1,200,000,000.00
6	Dodoma	3,000,000,000.00	2,503,489,058.74	83.45	4,000,000,000.00
7	Kilimanjaro	1,500,000,000.00	1,255,176,421.44	83.68	2,000,000,000.00
8	Lindi	2,000,000,000.00	2,047,283,647.83	102.36	2,500,000,000.00
9	Songwe	22,069,875,000.00	21,590,637,953.22	97.83	35,000,000,000.00
10	DSM	11,500,000,000.00	8,310,141,805.80	72.26	15,000,000,000.00
11	Tabora	2,500,000,000.00	3,662,067,983.00	146.48	3,000,000,000.00
12	Iringa	750,000,000.00	532,805,713.34	71.04	1,000,000,000.00
13	Geita	200,000,000,000.00	166,038,209,970.67	83.02	242,000,000,000.00

14	Mtwara	2,100,000,000.00	1,363,461,279.93	64.93	2,500,000,000.00
15	Njombe	1,000,000,000.00	197,424,286.99	19.74	1,000,000,000.00
16	Mbeya	1,500,000,000.00	1,748,301,475.99	116.55	2,000,000,000.00
17	Singida	3,000,000,000.00	4,007,458,052.50	133.58	3,500,000,000.00
18	Ruvuma	7,564,500,000.00	8,187,397,032.00	108.23	12,000,000,000.00
19	Mwanza	3,600,000,000.00	4,757,166,335.58	132.14	5,000,000,000.00
20	Mara	108,024,000,000.00	81,942,169,323.17	75.86	127,000,000,000.00
21	Kagera	4,017,403,000.00	3,257,309,259.56	81.08	4,570,000,000.00
22	Chunya	17,503,091,000.00	20,607,231,069.25	117.73	30,000,000,000.00
23	Kahama	79,000,000,000.00	69,076,705,613.44	87.44	95,000,000,000.00
24	Maabara	0.00	30,376,000.00	1.00	80,000,000.00
25	Shinyanga	18,200,000,000.00	7,131,565,155.70	39.18	16,000,000,000.00
26	Mirerani	4,000,000,000.00	2,219,690,672.34	55.49	5,050,000,000.00
27	Arusha	4,000,000,000.00	3,526,065,162.17	88.15	4,100,000,000.00
28	Kigoma	1,000,000,000.00	546,979,562.40	54.70	1,200,000,000.00
29	Tanga	3,500,000,000.00	3,025,433,438.69	86.44	4,000,000,000.00
30	Morogoro	1,893,675,000.00	1,820,251,934.96	96.12	2,500,000,000.00
JUMLA		526,722,544,000.00	445,176,864,174.16	84.52	650,000,000,000.00

Chanzo: Tume ya Madini, 2021

Jedwali Na. 2: Kiasi cha Mrabaha na Ada ya Ukaguzi kiiichokusanywa kutoka kwenye mauzo ya madini mbalimbali kuanzia Julei, 2020 hadi Machi, 2021

Na.	Aina ya Madini	Kizio cha Uzito	Uzito	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)	Makusanyo (TZS)
1.	Dhahabu (Wachimbaji Wakubwa)	Kg	24,958.16	3,439,479,249,400.53	206,368,754,964.03	34,394,792,494.01	240,763,547,458.04
2.	Dhahabu (Wachimbaji wa Kati)	Kg	4,476.37	310,218,235,795.92	18,613,094,144.16	3,109,743,595.05	21,722,837,739.20
3.	Dhahabu (Wachimbaji Wadogo)	Kg	12,650.24	1,587,698,305,067.90	95,330,255,521.10	15,887,059,945.06	111,217,315,466.17
4.	Makinikia ya Shaba	Tani	7,612.06	149,791,154,705.97	8,985,410,343.39	1,497,568,390.57	10,482,978,733.96
5.	Fedha	Kg	5,673.00	10,503,352,776.13	630,201,166.57	105,033,527.76	735,234,694.33
6.	Bati	Kg	67,475.50	1,901,114,654.50	114,066,879.26	19,011,147.12	133,078,026.38
7.	Almasi	Karati	45,022.85	12,966,697,178.01	778,001,830.68	129,666,971.78	907,668,802.46
8.	Tanzanite (Cut and Polished)	Karati	111,054.33	22,510,690,760.63	223,468,543.32	222,127,036.47	445,595,579.79
9.	Tanzanite (Rough)	Kg	5,964.82	24,880,653,659.09	1,480,573,220.07	248,353,951.09	1,728,927,171.16

Na.	Aina ya Madini	Kizio cha Uzito	Uzito	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)	Makusanyo (TZS)
10.	Tanzanite (Beads)	Kg	52,657.06	1,374,493,791.55	81,857,620.64	13,624,411.80	95,482,032.44
11.	Kinywe (Graphite)	Tani	366.93	374,384,705.21	11,231,582.73	3,743,894.35	14,975,477.08
12.	Makaa ya Mawe	Tani	563,887.95	171,360,689,741.52	5,140,820,692.19	1,713,388,397.42	6,854,209,089.60
13.	Madini mengineyo ya vito	Kg	15,587,529.19	22,194,935,968.22	1,070,874,891.06	204,604,640.47	1,275,479,531.53
14.	Madini Mengineyo ya Metali	Tani	38,488.07	15,790,028,170.33	895,998,652.62	170,144,695.60	1,066,143,348.22
15.	Madini Mengineyo ya Viwandani	Tani	8,279,197.75	168,182,313,815.92	4,961,283,540.02	1,648,499,724.93	6,609,763,264.94
16.	Madini Ujenzi	Tani	17,971,504.00	271,047,264,644.90	8,154,450,828.71	2,486,173,759.76	10,640,624,588.47
17.	Sampuli za Madini	Kg	21.59	917,313.16	1,354,230.51	295,258.49	1,649,489.01
JUMLA				6,210,274,482,149.49	352,841,698,651.06	61,853,831,841.73	414,695,530,492.78

Chanzo: Tume ya Madini, 2021

Jedwali Na. 3: Mepato yaliyopatikana kutokana na mauzo ya madini kwenye Masoko ya Madini kuanzia Julai 2020 hadi Machi, 2021

Jina la Soko	Aina ya Madini	Kizio cha uzito	Uzito	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)
Arusha	Gold	Gram	11,497.70	1,354,522,317.42	81,311,733.04	14,039,313.06
Arusha	Tanzanite	Carat	107,837.42	21,285,249,251.23	212,849,426.65	211,528,449.58
Arusha	Tanzanite	Gram	221,530,134.43	15,502,209,801.45	929,401,697.78	154,594,282.86
Arusha	Gemstone	Carat	21,166.53	746,768,705.39	7,465,071.66	7,465,072.66
Arusha	Gemstone	Gram	943,257,481.01	6,050,023,177.75	353,056,618.74	60,514,827.14
Babati	Gold	Gram	2,605.38	340,254,353.25	20,415,261.19	3,402,543.54
Biharumuro	Gold	Gram	18,913.26	2,382,243,248.44	142,934,594.98	23,386,580.66
Chunya	Gold	Gram	2,079,018.33	253,270,102,758.47	15,196,206,162.66	2,529,701,028.96
Dar es salaam	Gold	Gram	53,049.42	6,879,861,261.18	411,235,654.84	68,798,612.61
DSM	Gemstone	Carat	1,352.60	382,680,946.20	3,826,809.11	3,789,147.33
DSM	Gemstone	Gram	1,897,471.07	183,419,340.78	11,035,755.69	1,834,193.41
DSM	Tanzanite	Carat	2,129.97	670,142,228.48	6,701,422.23	6,701,422.23
DSM	Tanzanite	Gram	243.91	929,752.72	55,785.16	9,297.53
Dodoma	Gold	Gram	80,718.88	9,792,691,343.84	587,561,475.89	97,909,270.45
Geita	Gold	Gram	3,837,173.42	471,533,657,003.56	28,292,019,420.45	4,712,336,570.08
Hanan'g	Gold	Gram	1,670.09	204,802,289.32	12,288,137.36	2,048,022.89
Handeni	Gold	Gram	18,157.04	2,305,323,784.79	138,319,427.08	23,053,234.86

Jina la Soko	Aina ya Madini	Kizio cha uzito	Uzito	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)
Handeni	Gemstone	Gram	1,080,000.00	4,987,656.00	299,259.36	49,876.56
Iringa	Gold	Gram	35,098.60	4,220,351,628.69	253,221,097.74	42,203,515.92
Kahama	Gold	Gram	1,807,014.62	218,633,305,689.88	13,117,998,340.76	2,186,333,056.85
Kakonko	Gold	Gram	6,554.83	810,572,071.38	48,634,324.34	8,105,720.66
Katavi	Gold	Gram	281,657.14	32,487,419,621.73	1,949,245,176.54	324,874,196.63
Kigoma	Gold	Gram	2,537.10	316,689,341.44	19,001,360.47	3,166,893.41
Kilindi	Gold	Gram	3,978.10	497,319,440.12	29,839,166.40	4,973,194.39
Kilindi	Gemstone	Gram	9,000,000.00	20,872,980.00	1,252,378.80	208,729.80
Kiteto	Gold	Gram	458.20	63,463,439.61	3,807,806.38	634,634.40
Kyerwa	Tin	Kg	67,475.50	1,901,114,654.50	114,066,879.26	19,011,147.12
Lindi	Gemstone	Gram	4,276,446.30	3,981,358,418.51	238,881,505.11	39,813,584.19
Lindi	Gold	Gram	87,443.28	10,858,360,752.72	648,259,262.51	108,043,210.42
Mahenge	Gemstone	Gram	147,594.67	1,822,534,846.67	109,352,090.79	18,225,348.46
Mara	Gold	Gram	1,333,795.09	157,880,487,960.41	9,472,829,277.62	1,578,804,879.60
Mbeya	Gold	Gram	1,170.54	134,386,703.69	8,063,202.23	1,343,867.06
Mbulu	Gold	Gram	7,008.72	911,685,740.03	54,701,144.32	9,116,857.41
Mbulu & Hanani	Gold	Gram	2,204.42	300,229,227.67	18,013,753.66	3,002,292.28
Mirerani	Tanzanite	Gram	33,607.63	545,737,962.20	32,744,277.72	5,457,379.5
Morogoro	Gold	Gram	29,107.47	3,774,045,790.78	226,442,753.79	37,740,457.94

Jina la Soko	Aina ya Madini	Kizio cha uzito	Uzito	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)
Morogoro	Gemstone	Gram	231,897,786.91	834,022,102.28	48,807,082.65	8,340,251.78
Mtwara	Gold	Gram	2,745.60	369,414,792.55	22,164,887.55	3,694,147.94
Mtwara	Gemstone	Gram	6,769.95	93,061,505.75	5,583,690.36	930,615.06
Mwanza	Gold	Gram	446,426.79	54,892,521,165.00	3,293,551,449.22	548,925,241.70
Mwanza	Diamond	Carat	27.85	11,499,991.44	689,999.49	114,999.91
Njombe	Gold	Gram	5,811.39	745,907,123.79	44,754,427.65	7,459,070.86
Ruvuma	Gold	Gram	44,792.00	5,653,271,175.52	336,539,275.68	56,532,711.76
Ruvuma	Gemstone	Gram	7,527,796.42	901,241,040.11	54,131,102.41	9,033,650.40
Shelui	Gold	Gram	209,272.43	24,167,815,363.11	1,450,068,921.81	241,678,152.96
Shinyanga	Gold	Gram	610,918.76	73,738,000,734.48	4,424,280,044.03	737,380,007.41
Shinyanga	Diamond	Carat	11,577.50	2,919,136,695.79	174,864,401.72	29,138,566.96
Simiyu	Gold	Gram	350,394.42	43,026,220,570.02	2,581,573,234.20	430,262,205.71
Singida	Gold	Gram	210,319.30	25,475,868,246.82	1,528,552,094.83	254,758,682.45
Songwe	Gold	Gram	548,842.23	67,453,820,712.10	4,047,229,242.96	674,538,207.23
Tabora	Gold	Gram	377,242.06	43,454,327,030.72	2,607,259,621.84	434,543,270.32
Tanga	Gold	Gram	8,198.10	1,121,957,786.85	67,317,467.21	11,219,577.87
Tanga	Gemstone	Gram	8,210,309.31	240,859,208.16	14,452,507.85	2,132,031.27
JUMLA				1,577,148,750,734.80	93,455,156,963.79	15,762,902,104.11

Jedwali Na. 4: Mapato yaliyopatikana kutokana na mauzo ya madini kwenye Masoko ya Madini kuanzia Julai 2020 hadi Machi, 2021
Chanzo: Tume ya Madini, 2021

Madini	Uzito (Kg)	Uzito (Karati)	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)
Dhahabu	12,529.83	-	1,520,743,084,390.36	91,244,585,242.93	15,207,488,662.32
Almasi	-	11,605.35	2,925,828,115.62	175,549,686.93	29,258,281.15
Tanzanite	221,563.99	109,967.39	38,004,268,996.09	1,181,752,609.55	378,290,831.79
Vito	1,207,222.43	22,519.13	13,574,454,578.23	739,202,545.12	128,853,181.73
Bati	67,475.50	-	1,901,114,654.50	114,066,879.26	19,011,147.12
JUMLA			1,577,148,750,734.80	93,455,156,963.79	15,762,902,104.11

Jedwali Na. 5: Mapato yaliyopatikana kutokana na mauzo ya madini kwenye Masoko ya Madini kuanzia Machi, 2019 hadi Machi, 2021

Madini	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)	Jumla
Dhahabu	3,081,210,730,760.85	184,872,643,845.65	31,015,679,460.18	215,888,323,305.83
Almasi	13,345,592,610.53	800,735,556.63	133,455,926.11	934,191,482.74
Tanzanite	89,656,049,434.08	2,519,787,491.55	886,124,493.65	3,405,911,985.20
Vito	13,035,286,453.32	1,545,778,223.50	130,312,579.04	1,676,090,802.54
Bati	2,412,799,593.45	144,767,975.61	24,127,995.93	168,895,971.54
JUMLA	3,199,660,458,852.22	189,883,713,092.94	32,189,700,454.90	222,073,413,547.85

Jedwali Na. 6: Mwenendo wa Mauzo na Mapato ya Dhahabu katika Masoko ya Geita, Chunya na Kahama kwa kipindi cha kuanzia Julai 2020 hadi Machi, 2021

Mwezi	Kiasi (gm)	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)	Jumla ya Mapato (TZS)
SOKO LA MADINI GEITA					
Julai, 2020	460,185.67	55,785,516,137.93	3,347,130,968.34	557,855,161.39	3,904,986,129.73
Agosti, 2020	458,976.76	58,944,881,376.51	3,536,692,882.77	586,448,813.80	4,123,141,696.57
Septemba, 2020	492,765.10	62,699,185,946.36	3,761,951,156.78	626,991,859.46	4,388,943,016.24
Oktoba, 2020	457,150.04	57,393,811,654.79	3,443,628,699.29	573,938,116.55	4,017,566,815.84
Novemba, 2020	424,916.90	52,457,778,728.79	3,147,466,723.73	524,577,787.29	3,672,044,511.02
Disemba, 2020	418,623.85	51,104,164,110.75	3,066,249,846.64	511,041,641.11	3,577,291,487.75
Januari, 2021	376,238.62	46,176,326,243.42	2,770,579,574.61	461,763,262.43	3,232,342,837.04
Februari, 2021	357,915.37	42,707,809,864.02	2,562,468,591.84	427,078,098.64	2,989,546,690.48
Machi, 2021	390,401.08	44,264,182,940.99	2,655,850,976.46	442,641,829.41	3,098,492,805.87
JUMLA	3,837,173.39	471,533,657,003.56	28,292,019,420.46	4,712,336,570.08	33,004,355,990.54

Mwezi	Kiasi (gm)	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)	Jumla ya Mapato (TZS)
SOKO LA MADINI CHUNYA					
Julai, 2020	204,353.68	24,484,324,603.00	1,469,059,474.00	241,843,247.00	1,710,902,721.00
Agosti, 2020	195,593.17	24,957,717,417.40	1,497,463,045.11	249,577,174.20	1,747,040,219.31
Septemba, 2020	196,744.90	24,811,702,599.11	1,488,702,155.82	248,117,026.05	1,736,819,181.87
Oktoba, 2020	213,819.15	26,713,747,938.49	1,602,824,876.30	267,137,479.25	1,869,962,355.55
Novemba, 2020	235,543.65	29,111,431,572.47	1,746,685,894.20	291,114,315.83	2,037,800,210.03
Disemba, 2020	304,214.81	36,929,052,914.82	2,215,743,174.85	369,290,529.41	2,585,033,704.26
Januari, 2021	273,221.78	33,595,828,095.65	2,015,749,685.38	335,958,281.19	2,351,707,966.57
Februari, 2021	216,937.16	25,829,435,212.87	1,549,766,112.74	258,294,352.05	1,808,060,464.79
Machi, 2021	238,590.07	26,836,862,404.66	1,610,211,744.26	268,368,623.98	28,715,681,362.97
JUMLA	2,079,018.37	253,270,102,758.47	15,196,206,162.66	2,529,701,028.96	44,563,008,186.35

SOKO LA MADINI KAHAMA

Julai, 2020	187,200.98	22,113,168,143.00	1,326,790,088.58	221,131,681.43	1,547,921,770.01
Agosti, 2020	210,563.88	26,705,566,875.11	1,602,334,012.51	267,055,668.75	1,869,389,681.26
Septemba, 2020	214,760.90	26,941,832,832.77	1,616,509,969.80	269,418,328.29	1,885,928,298.09
Oktoba, 2020	203,515.62	25,252,144,041.04	1,515,128,642.46	252,521,440.41	1,767,650,082.87

Mwezi	Kiasi (gm)	Thamani (TZS)	Mrabaha (TZS)	Ada ya Ukaguzi (TZS)	Jumla ya Mapato (TZS)
Novemba, 2020	207,880.14	25,289,087,931.15	1,517,345,275.87	252,890,879.31	1,770,236,155.18
Disemba, 2020	211,060.72	25,833,128,912.14	1,549,987,734.67	258,331,289.04	1,808,319,023.71
Januari, 2021	207,460.64	25,132,747,321.16	1,507,964,839.03	251,327,473.41	1,759,292,312.44
Februari, 2021	162,233.27	19,027,203,652.09	1,141,632,219.04	190,272,036.33	1,331,904,255.37
Machi, 2021	202,338.50	22,338,425,981.42	1,340,305,558.80	223,384,259.88	23,902,318,138.6
JUMLA	1,807,014.65	218,633,305,689.88	13,117,998,340.76	2,186,333,056.85	37,642,959,717.53

Chanzo: Tume ya Madini, 2021

Jedwali na 7: Makusanyo ya maduhuli yaliyotokana na vyanzo mbalimbali katika kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi 2021

Na.	Chanzo	Kiasi (TZS)
1.	Ada za Leseni	18,773,636,766.49
2.	Ada za Kijilojia	5,844,013,119.71
3.	Mrabaha wa Madini	357,537,349,268.05
4.	Adhabu na faini za malimbikizo ya ada	1,865,158,148.28
5.	Ada ya Ukaguzi wa Madini	61,156,706,871.63
JUMLA		445,176,864,174.16

Jedwali Na. 8: Mchango wa Madini katika makusanyo yatoakanayo na Mrabaha na Ada ya Ukaguzi kwa mwa-ka 2020/21 (Julai 2020 hadi Machi 2021)

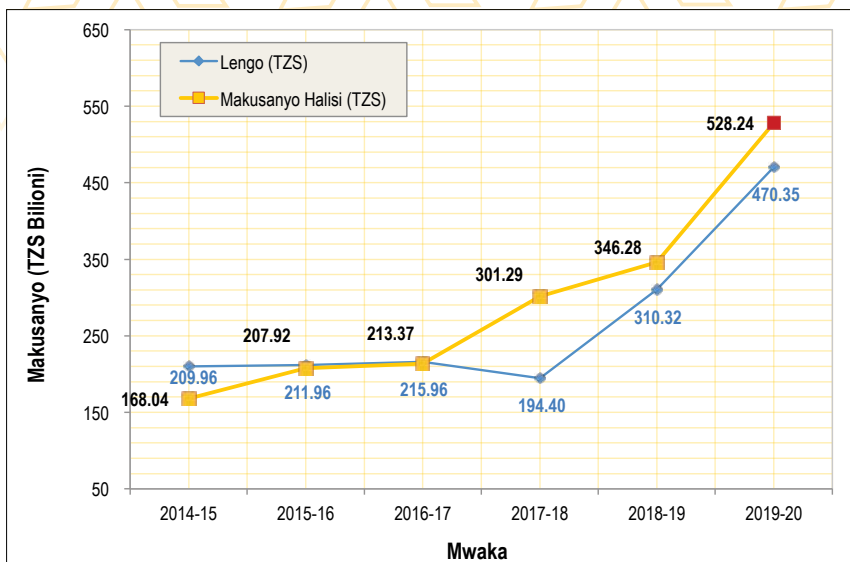
Na.	Aina ya Madini	Makusanyo (TZS)	Asilimia (%)
1	Dhahabu (Wachimbaji Wakubwa na Kati)	262,486,385,197.24	62.69
2	Dhahabu (Wachimbaji Wadogo)	111,217,315,466.17	26.56
3	Almasi	907,668,802.46	0.22
4	Makinikia ya Shaba	10,482,978,733.96	2.50
5	Tanzanite	2,270,004,783.39	0.54
6	Vito	1,275,479,531.53	0.30
7	Makaa ya Mawe	6,854,209,089.60	1.64
8	Madini Ujenzi	10,640,624,588.47	2.54
9	Madini ya Viwandani	7,493,071,462.73	1.79
10	Madini Mengineyo na Sampuli	5,089,867,305.05	1.22

Chanzo: Tume ya Madini, 2021

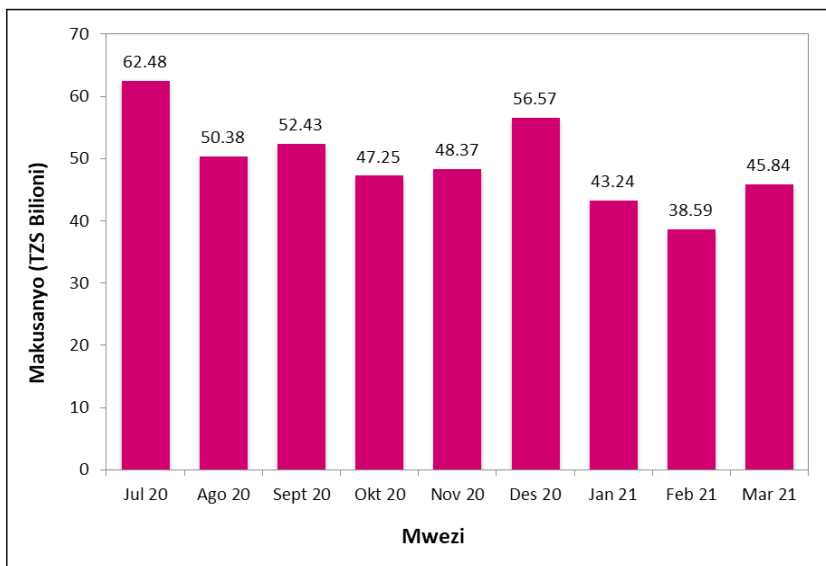
Jedwali Na 9: Matetemeko makubwa yaliyotokea katika kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi 2021

Na.	Tarehe	Muda	Mahali	Ukubwa (Richter)
1	12/8/2020	2:13:15 Usiku	Dar es salaam	5.90
2	24/8/2020	4:03:47 Asubuhi	Lake Nyasa	5.00
3	25/2/2021	2:46:51 Asubuhi	Karatu-Manyara	4.10

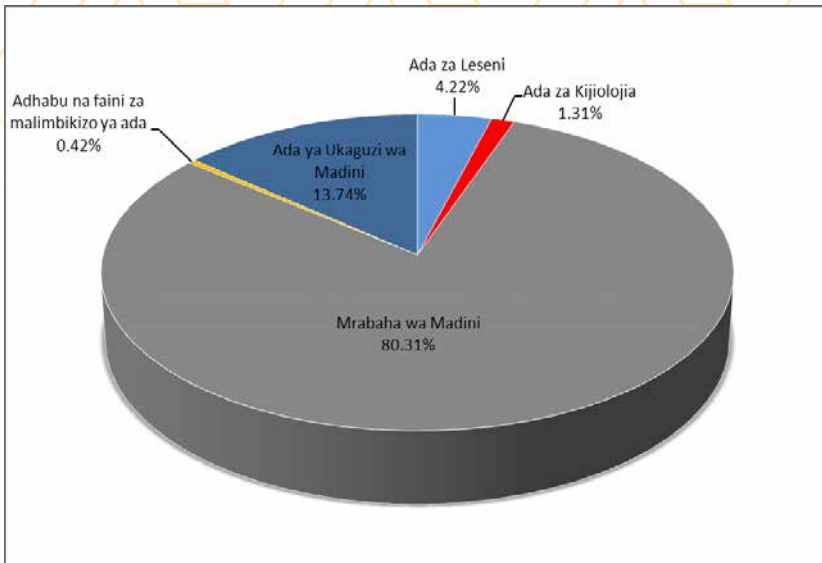
Chanzo: Taasisi ya Jilojia na Utafiti wa Madini Tanzania (GST), 2021

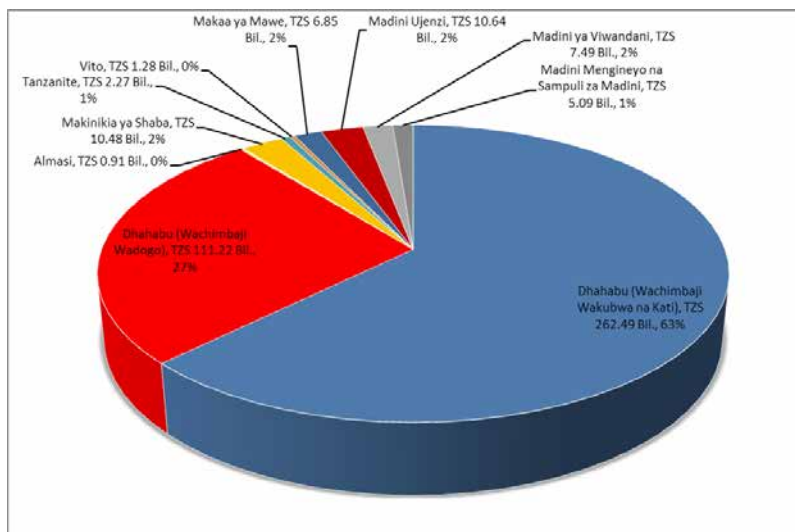
Kielelezo Na. 1: Mwenendo wa Ukusanyaji wa Maduhuli Kuanzia Mwaka 2014/15 – 2019/20

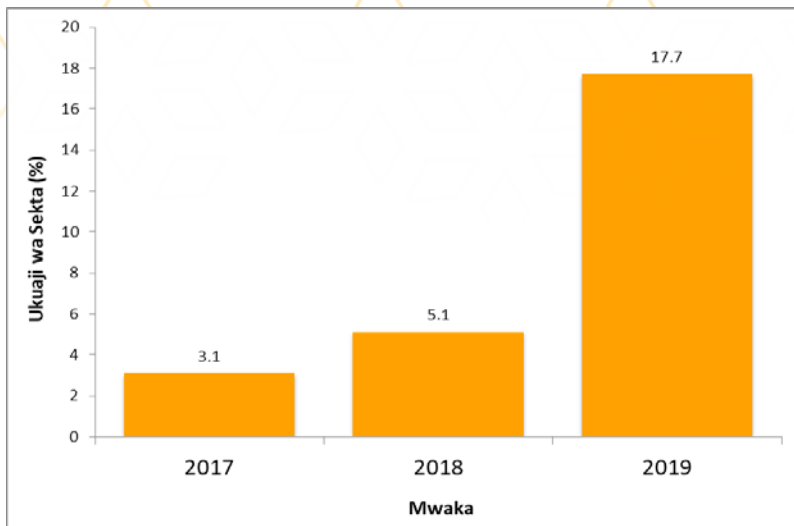
Kielelezo Na. 2: Mwenendo wa Makusanyo ya Maduhuli kwa kipindi cha kuanzia Julai, 2020 hadi Machi, 2021

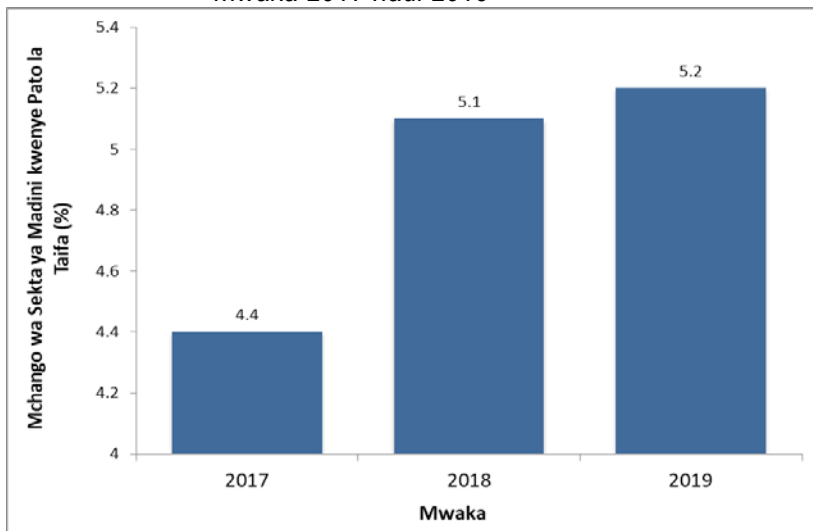
Kielelezo Na. 3: Makusanyo ya maduhuli kutokana na vyanzo mbalimbali kuanzia mwezi Julai, 2020 – Machi, 2021

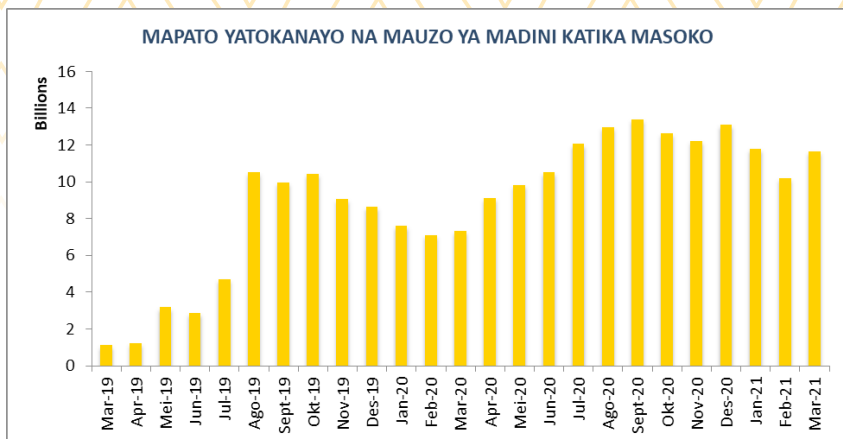
Kielelezo Na. 4: Mchango wa Madini katika makusanyo yatoakanayo na Mrabaha na Ada ya Ukaguzi kuanzia mwezi Julai, 2020 – Machi, 2021

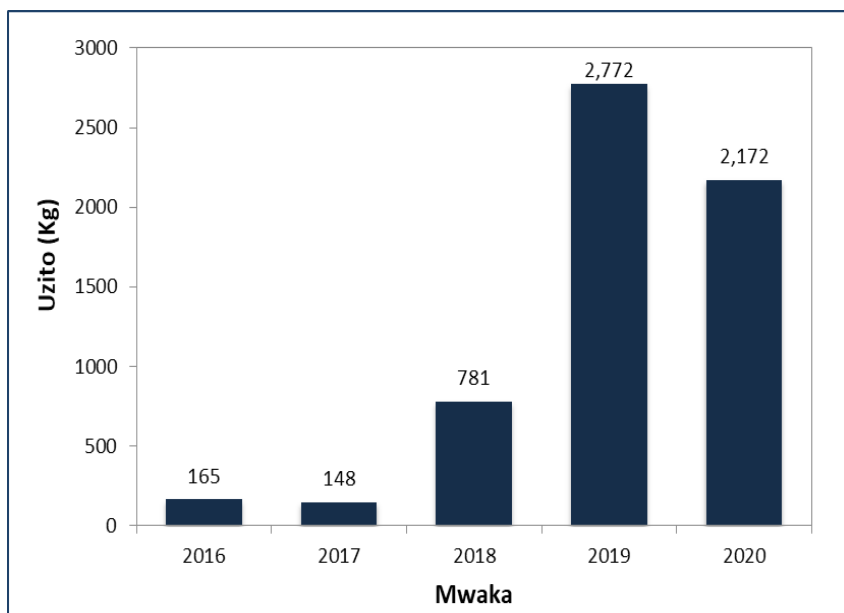
Kielelezo Na. 5: Mwenendo wa ukuaji wa Sekta ya Madini kuanzia mwaka 2017 hadi 2019

Kielelezo Na. 6: Mwenendo wa mchango wa Sekta ya Madini kwenye Pato la Taifa kuanzia mwaka 2014 hadi 2019

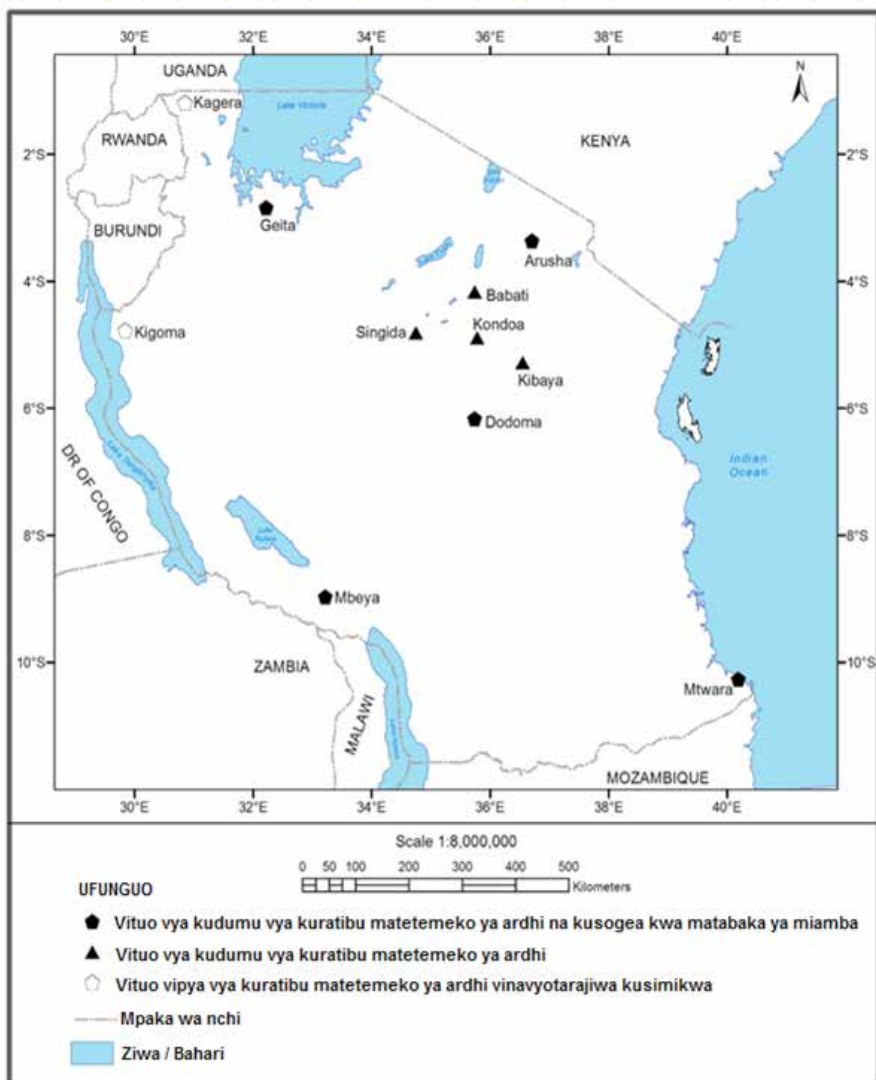

Kielelezo Na. 7: Mapato yatokanayo na mauzo ya madini katika masoko tangu kuanzishwa kwake Machi, 2019 hadi Machi, 2021

Kielelezo Na. 8: Mwenendo wa Uzalishaji wa Madini ya Tanzania kuanzia Mwaka 2016 – 2020

Kielelezo Na. 9: Ramani inayoonesha vituo vya kupimia mitetemo ya ardhi (Taasisi ya Jiolojia na Utafiti wa Madini Tanzania – GST)

Mhe. Samia Suluhu Hassani, aliyekuwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, akifungua Mkutano wa Kimataifa wa Uwekezaji katika Sekta ya Madini uliofanyika kuanzia tarehe 21 hadi 23 Februari, 2021 Jijini Dar es Salaam.

Kituo cha Tanzanite cha Magufuli
(Magufuli Tanzanite Centre) kilichopo
ndani ya ukuta wa Mirerani.